

〈 ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
อำเภอสวรรคโลก และอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย

FACTORS CONTRIBUTING TO THE OPERATION OF HOME MAKER
GROUPS IN SAWANKHALOK AND MUANG DISTRICTS,
SUKHOTHAI, THAILAND

นายธนรัตน์ แสงรัตนชัยกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

พ.ศ. 2546

ลิขสิทธิ์ของโครงการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
โครงการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร)

ปริญญา

ส่งเสริมการเกษตร

สาขาวิชา

เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอสวรรคโลก และ
อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย

FACTORS CONTRIBUTING TO THE OPERATION OF HOME MAKER GROUPS
IN SAWANKHALOK AND MUANG DISTRICTS, SUKHOTHAI, THAILAND

นามผู้วิจัย นายธนรัตน์ แสงรัตนชัยกุล

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการที่ปรึกษา

(อาจารย์ ดร.ปรารภณา ยศสุข)

วันที่ 21 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2546

กรรมการที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย บัญญาดี)

วันที่ 21 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2546

กรรมการที่ปรึกษา

(อาจารย์โชคก จรุงคนธ์)

วันที่ 21 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2546

หัวหน้าภาควิชา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระพล ทองมา)

วันที่ 21 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2546

โครงการบัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์ ดร.เทพ พงษ์พานิช)

ประธานกรรมการโครงการบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 29 เดือน เมษายน พ.ศ. 2546

บทคัดย่อ

บทคัดย่อวิทยานิพนธ์ เสนอต่อโครงการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

อำเภอสุวรรณโคตร และอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย

โดย

นายธนรัตน์ แสงรัตนชัยกุล

เมษายน 2546

ประธานกรรมการที่ปรึกษา: อาจารย์ ดร.ปรารธนา ยศสุข

ภาควิชา/คณะ:

ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร คณะธุรกิจการเกษตร

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคือ ก) สถานภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ฝึกอบรม รายได้ การรับข่าวสารเคหกิจเกษตรจากสื่อมวลชน การติดต่อกับพนักงานส่งเสริม การติดต่อกับสังคมภายนอก ความพึงพอใจในพนักงานส่งเสริม ความพึงพอใจในผู้นำกลุ่ม ความพึงพอใจในวิธีการส่งเสริม การรับรู้ในวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงานของกลุ่ม ความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่ม ข) ลักษณะของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ ระยะเวลาการเป็นสมาชิก การมีส่วนร่วมของสมาชิก ความขัดแย้งของกลุ่ม และ 2) เปรียบเทียบความแตกต่างของปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้คือ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จในอำเภอสุวรรณโคตร และอำเภอเมืองจังหวัดสุโขทัย ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) จำนวน 302 คน ซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ 45 คน และกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จ 257 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นแล้ว จากนั้นนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูป เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS/PC⁺) ผลการวิจัยมีดังนี้

สถานภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ ที่เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ได้แก่ ระดับการศึกษา รายได้ ประสบการณ์ฝึกอบรม การรับข่าวสารเคหกิจเกษตร จากสื่อมวลชน การติดต่อกับพนักงานส่งเสริม การติดต่อกับสังคมภายนอก ความพึงพอใจในพนักงานส่งเสริม ความพึงพอใจในผู้นำกลุ่ม ความพึงพอใจในวิธีการส่งเสริม การรับรู้ในวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินงานของกลุ่ม ความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่ม และปัจจัยที่ไม่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อายุ

สำหรับลักษณะของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร พบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกและความขัดแย้งภายในกลุ่ม เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนระยะเวลาที่เป็นสมาชิกนั้น ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่ถือว่าเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร พบว่า ปัญหาด้านบุคคล ปัญหาด้านเงินทุน และปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์และสถานที่ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่ปัจจัยที่ไม่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มโดยไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ปัญหาด้านการจัดการ

ABSTRACT

Abstract of thesis submitted to the Graduate School Project of Maejo University in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Science in Agricultural Extension

**FACTORS CONTRIBUTING TO THE OPERATION OF HOME MAKER
GROUPS IN SAWANKHALOK AND MUANG DISTRICTS,
SUKHOTHAI, THAILAND**

By

THANARAT SENGRATTHANACHAIKUL

APRIL 2003

Chairman: Dr.Pradtana Yossuck
Department/Faculty: Department of Agricultural Extension,
Faculty of Agricultural Business

This research was conducted with two objectives. The first objective was to compare factors contributing to the operation of home maker groups. The studied factors were divided into 2 categories: a) personal and socio-economic characteristics of group members i.e. age, education, training experience, income, access to home economic information through mass media, contact with extension officers, contact with the outside world, satisfaction with extension officers, satisfaction with group leaders, satisfaction with extension methods, perception of the groups' objectives and implementation, and satisfaction with group benefits; and b) characteristics of the groups i.e. period of group membership, and conflicts within the groups. The second objective was to compare the groups' operational problems and obstacles between the successful and unsuccessful groups. The data were collected by means of interview schedule, pretested for validity and reliability, from 302 home maker groups' members, selected by multi-stage random sampling and consisting of 45 members from successful groups and 257 from unsuccessful groups in Sawankhalok and Muang

districts, Sukhothai province and analyzed by the SPSS/PC⁺. The findings were as follows:

Personal and socio-economic characteristics of the group members which affected the successful operation and had a significant difference at the level of 0.05 were education, income, training experience, access to home economic information through mass media, contact with extension officers and the outside world, satisfaction with extension officers, satisfaction with group leaders, satisfaction with extension methods, perception of groups' objectives and implementation, and satisfaction with group benefits. The factor which did not affect successful operation and had no significant difference between the two groups was age. In terms of the groups' characteristics, the findings revealed that group participation of the members and conflicts within the groups were significantly different and affected the success of the groups' operation, whereas the period of group membership was not significantly different and did not affect the success of the groups' operation.

As for problems and obstacles, problems concerning people, capital, materials and equipment, and operational sites were found to affect successful operation of the groups and to have a significant difference, while problems concerning management did not affect the success of the groups' operation and had no significant difference.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ได้รับความกรุณาจาก ประธานกรรมการ ที่ปรึกษา ดร.ปรารภณา ยศสุข และคณะกรรมการที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมชัย ปัญญาตี และอาจารย์ โชตก จรุงคนธ์ รวมทั้งรองศาสตราจารย์อารีย์ เชื้อเมืองพาน กรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิจากโครงการบัณฑิตวิทยาลัย ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาตรวจแก้ไข จุดบกพร่องต่าง ๆ อย่างดียิ่ง ตลอดจนผู้ช่วยศาสตราจารย์จรรยา อภิชาติตรากุล ที่ช่วยตรวจทาน แก้ไขบทคัดย่อภาษาอังกฤษ จนวิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จสมบูรณ์นอกจากนั้นยังได้รับความร่วมมือ จากเกษตรอำเภอ เจ้าพนักงานการเกษตรประจำตำบล เจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร ประจำ สำนักงานเกษตรอำเภอสุวรรณโคตร และอำเภอเมืองจังหวัดสุโขทัย ที่ให้การช่วยเหลือจัดเก็บข้อมูล เกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและประสานงานในการนัดหมายกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเพื่อจัดเก็บ ข้อมูลอย่างดียิ่ง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงด้วยดี

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยขอน้อมรำลึกถึงพระคุณของบุคคลที่สำคัญยิ่งในชีวิตที่ได้วาง รากฐานการศึกษาและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมาคือ คุณพ่อ ชูศักดิ์ แสงรัตนชัยกุล คุณแม่ อรวรรณ แสงรัตนชัยกุล และที่สำคัญที่สุดที่ผู้วิจัยมีโอกาสจะลืมได้คือ คุณนิตยา แก้วสุข คุณลิขิต พรหมทอง คุณชนัยพร กังวาลไพเราะ และคุณอธิพงษ์ วงศ์ศักดิ์ ที่ให้ความช่วยเหลือ และเป็นผู้ให้กำลังใจอยู่เบื้องหลังความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

ธนระรัตน์ แสงรัตนชัยกุล

เมษายน 2546

สารบัญเรื่อง

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
ABSTRACT	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญเรื่อง	(8)
สารบัญตาราง	(10)
สารบัญภาพ	(12)
บทที่ 1 บทนำ	1
ปัญหาการวิจัย	3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
นิยามศัพท์ทั่วไป	6
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	7
บทที่ 2 การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง	13
ความหมายและองค์ประกอบของกลุ่ม	13
ปัจจัยที่ทำให้เกิดการรวมกลุ่ม และแรงจูงใจที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม	17
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกับงานส่งเสริมการเกษตร	27
ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	31
ปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิกกลุ่ม	31
ลักษณะของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	35
ภาคสรุป	36
กรอบแนวความคิดในการวิจัย	37
สมมติฐานการวิจัย	38

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	39
สถานที่ดำเนินการวิจัย	39
ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง	40
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	48
การทดสอบเครื่องมือ	48
วิธีการรวบรวมข้อมูล	49
การวิเคราะห์ข้อมูล	50
ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย	50
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์	51
ตอนที่ 1 รายละเอียดทั่วไปและการเปรียบเทียบสถานภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบ ความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ	51
ตอนที่ 2 ลักษณะของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	78
ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	85
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	97
สรุปผลการวิจัย	97
อภิปรายผลการวิจัย	99
ข้อเสนอแนะ	105
ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย	105
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	106
บรรณานุกรม	108
ภาคผนวก	114
ภาคผนวก ก. แบบสัมภาษณ์	115
ภาคผนวก ข. แบบสำรวจข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเพื่อจัดชั้นมาตรฐานกลุ่ม ภาคเหนือ กรมส่งเสริมการเกษตร	128
ภาคผนวก ค. ประวัติผู้วิจัย	133

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จอำเภอสุวรรณโคตร จังหวัดสุโขทัย	40
2	จำนวนสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย	42
3	จำนวนกลุ่มตัวอย่างสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จอำเภอสุวรรณโคตร จังหวัดสุโขทัย	45
4	จำนวนกลุ่มตัวอย่างสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย	46
5	เปรียบเทียบอายุของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ	52
6	เปรียบเทียบระดับการศึกษาของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ	53
7	เปรียบเทียบรายได้ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ	56
8	เปรียบเทียบประสบการณ์ฝึกอบรมสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ	58
9	เปรียบเทียบการรับข่าวสารเคหกิจเกษตรจากสื่อมวลชนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ	61
10	เปรียบเทียบการติดต่อกับพนักงานส่งเสริมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ	62
11	เปรียบเทียบการติดต่อกับสังคมภายนอกของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ	64
12	เปรียบเทียบความพึงพอใจในพนักงานส่งเสริมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ	66
13	เปรียบเทียบความพึงพอใจในผู้นำกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ	69

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
14	เปรียบเทียบความพึงพอใจในวิธีการส่งเสริมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ	72
15	เปรียบเทียบการรับรู้ในวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ	73
16	เปรียบเทียบความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ	77
17	เปรียบเทียบระยะเวลาที่เป็นสมาชิกของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ	79
18	เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ	81
19	เปรียบเทียบระดับความขัดแย้งภายในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ	83
20	เปรียบเทียบปัญหาด้านบุคคลของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ	86
21	เปรียบเทียบปัญหาด้านการจัดการของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ	89
22	เปรียบเทียบปัญหาด้านเงินทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ	91
23	เปรียบเทียบปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์และสถานที่ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ	93
24	เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ	94

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

1

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

37

บทที่ 1
บทนำ
(INTRODUCTION)

ในประเทศกำลังพัฒนาแต่ละประเทศ สตรีมีบทบาทและเป็นกำลังสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศนั้น ๆ โดยเฉพาะการพัฒนาในภาคการเกษตร แม่บ้านเกษตรกรมีส่วนสำคัญในการผลิต ทั้งทางด้านอาหาร และด้านเกษตร นอกจากนี้แม่บ้านเกษตรกรยังเป็นแรงงานในการจัดการฟาร์มและเป็นแรงงานสนับสนุนรายได้ให้กับครอบครัวเกษตรกร ซึ่งถือเป็นกำลังสำคัญในการผลิต¹ จนอาจกล่าวได้ว่าสตรีมีบทบาทเท่าเทียมกับบุรุษซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัวส่วนใหญ่ นอกจากนั้นสตรียังมีส่วนเกี่ยวข้องตั้งแต่การผลิต การแปรรูป และการตลาด ในระดับท้องถิ่น จนถึงระดับประเทศ ตลอดจนการส่งออกต่างประเทศ อันจะก่อให้เกิดการกระจายรายได้ และการขยายงานในชนบทให้กว้างขวางขึ้น

อย่างไรก็ตามกิจกรรมของสตรีดังกล่าวข้างต้นยังไม่เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปในสังคมไทยอย่างแพร่หลาย เนื่องจาก ภาพของสตรีในชนบทถูกมองเป็นเพียงแม่บ้านที่ต้องทำงานบ้าน หุงหาอาหาร และเป็นแต่เพียงผู้หารายได้เสริมให้แก่ครอบครัวเท่านั้น โดยคนทั่วไปมองข้ามบทบาทสำคัญที่สตรีปฏิบัติอยู่ในการผลิตทางการเกษตร การจัดการ และการตลาด เป็นผลทำให้การสนับสนุนบทบาทสตรีเกษตรในด้านต่าง ๆ จึงดำเนินการไม่ได้ตรงเป้าหมาย การกีดกันสตรีออกจากการพัฒนาการเกษตร นับว่ามีผลเสียหายหลายประการ เช่น ทำให้การพัฒนาการเกษตรไม่รวดเร็วเท่าที่ควร ก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างความสามารถในการหารายได้ในชนบทระหว่างบุรุษกับสตรี ซึ่งทำให้ความพยายามในการประกอบอาชีพทางการเกษตรของสตรีถูกมอง

¹จากรายงานผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติเมื่อปี 2542 ได้แสดงจำนวนประชากรแรงงานทั้งชายและหญิง ที่มีอายุตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป มีจำนวนประมาณ 36.83 ล้านคน ในจำนวนนี้ประมาณ 16.93 ล้านคน หรือประมาณเกือบครึ่งหนึ่งของประชากรเป็นแรงงานสตรี ปรากฏว่า จำนวนสตรีในชนบทที่มีอยู่ในภาคการเกษตรมี 8.39 ล้านคน นับว่าเป็นแรงงานที่ค่อนข้างมาก สัดส่วนแรงงานในภาคเกษตรทั้งหมด แยกกิจกรรมเป็น 10 ประเภทคือ สตรีเกษตรกรร่วมในกิจกรรมการทำนา ร้อยละ 65 การปลูกพืชเศรษฐกิจ ร้อยละ 50 การทำพืชสวน ร้อยละ 50 การปลูกผักสวนครัว ร้อยละ 95 การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ร้อยละ 100 การปรับปรุงดินการใช้ปุ๋ย การหว่าน การไถ ร้อยละ 10 การป้องกันกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 30 การจัดการไร่นา ร้อยละ 70 การเก็บเกี่ยว ร้อยละ 50 การแปรรูปถนอมอาหาร ร้อยละ 90 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2542: 3)

เป็นสิ่งที่ไร้ค่า นอกจากนี้ยังเป็นอุปสรรคต่อการเพิ่มผลผลิต และเพิ่มรายได้ทางการเกษตรอีกด้วย (ธวัชชัย ยงกิตติกุล, 2533: 2)

จากเหตุข้างต้น การพัฒนาการเกษตรให้รู้หน้าได้นั้น สตรีชนบทเป็นผู้ที่มีความสำคัญและเป็นองค์ประกอบของการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมที่ไม่อาจละเลยได้² ดังนั้นกรมส่งเสริมการเกษตรจึงได้มีนโยบายเกี่ยวกับการดำเนินงานพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมากขึ้น โดยสนับสนุนให้มีการส่งเสริมวิชาการด้านเกษตร และด้านเคหกิจเกษตร ซึ่งมีผลให้แม่บ้านเกษตรกรได้พัฒนาบทบาทและศักยภาพของตนเองในการปรับปรุงความเป็นอยู่ของครอบครัว โดยเฉพาะการปรับปรุงบ้านเรือนให้น่าอยู่ เป็นแหล่งอาหารให้ครอบครัว และสร้างรายได้ให้กับครอบครัวอีกด้วย (ภาณี บุญยเกื้อกุล, 2530: 2)

งานพัฒนาสตรีในภาคเกษตรได้ดำเนินงานโดยหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยมีกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบในการดำเนินกิจกรรม และโครงการต่าง ๆ ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดย กรมส่งเสริมการเกษตร (2534: 11) ได้ระบุว่า กรมส่งเสริมการเกษตรเริ่มดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมาตั้งแต่ พ.ศ. 2511 โดยในระยะแรกเป็นนโยบายที่เน้นหนักเพื่อมุ่งปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวเกษตรกร โดยบริการวิชาเคหกิจเกษตรให้แก่ยุวเกษตรกรหญิง สตรีชาวนา กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่รวมตัวเป็นกลุ่มชั่วคราว เข้ารับความรู้ครั้งละ 3 – 7 วัน หลังจากรับความรู้แล้วก็แยกย้ายกันนำความรู้ไปใช้ในการปรับปรุงความเป็นอยู่ในครอบครัวให้ดีขึ้น พัฒนาเรื่อยมาจนกระทั่งแนวนโยบายในระยะหลัง ซึ่งเพชรรัตน์ วรณภีร์ (2538: 19) ได้กล่าวถึงนโยบาย และแนวทางการส่งเสริมการเกษตรปี 2539 ไว้ว่า เพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย จึงได้กำหนดนโยบายการส่งเสริมการเกษตรในด้านการพัฒนาเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร เพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านรายได้ และคุณภาพชีวิต โดยมีเป้าหมายของการพัฒนา ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพ และทักษะความรู้ สนับสนุนเทคโนโลยีที่ทันสมัยและระบบเครือข่ายข่าวสารข้อมูลด้านการตลาด และสนับสนุนเทคโนโลยีการแปรรูปผลผลิตเบื้องต้นแก่

² การประกอบอาชีพของสตรีเกษตรกร ก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ เกิดการกระจายรายได้มาสู่ครอบครัว และชุมชนชนบท และการขยายงานในชนบทให้กว้างขวางยิ่งขึ้น สามารถหาเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้อย่างสุขสบาย นับได้ว่าเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของชาติ (สุพัตรา มาศดิตถ์, 2532: 7)

สตรีในภาคเกษตร มีการส่งเสริมกิจกรรมที่มุ่งเน้นความมั่นคงด้านรายได้ ได้แก่ การพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร และสนับสนุนสตรีในภาคเกษตรให้มีการผลิตในเชิงธุรกิจในระดับครัวเรือน ตลอดจนพัฒนาองค์กร โดยสนับสนุนให้องค์กรมีบทบาทในการพัฒนาสังคมเกษตรกร โดยสนับสนุนเทคโนโลยีสมัยใหม่ และปัจจัยในการดำเนินงานที่จำเป็นแก่องค์กรเกษตรกร เพื่อการบริหารจัดการและบริการด้านการผลิต การตลาดแก่เกษตรกรทั้งในระดับครัวเรือน และอุตสาหกรรมในชนบท

ปัญหาการวิจัย (Research Problem)

กรมส่งเสริมการเกษตรได้กำหนดนโยบายเร่งรัดการปรับปรุงและขยายการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตามนโยบายส่งเสริมการเกษตรตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ซึ่งเน้นให้พัฒนาครอบครัวเป็นองค์กรพื้นฐานในการพัฒนาการเกษตรให้เสริมสร้างความเข้มแข็ง และพัฒนาให้สถาบันเกษตรกรเป็นแกนกลางในการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต ปรับปรุงคุณภาพผลผลิตและสร้างอำนาจต่อรองในการจำหน่ายผลผลิตการเกษตร ตลอดจนรักษาสผลประโยชน์ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว กรมส่งเสริมการเกษตรซึ่งเป็นกรมที่ต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับงานสถาบันการเกษตรและให้การสนับสนุนทางด้านการพัฒนาการเกษตรแก่สถาบันเกษตรกร อันได้แก่ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร รวมทั้งกลุ่มผู้ผลิตทางการเกษตรอื่น ๆ จึงทำให้ได้รับผลจากนโยบายนี้ และเริ่มพัฒนาประสิทธิภาพมากขึ้นโดยลำดับ จนกระทั่งถึงปัจจุบัน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยยึดหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง และการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันเกษตรกรให้สามารถช่วยตัวเองให้ได้มากที่สุด ตลอดจนการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนเข้มแข็ง การมีส่วนร่วมที่ให้ความสำคัญต่อสถาบันครอบครัวและชุมชนรวมทั้งการพัฒนากลไกการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและรายได้ของเกษตรกรให้ดีขึ้น (สรรเสริญ วงศ์ชะอุ่ม, 2544: 103, 130)

แม้ว่ากรมส่งเสริมการเกษตรจะได้กำหนดให้สำนักงานส่งเสริมการเกษตรในแต่ละภาคดำเนินการพัฒนารูปแบบหรือแนวทางในการส่งเสริมสถาบันเกษตรกรของจังหวัดต่าง ๆ ให้ดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้สามารถประเมินผลหรือวัดความก้าวหน้าของการดำเนินงานส่งเสริมได้ยังปรากฏว่าผลงานของกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จ และก้าวหน้าจนเป็นที่

ยอมรับ และได้รับรางวัลดีเด่นนั้น ยังมีจำนวนน้อยมาก กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนมาก³ ยังไม่สามารถดำเนินกิจกรรมที่ส่งผลถึงการพึ่งพาตนเองของครอบครัว การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระหว่างสมาชิก รวมถึงการเป็นแกนกลางสำคัญในการพัฒนาการเกษตรได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรยังขาดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในการรวมตัวกันเป็นกลุ่มและองค์กรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้านและตำบล

สำนักงานเกษตรจังหวัดสุโขทัยได้ดำเนินงานจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ตามนโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตร ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2519 โดยกลุ่มที่จัดตั้งครั้งแรก คือ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านนา หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านนา อำเภอศรีสำโรง และได้ดำเนินการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเรื่อยมาจนปัจจุบันมีกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร รวม 307 กลุ่ม สมาชิกรวม 9,810 คน และจากการสำรวจข้อมูลสถานการณ์กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอสวรรคโลก และอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัยประจำปี 2542 ของสำนักงานเกษตรจังหวัดสุโขทัย พบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอสวรรคโลก ที่ยังคงดำเนินกิจกรรมทั้งสิ้น 26 กลุ่ม มีสมาชิก 549 คน เป็นกลุ่มที่มีการปรับปรุงดี ซึ่งเป็นกลุ่มที่ประสบความสำเร็จมีจำนวน 4 กลุ่ม มีสมาชิก 138 คน กลุ่มที่มีการปรับปรุงปานกลางและกลุ่มที่ไม่ได้พัฒนา ต้องปรับปรุง ซึ่งเป็นกลุ่มที่ไม่ประสบความสำเร็จจำนวน 22 กลุ่ม มีสมาชิก 411 คน และกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองที่ยังคงดำเนินกิจกรรมทั้งสิ้น 26 กลุ่ม สมาชิก 687 คน เป็นกลุ่มที่มีการปรับปรุงดีซึ่งเป็นกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ มีจำนวน 3 กลุ่ม มีสมาชิก 50 คน กลุ่มที่มีการปรับปรุงปานกลางและกลุ่มที่ไม่ได้พัฒนา ต้องปรับปรุงซึ่งเป็นกลุ่มที่ไม่ประสบความสำเร็จจำนวน 23 กลุ่ม มีสมาชิก 637 คน (สำนักงานเกษตรจังหวัดสุโขทัย, 2542ก: 1-2, 9-10)

จากสถิติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ภายใต้นโยบายระดับจังหวัดเดียวกันมีกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมากกว่าครึ่งหนึ่งยังไม่ประสบผลสำเร็จ ก่อให้เกิดคำถามตามมาว่า ทำไมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบางกลุ่มประสบผลสำเร็จ ในขณะที่ส่วนใหญ่ยังไม่ประสบผลสำเร็จ มีปัจจัยอะไรเกื้อหนุนหรือผลักดันให้บางกลุ่มประสบความสำเร็จ ในขณะที่เดียวกันมีปัจจัยอะไรที่อุดหนุนหรือขัดขวางความสำเร็จของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นควรศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อระดับความสำเร็จของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่แตกต่างกันในระหว่าง

³ จากรายงานข้อมูลของสำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อปี 2543 พบว่า มีกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในภาคเหนือจำนวน 3,520 กลุ่ม เป็นกลุ่มที่อยู่ในระดับดี จำนวน 562 กลุ่ม กลุ่มที่อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1,276 กลุ่ม และเป็นกลุ่มที่ต้องปรับปรุงจำนวน 1,682 กลุ่ม (สำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่, 2543:8)

ความสำเร็จของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเหล่านี้พร้อมกับสืบค้นว่ามีปัจจัยใดที่ปรากฏอยู่ในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีระดับความสำเร็จดี แต่ขาดหายไปในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จ ซึ่งคำถามเหล่านี้ ถือเป็นปัญหาของการวิจัยในครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objectives of the Study)

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดังนี้คือ

1.1 ปัจจัยพื้นฐานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในด้านสถานภาพส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ฝึกอบรม รายได้ การรับข่าวสารเคหกิจเกษตรจากสื่อมวลชน การติดต่อกับพนักงานส่งเสริม การติดต่อกับสังคมภายนอก ความพึงพอใจในพนักงานส่งเสริม ความพึงพอใจในผู้นำกลุ่ม ความพึงพอใจในวิธีการส่งเสริม การรับรู้ในวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงานของกลุ่ม ความพึงพอใจในผลที่ได้รับจากกลุ่ม

1.2 ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้แก่ ระยะเวลาของการเป็นสมาชิก การมีส่วนร่วมของสมาชิก ความขัดแย้งของกลุ่ม

2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ขอบเขตของการวิจัย (Scope of the Study)

การวิจัยครั้งนี้จัดเก็บข้อมูลเฉพาะในพื้นที่อำเภอสุวรรณภูมิ และอำเภอเมืองจังหวัดสุโขทัย โดยศึกษาเฉพาะสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จากกลุ่มที่ประสบความสำเร็จกลุ่มระดับที่ 1 และกลุ่มที่ไม่ประสบความสำเร็จกลุ่มระดับที่ 2 และ 3 จำนวน 52 กลุ่ม จำนวนสมาชิก 1,236 คน

ขอบเขตของปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา

รายได้ ประสบการณ์ ฝึกอบรม การรับข่าวสารเทคนิคเกษตรจากสื่อมวลชน การติดต่อกับพนักงานส่งเสริม การติดต่อกับสังคมภายนอก ความพึงพอใจในพนักงานส่งเสริม ความพึงพอใจในผู้นำกลุ่ม ความพึงพอใจในวิธีการส่งเสริม การรับรู้ในวัตถุประสงค์ และวิธีการดำเนินงานของกลุ่ม ความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับ ระยะเวลาที่เป็นสมาชิก การมีส่วนร่วมของสมาชิก ความขัดแย้งของกลุ่มและปัญหาและอุปสรรคของกลุ่ม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

(Expected Results)

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว คาดว่าจะเป็นประโยชน์สำหรับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ผู้ที่เกี่ยวข้องในระดับนโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตร สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในประกอบการพิจารณาจัดทำแนวทางพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน
2. ผู้บริหารระดับภาค ระดับจังหวัด และระดับอำเภอ สามารถใช้ข้อมูลและนำผลการวิจัยครั้งนี้มาปรับปรุง พัฒนาให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีคุณภาพมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
3. นักวิจัยและผู้สนใจที่เกี่ยวข้องกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการปรับปรุง ศึกษาและพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอื่นเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์และความสำเร็จในการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต่อไป

นิยามศัพท์ทั่วไป

(General Definition of Terms)

ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หมายถึง ปัจจัยด้านสถานภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม ของแม่บ้านเกษตรกร ลักษณะของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีผลทำให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่ม

สถานภาพพื้นฐานส่วนบุคคล หมายถึง ข้อมูลส่วนบุคคลของแม่บ้านเกษตรกร ซึ่งได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา

สถานภาพทางเศรษฐกิจ หมายถึง ข้อมูลเกี่ยวกับ จำนวนรายได้ที่ได้รับจากการดำเนินงานกลุ่มและนอกเหนือจากงานกลุ่ม

สถานภาพทางสังคม หมายถึง สภาพผู้ให้ข้อมูลปฏิสัมพันธ์ผูกพันเกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ได้แก่ ประสบการณ์ฝึกอบรม การรับข่าวสารเทคนิคเกษตรจากสื่อมวลชน การติดต่อกับพนักงานส่งเสริม การติดต่อกับสังคมภายนอก ความพึงพอใจเจ้าพนักงานส่งเสริม ความพึงพอใจในผู้นำกลุ่ม ความพึงพอใจในวิธีการส่งเสริม ความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่ม

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

(Operational Definition of Terms)

ความสำเร็จของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หมายถึง กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีผลการดำเนินงานกลุ่มอย่างต่อเนื่องในด้านเศรษฐกิจ การรับความรู้และข่าวสาร รวมทั้งการถ่ายทอดความรู้และข่าวสาร ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มอย่างต่อเนื่อง จัดเป็นระดับที่ 1 มีระดับคะแนนรวมจากกิจกรรมหลัก 80 คะแนนขึ้นไปตามเกณฑ์การจัดชั้นมาตรฐานกลุ่มภาคเหนือของกรมส่งเสริมการเกษตร

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ หมายถึง กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีความก้าวหน้าในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มอย่างต่อเนื่อง สมาชิกกลุ่มมีการเข้าร่วมประชุมกันมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความร่วมมือร่วมใจกัน สามารถมองเห็นได้จากการดำเนินงานตามกิจกรรมต่าง ๆ ภายในกลุ่มหมายถึง กลุ่มระดับที่ 1 คือ มีระดับคะแนนรวมจากกิจกรรมหลัก 80 คะแนนขึ้นไป ตามเกณฑ์การจัดชั้นมาตรฐานกลุ่มภาคเหนือของกรมส่งเสริมการเกษตร

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จ หมายถึง กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ขาดการดำเนินกิจกรรมกลุ่มอย่างต่อเนื่องสามารถมองเห็นได้จากการดำเนินงานตามกิจกรรมต่าง ๆ ภายในกลุ่มหมายถึง กลุ่มที่มีการปรับปรุงปานกลาง กลุ่มที่ไม่ได้พัฒนา และกลุ่มที่จัดตั้งใหม่ เป็นกลุ่มระดับที่ 2 และ 3 คือ มีระดับคะแนนรวมจากกิจกรรมหลักต่ำกว่า 80 คะแนน โดยกำหนดให้กลุ่มในระดับที่ 2 และ 3 เป็นกลุ่มที่ไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากสภาพพื้นฐานในการดำเนินกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจ การรับความรู้ และข่าวสาร รวมทั้งการถ่ายทอดความรู้ และข่าวสารของทั้งสองกลุ่มใกล้เคียงกัน

การติดต่อกับเจ้าพนักงานส่งเสริม หมายถึง การติดต่อ ปรีกษาหารือ หรือเข้าร่วมประชุมกับพนักงานส่งเสริม นับเป็นจำนวนครั้ง / ปี

การติดต่อกับสังคมภายนอก หมายถึง การเดินทางออกนอกอำเภอ หรือต่างจังหวัด เพื่อแสวงหาความรู้ หรือเพื่อธุรกิจอย่างใดอย่างหนึ่ง นับเป็นจำนวนครั้ง / ปี

ลักษณะของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หมายถึง การดำเนินงานภายในกลุ่มประกอบด้วย ระยะเวลาที่เป็นสมาชิก การมีส่วนร่วมของสมาชิก ความขัดแย้งของกลุ่ม

ระยะเวลาที่เป็นสมาชิก หมายถึง ระยะเวลาตั้งแต่เริ่มเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มจนถึงปัจจุบัน นับเป็นจำนวนปี (เป็นสมาชิกมากกว่า 6 เดือนคิดเป็น 1 ปี)

ระดับการศึกษา หมายถึง คุณวุฒิทางการศึกษาชั้นสูงสุดของผู้ให้ข้อมูล โดยแบ่งระดับการวัดออกเป็น 6 ระดับ คือตั้งแต่ไม่ได้รับการศึกษา ชั้นประถมศึกษาตอนต้น ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และปริญญาตรีขึ้นไป โดยการวิเคราะห์จากจำนวนปีที่เคยศึกษาอยู่ในโรงเรียน ซึ่งกำหนดดังนี้ ไม่ได้รับการศึกษา = 0 ปี ชั้นประถมศึกษาตอนต้น = 4 ปี ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย = 6 ปี ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น = 9 ปี ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย = 12 ปี และปริญญาตรีขึ้นไป 16 ปี

ประสบการณ์ฝึกอบรม หมายถึง จำนวนครั้งที่เข้าร่วมการฝึกอบรมเกี่ยวกับงานด้านเคหกิจเกษตร ซึ่งได้จัดขึ้นทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชนตั้งแต่เริ่มเข้าเป็นสมาชิก

การรับข่าวสารเคหกิจเกษตรจากสื่อมวลชน หมายถึง ระดับความถี่ของการรับข่าวสารทางเคหกิจเกษตรจากแหล่งต่าง ๆ เช่น รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ วารสาร บทความในหนังสือพิมพ์รายวันในรอบ 1 สัปดาห์ และแผ่นพับ/เอกสารคำแนะนำในรอบ 1 เดือน การรับข่าวสารทางการเกษตรนี้วัดโดยการให้คะแนนจากคำตอบที่ผู้ให้ข้อมูลเลือกตอบตามคะแนนของการรับข่าวจากแหล่งข่าวต่าง ๆ 5 แหล่ง ซึ่งกำหนดคะแนนการรับข่าวสาร ดังนี้ "บ่อยที่สุด" = 5 คะแนน "บ่อย" = 4 คะแนน "ปานกลาง" = 3 คะแนน "น้อย" = 2 คะแนน และ "น้อยที่สุด" = 1 คะแนน ส่วน "ไม่เคย" ให้คะแนน 0 คะแนน จากนั้นนำคะแนนจากคำตอบที่ผู้ให้ข้อมูลเลือกตอบ

ในแต่ละแหล่งข่าวมาคำนวณน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย (weight mean score) โดยมีเกณฑ์การเปรียบเทียบระดับการรับข่าวสารของแม่บ้านเกษตรกรดังนี้ คือ

ช่วงคะแนนเฉลี่ย	ระดับการรับข่าวสาร
3.34-5.00	มีการรับข่าวสารในระดับปอยมาก
1.67-3.33	มีการรับข่าวสารในระดับปานกลาง
0.00-1.66	มีการรับข่าวสารในระดับน้อย

ความพึงพอใจในผู้นำกลุ่ม หมายถึง ระดับความพึงพอใจของผู้ให้ข้อมูลที่มีต่อบทบาท หน้าที่ และความสามารถในการดำเนินกิจกรรมการพัฒนากลุ่มของผู้นำกลุ่ม ความพึงพอใจต่อผู้นำ วัดได้จากการระบุความคิดเห็นการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูลดังนี้ คือ ระดับความพึงพอใจ "มากที่สุด" = 5 คะแนน "มาก" = 4 คะแนน "ปานกลาง" = 3 คะแนน "น้อย" = 2 คะแนน และ "น้อยที่สุด" = 1 คะแนน จากนั้นนำคะแนนจากคำตอบที่ผู้ให้ข้อมูลเลือกตอบ มาคำนวณคะแนนเฉลี่ยโดยมีเกณฑ์เพื่อการแปลผลดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจ
3.68-5.00	มีระดับความพึงพอใจมาก
2.34-3.67	มีระดับความพึงพอใจปานกลาง
1.00-2.33	มีระดับความพึงพอใจน้อย

ความพึงพอใจในวิธีการส่งเสริมที่ได้รับ หมายถึง ความพึงพอใจของผู้ให้ข้อมูลต่อวิธีการส่งเสริมที่ได้รับจากพนักงานส่งเสริมเคหกิจเกษตร ซึ่งวัดจากความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูลที่มีต่อวิธีการส่งเสริมที่ได้รับ โดยผู้วิจัยสร้างข้อความจำนวน 4 ข้อความ และมีคำตอบให้ผู้ให้ข้อมูลเลือกตอบ และกำหนดคะแนนให้ดังนี้คือ ระดับความพึงพอใจ "มากที่สุด" = 5 คะแนน "มาก" = 4 คะแนน "ปานกลาง" = 3 คะแนน "น้อย" = 2 คะแนน และ "น้อยที่สุด" = 1 คะแนน จากนั้นนำคะแนนจากคำตอบที่ผู้ให้ข้อมูลเลือกตอบ มาคำนวณคะแนนเฉลี่ยโดยมีเกณฑ์เพื่อการแปลผลดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจ
3.68-5.00	มีระดับความพึงพอใจมาก
2.34-3.67	มีระดับความพึงพอใจปานกลาง
1.00-2.33	มีระดับความพึงพอใจน้อย

การรับรู้ในวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หมายถึง ความรู้สึกตอบสนองของผู้ให้ข้อมูลที่มีต่อวัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินงานของกลุ่ม ซึ่งเป็นการแสดงความรู้สึกจากประสบการณ์ในการเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมของกลุ่มในอดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งกำหนดระดับการรับรู้ในวัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินงานดังนี้คือ ระดับการรับรู้ "มากที่สุด" = 5 คะแนน "มาก" = 4 คะแนน "ปานกลาง" = 3 คะแนน "น้อย" = 2 คะแนน และ "น้อยที่สุด" = 1 คะแนน จากนั้นนำคะแนนจากคำตอบที่ผู้ให้ข้อมูลเลือกตอบ มาคำนวณคะแนนเฉลี่ยโดยมีเกณฑ์เพื่อการแปลผลดังนี้

ช่วงคะแนนค่าเฉลี่ย	ระดับการรับรู้
3.68-5.00	มีระดับการรับรู้มาก
2.34-3.67	มีระดับการรับรู้ปานกลาง
1.00-2.33	มีระดับการรับรู้ต่ำ

ความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับ หมายถึง ความพึงพอใจของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลประโยชน์และโอกาสที่จะได้รับการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน หรือจากผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้าน ซึ่งวัดจากความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูลที่มีต่อผลประโยชน์หรือผลตอบแทนที่ผู้ให้ข้อมูลได้รับที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และมีคำตอบให้ผู้ให้ข้อมูลเลือกตอบและกำหนดคะแนนให้ดังนี้คือ ระดับความพึงพอใจ "มากที่สุด" = 5 คะแนน "มาก" = 4 คะแนน "ปานกลาง" = 3 คะแนน "น้อย" = 2 คะแนน และ "น้อยที่สุด" = 1 คะแนน จากนั้นนำคะแนนจากคำตอบที่ผู้ให้ข้อมูลเลือกตอบ มาคำนวณคะแนนเฉลี่ยโดยมีเกณฑ์เพื่อการแปลผลดังนี้

ช่วงคะแนนค่าเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจ
3.68-5.00	มีระดับความพึงพอใจมาก
2.34-3.67	มีระดับความพึงพอใจปานกลาง
1.00-2.33	มีระดับความพึงพอใจน้อย

ความพึงพอใจในพนักงานส่งเสริม หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความน่าพึงพอใจในพนักงานส่งเสริม ซึ่งได้แก่ เจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ผู้ซึ่งให้ความรู้แก่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ซึ่งวัดจากความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจในพนักงานส่งเสริมต่อข้อความที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและมีคำตอบให้ผู้ให้ข้อมูลเลือกตอบและกำหนดคะแนนให้ดังนี้ ระดับความพึงพอใจ "มากที่สุด" = 5 คะแนน "มาก" = 4 คะแนน "ปานกลาง" = 3 คะแนน "น้อย" = 2 คะแนน และ "น้อยที่สุด" = 1 คะแนน จากนั้นนำ

คะแนนจากคำตอบที่ผู้ให้ข้อมูลเลือกตอบ มาคำนวณคะแนนเฉลี่ยโดยมีเกณฑ์เพื่อการแปลผลดังนี้

ช่วงคะแนนค่าเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจ
3.68-5.00	มีระดับความพึงพอใจมาก
2.34-3.67	มีระดับความพึงพอใจปานกลาง
1.00-2.33	มีระดับความพึงพอใจน้อย

การมีส่วนร่วมของสมาชิก หมายถึง การที่สมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงานต่าง ๆ ของกลุ่ม ซึ่งวัดจากความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่ม โดยผู้วิจัยสร้างข้อความจำนวนและมีคำตอบให้ผู้ให้ข้อมูลเลือกตอบและกำหนดคะแนนให้ดังนี้ คือ ระดับการมีส่วนร่วม "มากที่สุด" = 5 คะแนน "มาก" = 4 คะแนน "ปานกลาง" = 3 คะแนน "น้อย" = 2 คะแนน และ "น้อยที่สุด" = 1 คะแนน จากนั้นนำคะแนนจากคำตอบที่ผู้ให้ข้อมูลเลือกตอบ มาคำนวณคะแนนเฉลี่ยโดยมีเกณฑ์เพื่อการแปลผลดังนี้

ช่วงคะแนนค่าเฉลี่ย	ระดับการมีส่วนร่วม
3.68-5.00	มีระดับการมีส่วนร่วมมาก
2.34-3.67	มีระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง
1.00-2.33	มีระดับการมีส่วนร่วมน้อย

ความขัดแย้งของกลุ่ม หมายถึง การที่สมาชิกมีความต้องการ ความคิดเห็นทัศนคติ ค่านิยมที่ไม่เหมือนกันในการดำเนินงานของกลุ่ม ซึ่งวัดจากความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลต่อความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่ม โดยผู้วิจัยสร้างข้อความและมีคำตอบให้ผู้ให้ข้อมูลเลือกตอบและกำหนดคะแนนให้ดังนี้ คือ ระดับความคิดเห็นต่อค่าความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่ม "มากที่สุด" = 5 คะแนน "มาก" = 4 คะแนน "ปานกลาง" = 3 คะแนน "น้อย" = 2 คะแนน และ "น้อยที่สุด" = 1 คะแนน จากนั้นนำคะแนนจากคำตอบที่ผู้ให้ข้อมูลเลือกตอบมาคำนวณคะแนนเฉลี่ยโดยมีเกณฑ์เพื่อการแปลผลดังนี้

ช่วงคะแนนค่าเฉลี่ย	ระดับความขัดแย้ง
3.68-5.00	มีระดับความขัดแย้งน้อย
2.34-3.67	มีระดับความขัดแย้งปานกลาง
1.00-2.33	มีระดับความขัดแย้งมาก

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่ม หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มตนเอง ซึ่งวัดจากความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานต่อข้อความที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและมีคำตอบให้ผู้ให้ข้อมูลเลือกตอบและกำหนดคะแนนให้ดังนี้ คือ ระดับปัญหาและอุปสรรค "มากที่สุด" = 5 คะแนน "มาก" = 4 คะแนน "ปานกลาง" = 3 คะแนน "น้อย" = 2 คะแนน และ "น้อยที่สุด" = 1 คะแนน จากนั้นนำคะแนนจากคำตอบที่ผู้ให้ข้อมูลเลือกตอบมาคำนวณคะแนนเฉลี่ยโดยมีเกณฑ์เพื่อการแปลผลดังนี้

ช่วงคะแนนค่าเฉลี่ย	ระดับปัญหาและอุปสรรค
3.68-5.00	มีระดับปัญหาและอุปสรรคมาก
2.34-3.67	มีระดับปัญหาและอุปสรรคปานกลาง
1.00-2.33	มีระดับปัญหาและอุปสรรคน้อย

บทที่ 2
การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง
(REVIEW OF RELATED LITERATURE)

การวิจัยครั้งนี้ได้มีการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความกระจ่าง
ซึ่งปัญหา และเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยได้อย่างถูกต้อง โดยครอบคลุมเนื้อหา ดังนี้

- ความหมายและองค์ประกอบของกลุ่ม
 - ปัจจัยที่ทำให้เกิดการรวมกลุ่ม และแรงจูงใจที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม
 - กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกับงานส่งเสริมการเกษตร
 - ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
- ปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิกกลุ่ม
ลักษณะของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ความหมายและองค์ประกอบของกลุ่ม

ความหมายของกลุ่ม

คำว่า "กลุ่ม" ตรงกับภาษาอังกฤษว่า "Group" มีนักวิชาการให้ความหมายคล้าย ๆ
กันดังนี้

Kurt Lewin ใน สุรางค์ จันทน์เอม (2529: 78) ให้ความหมายของกลุ่มว่า กลุ่ม
หมายถึงการรวมกันของบุคคลแต่ละคน ซึ่งมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และแต่ละบุคคลจะปฏิบัติ
เพื่อให้กลุ่มบรรลุถึงจุดหมายที่ตั้งไว้ สำหรับ นำชัย ทนุผล และ สุนิลา ทนุผล (2532: 178) ให้
ความหมายของกลุ่มว่า เป็นหน่วยเล็กที่สุดในระบบสังคม (social system) ซึ่งประกอบด้วยบุคคล
อย่างน้อยสองคนขึ้นไป แต่ละคนมีหน้าที่บทบาทต่างกัน แต่มีส่วนผูกพันในระยะเวลา และใน
ลักษณะที่ก่อให้เกิดของกลุ่ม เพื่อบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม ส่วน สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2527: 170)
ให้ความหมายคำว่า "กลุ่ม" หมายถึง การรวมตัวของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ที่เข้ามาติดต่อกัน
มีความสัมพันธ์ มีการกระทำระหว่างคนและทำงานร่วมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน ส่วน
อาภรณ์พันธ์ จันทรสว่าง (2525: 54) ให้ความหมายของกลุ่มว่า "...กลุ่มจะต้องประกอบด้วย
สมาชิกตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมารวมกัน มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิก มีจุดมุ่งหมายและการกระทำ
กิจกรรมร่วมกัน มีพฤติกรรมตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิก..." และ สุชา จันทน์เอม (2531: 236)
ยังได้ให้ความหมายว่า มนุษย์ตั้งแต่เกิดมาจะต้องพึ่งพาอาศัยพ่อแม่ และผู้อื่นเป็นระยะยาวนาน

บางทีก็ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันไปตลอดชีวิต ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้มนุษย์ต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่มจะอยู่โดดเดี่ยวไม่ได้ ทำให้เกิดครอบครัว หมู่บ้าน ชุมชน และประเทศชาติขึ้น สำหรับ อูทัย นูญประเสริฐ (2531: 29) ได้กล่าวสนับสนุนว่า มนุษย์ไม่สามารถดำเนินชีวิตอย่างโดดเดี่ยวได้ ต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่น ต้องทำงานร่วมกับผู้อื่น คนเราต้องมีกลุ่มทั้งทางด้านการงานและด้านสังคม แต่คนนั้นมีความแตกต่างกัน เมื่อมาอยู่รวมกันด้วยความชอบพอกันเอง หรือถูกกำหนดให้อยู่รวมกลุ่มทำงานแบบใดแบบหนึ่ง

จากความหมายของกลุ่มที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า กลุ่มหมายถึง การที่บุคคลหลาย ๆ คนอยู่รวมกัน มีผลประโยชน์ และความคิดเห็นที่เหมือนกัน มีการแลกเปลี่ยนระหว่างกัน มีความสัมพันธ์และผูกพันกันทั้งทางด้านโครงสร้างและทางจิตใจ มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มตลอดจนอยู่ในบริเวณเดียวกัน เพื่อที่จะปฏิบัติงานให้ตรงตามเป้าหมาย และบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

การเกิดกลุ่ม

วิชิตฐศักดิ์ ไทยทอง (2527: 257) การเกิดขึ้นของกลุ่มโดยทั่วไป การนัดคนมารวมกันเป็นกลุ่มที่เหมาะสม เขารู้ว่ากลุ่มจะสามารถตอบสนองความต้องการบางอย่าง หรือหลายอย่างให้แก่เขาได้ คือ

1. บุคคลนั้นอาจถูกดึงเข้ากลุ่ม โดยบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มนั้นอยู่แล้ว โดยคนที่ถูกดึงจะคาดไว้ล่วงหน้าว่า การที่เขาได้เกี่ยวกับบุคคลนั้นได้ผลดี
2. บุคคลนั้นรู้สึกว่าจะมุ่งหมายของกลุ่มนั้นมีผลที่คุ้มค่า และเขารู้สึกว่าการที่เขา มารวมกลุ่มนั้น จะช่วยให้สามารถบรรลุถึงความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของกลุ่มได้ง่ายขึ้น
3. บุคคลนั้นเข้าร่วมกลุ่ม เพราะเขาพอใจที่จะได้มีความสัมพันธ์กับสมาชิกคนอื่นในกลุ่ม
4. กิจกรรมของกลุ่ม เป็นที่ดึงดูดให้บุคคลนั้นเข้าร่วมเป็นสมาชิก เช่น เข้าร่วมเป็นสมาชิกชมรมว่ายน้ำ เพราะอยากว่ายน้ำให้เป็น หรือเก่งขึ้น
5. บุคคลนั้นอาจเข้าร่วมกลุ่มเพื่อจุดมุ่งหมายทางอ้อม เช่น นักธุรกิจเข้าร่วมกลุ่มอาหารกลางวัน ไม่ใช่เพื่อการสังคมอย่างที่เป็นวัตถุประสงค์ของกลุ่ม แต่เพื่อผลการติดต่อทางธุรกิจเป็นสำคัญ

อิทธิพลของกลุ่ม

สุชา จันทน์เอม (2528: 24) ได้สรุปถึงอิทธิพลของกลุ่มว่า เมื่อมนุษย์เข้ามาอยู่ในกลุ่ม กลุ่มหรือสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มย่อมมีอิทธิพลต่อกันคือ

1. มีอิทธิพลต่อการกระทำต่าง ๆ เมื่อบุคคลเข้ามาอยู่ในกลุ่มแผนงานต่าง ๆ ที่เป็นลักษณะของแต่ละคน ที่จะเปลี่ยนไปเป็นลักษณะของกลุ่ม ลักษณะการกระทำก็เป็นการร่วมมือทำงานให้เสร็จเร็วที่สุด

2. มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์และความคิด

3. มีอิทธิพลต่อการตั้งใจในการกระทำต่าง ๆ พฤติกรรมในกลุ่มที่มีลักษณะการแข่งขัน (competitive) และมีลักษณะที่ให้ความร่วมมือ (cooperative)

องค์ประกอบของกลุ่ม

การจัดตั้งกลุ่มการดำเนินกิจกรรมภายในกลุ่ม และการใช้ประโยชน์จากกลุ่มนั้น จะต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบของกลุ่ม และเหตุจูงใจที่ทำให้เกิดการรวมกลุ่ม ซึ่งการรวมกลุ่มใด ๆ ก็ตามจำเป็นต้องศึกษาถึงลักษณะของบุคคลในชุมชนนั้น ๆ เสียก่อน ในการทำงานกับชุมชนใดต้องเข้าใจชุมชนนั้น ยิ่งการทำงานในรูปแบบกลุ่มผู้ดำเนินการกลุ่มต้องพิจารณาถึงความพร้อมขององค์ประกอบต่าง ๆ เป็นสำคัญ ซึ่ง สมพงษ์ เกษมสิน ใน เสถียร เหลืองอร่าม (2519: 58) ได้จำแนกองค์ประกอบของกลุ่มออกเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

1. สถานภาพของกลุ่ม บุคคลในองค์การเมื่อมารวมกันย่อมมีภูมิหลังของกลุ่มแตกต่างกันออกไป เพราะต่างคนต่างก็มีประสบการณ์ของตนแตกต่างกันออกไป บางกลุ่มอาจจะยึดมั่นในประเพณีปทัสถาน หรือเป้าหมายของกลุ่มเคลือบแฝงเอาไว้ตามวัตถุประสงค์ส่วนตัว และของกลุ่มอย่างจริงจังก่อนที่จะมารวมกันทำงานให้แก่องค์การ หรืออาจจะพูดได้ว่า ในการรวมกลุ่มนั้น เพียงแต่ให้เป็นแบบรูปนัยเท่านั้น

2. ผู้นำของกลุ่ม ในองค์การนั้น เมื่อมีการจัดตั้งองค์การขึ้นมาแล้ว ย่อมมีการแบ่งงานกันทำ โดยแบ่งออกเป็นแผนก กอง กรม หรือฝ่าย แต่เมื่อแบ่งงานออกได้ดังนี้ ต่างกลุ่มต่างก็มีหัวหน้าของตนเอง ไม่ว่าจะแผนก หรือฝ่ายใดก็ตามจำเป็นต้องมีหัวหน้างานขึ้นมาตามแบบขององค์การซึ่งเรียกว่า หัวหน้าหรือผู้นำ

3. ความสัมพันธ์ของกลุ่ม กลุ่มแต่ละกลุ่มภายในองค์การจะมีความสัมพันธ์มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความรู้สึกนึกคิด และวัตถุประสงค์ของแต่ละบุคคลว่า ภายในกลุ่มมีเป้าหมายพฤติกรรมที่แสดงออกมานั้น มีความหมายและสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด ถ้าหากมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ย่อมจะสร้างความพอใจให้แก่องค์การได้มากขึ้นเท่านั้น

4. หน้าที่ของกลุ่มภายในองค์กร กลุ่มบุคคลที่ปฏิบัติงานอยู่นั้น จะสร้างความพอใจ หรือความต้องการของสมาชิกภายในองค์กรนั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์และความต้องการขององค์กรหรือไม่นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบดังนี้ คือ

4.1 กลุ่มจะช่วยกันควบคุมหน้าที่การงานของกลุ่ม ให้งานดำเนินไปด้วยดีตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี โดยช่วยกันรักษาไว้อย่างเหนียวแน่น โดยอาศัยการร่วมมือกันของแต่ละบุคคลภายในกลุ่มบุคคลในองค์กร

4.2 กลุ่มจะช่วยกันปกป้องปทัสถานของกลุ่มไม่ว่า ในเรื่องการติดต่อสื่อสารความร่วมมือประสานงานกัน รวมทั้งการควบคุมในการปฏิบัติงานเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กรที่ได้กำหนดขึ้นไว้ ซึ่งถือว่าการสร้างความร่วมมือ ให้แก่กันและกันภายในกลุ่มโดยความสมัครใจ จึงถือได้ว่ามีหลักการมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

หน้าที่ของกลุ่ม

การดำเนินกิจกรรมภายในกลุ่มเพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงชันนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่กลุ่มจะต้องมีการกำหนดบทบาท และหน้าที่ของตนให้ชัดเจน เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มนั้นเป็นไปตามแนวทางที่ถูกต้องตามหลักการของการจัดตั้งกลุ่ม ซึ่ง ดิเรก ฤกษ์หร่าย (2527: 105) ให้ความเห็นเกี่ยวกับหน้าที่ของกลุ่มไว้ว่า กลุ่มต้องดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้ คือ

1. การประนีประนอมความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม เมื่อเกิดข้อขัดแย้งกันทางความคิด
2. การวินิจฉัยว่าอะไรเป็นสาเหตุแห่งความยุ่งยากของปัญหาที่เกิดขึ้นของกลุ่ม หรือเกิดภายในกลุ่ม และอะไรควรเป็นเรื่องที่จะดำเนินการต่อไป เพื่อให้ได้มาซึ่งความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกในกลุ่ม
3. การกระตุ้นให้เกิดการเชื่อมแน่นแก่สมาชิกในกลุ่ม โดยการก่อให้เกิดความอบอุ่น ความรู้สึกฉันท์มิตร การยอมรับผู้อื่น และการดำเนินการเพื่อผู้อื่น การให้โอกาสที่จะได้รับการยกย่องแก่สมาชิกอย่างเท่าเทียมกันทุกคน
4. การแสดงออกถึงความรู้สึกของกลุ่ม จะต้องทำให้สมาชิกได้แสดงความรู้สึกร่วมแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่ดีภายในกลุ่ม
5. การชี้ประเด็นของความคิดเห็นให้ชัดเจน เพื่อขจัดความแตกต่างของเรื่องที่กำลังถกกันไม่ได้ของสมาชิกในกลุ่ม และอาจจะดำเนินการลดความตึงเครียดภายในกลุ่ม โดยอาจจะนำเรื่องเข้ามาคลี่คลายบรรยากาศที่ตึงเครียดเป็นครั้งคราว

6. การติดตามผลการตัดสินใจของกลุ่ม ซึ่งจะต้องกระทำอย่างสม่ำเสมอ

ปัจจัยที่ทำให้เกิดการรวมกลุ่ม และแรงจูงใจที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม

ปัจจัยที่ทำให้เกิดการรวมกลุ่ม

การที่คนเราจะรวมตัวกันเป็นกลุ่มเดียวกันได้นั้นสิ่งที่สำคัญก็คือ การรวมตัวกันทำกิจกรรมด้วยความสมัครใจ ด้วยความเต็มใจ และยอมรับซึ่งกันและกันของบุคคลในกลุ่มนั้น ๆ นอกจากนั้นยังประกอบไปด้วยปัจจัยต่าง ๆ หลายประการด้วยกันที่จะส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่ม ทั้งหลายเกิดความรัก ความผูกพัน ความเข้าใจซึ่งกันและกันอย่างเหนียวแน่น ซึ่ง ไพบูลย์ ชาญเรียน และสมปราชญ์ จอมเทศ (2521: 80) ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้บุคคลเกิดการรวมกลุ่มไว้ 3 ประการ คือ

1. มีกิจกรรม (activity) หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่บุคคลกระทำ เช่น เขียนบันทึก ลงนามในนิติกรรมสัญญา เจรจาโต้ตอบ ตัดสินใจ เป็นต้น
2. การปฏิบัติโต้ตอบซึ่งกันและกัน (interaction) หมายถึง การติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกซึ่งกันและกัน จึงเป็นการสนองตอบของบุคคลที่มีส่วนร่วมในกิจกรรม และในช่วงระหว่างการปฏิบัติงาน
3. ความรู้สึกทางอารมณ์ (sentimental) หมายถึงความรู้สึกที่ผู้ปฏิบัติมีความคิด และความเชื่อคล้ายกันหรือต่างกันอย่างใดและความคิดความเชื่อนั้น ๆ มีระดับความหนักแน่นมากเพียงใด การที่พิจารณาความรู้สึกทางอารมณ์จากความคิด และความเชื่อนี้ก็เพราะความรู้สึกทางอารมณ์เป็นเรื่องภายในของแต่ละบุคคลทำให้วัดได้ยาก ดังนั้น กิจกรรมที่คล้ายกันจะมีผลให้มีการกระทำต่อกัน และมีการร่วมกันในการกระทำกิจกรรมได้มากขึ้น

นอกจากนั้น จิราภรณ์ อารยะรังสฤษฏ์ (2539: 40) ได้ระบุเกี่ยวกับปัจจัยที่ควรพิจารณาในการจัดตั้งกลุ่มไว้ว่า

1. กลุ่มที่ประกอบด้วยสมาชิกที่มีคุณลักษณะคล้ายคลึงกัน หรือแตกต่างกัน (homogeneity versus heterogeneity)
2. ระดับอายุและวุฒิภาวะ (age and maturity)
3. เพศ (sex)
4. สมาชิกกลุ่มที่สมัครใจ หรือถูกบังคับให้เข้าร่วมกลุ่ม (voluntary versus forced participation)

5. กลุ่มเปิดหรือกลุ่มปิด (open versus closed groups)
6. ขนาดของกลุ่ม (group size)
7. ระยะเวลาและความถี่ของการจัดกลุ่ม (time and frequency of meeting)
8. การจัดสิ่งแวดลอมทางกายภาพ (physical arrangements)

แนวคิดในการจัดตั้งและพัฒนากลุ่ม

กลุ่มเกิดจากการที่คนสองคนมาอยู่รวมกัน มีการทำกิจกรรมด้วยกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน รวมทั้งมีวัตถุประสงค์เดียวกันตามความหมายของกลุ่ม การรวมกันเป็นกลุ่มนั้น ย่อมเกิดขบวนการ มีขั้นตอนและองค์ประกอบจึงจะทำให้เกิดกลุ่มขึ้นมาได้ ในการดำรงชีวิตในโลก บัจจุบัน 4 ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ขาดไม่ได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมากับสภาพการเป็นสัตว์สังคม สิ่งเหล่านี้จึงเป็นเหตุที่ทำให้มนุษย์เกิดการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม นอกจากนั้น พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2534: 20-21) ได้กล่าวถึงการจัดตั้ง และการพัฒนาของกลุ่มว่า กลุ่มเมื่อเกิดขึ้นแล้วต้องมีการพัฒนากลุ่ม มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงลักษณะองค์ประกอบ ในการดำเนินงานของกลุ่มเพื่อให้มีการบริหารและมีกิจกรรมเคลื่อนไหวอยู่เสมอ และมีพลังต่อรองให้สมาชิกเกิดผลประโยชน์อย่างเต็มที่ มีการเจริญเติบโตและขยายผลงานต่อไปได้ในการพัฒนากลุ่มมีขั้นตอนดังนี้

การจัดตั้งกลุ่ม

การจัดตั้งกลุ่มมีความสำคัญมาก หากได้จัดตั้งอย่างถูกวิธี แต่เริ่มแรกจะทำให้กลุ่มมีความเจริญก้าวหน้าไปสู่ขั้นตอนต่อไปได้ง่าย การจัดตั้งกลุ่มมีส่วนประกอบสำคัญอยู่ 3 ประการคือ

1. ผู้นำกลุ่มจะต้องเป็นคนดี มีความสามารถ และมีความรู้เป็นอย่างดี
2. สมาชิกมีความต้องการอยู่ร่วมกันด้วยความสมัครใจ มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน นอกจากนั้น ยังมีสภาพแวดล้อม และสิ่งแวดลอมที่คล้ายกัน
3. สถานการณ์ คือมีสถานการณ์ที่ทำให้คนเราจำเป็นต้องมีการรวมกลุ่มกัน เพื่อการอยู่รอด

การบริหารกลุ่ม

การบริหารกลุ่ม และการเจริญเติบโตของกลุ่มก็เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนากลุ่ม เช่นเดียวกัน กลุ่มที่มีการบริหารงานแบบประชาธิปไตย และมีการสร้างบรรยากาศที่ดีภายในกลุ่ม จะสามารถทำให้กลุ่มเจริญก้าวหน้าต่อไป

ส่วนประกอบสำคัญในการบริหารกลุ่มมีดังนี้

1. ระเบียบวินัย
 - ประชุมพบปะกันเสมอ
 - ส่งเสริมแนวคิดยกระดับจิตใจ
 - วางระเบียบหลักเกณฑ์ข้อบังคับ
2. วัตถุประสงค์ร่วมหรือประโยชน์ร่วม
 - ส่งเสริมสภาพของบุคคล
 - ส่งเสริมผลประโยชน์ร่วม
 - ส่งเสริมและดำรงไว้ซึ่งความผูกพัน
3. กิจกรรมต่าง ๆ
 - ส่งเสริมทางวิชาการ
 - ส่งเสริมกิจกรรม

การเจริญเติบโตของกลุ่ม

การเจริญเติบโตเมื่อเกิดขึ้นมาแล้วย่อมจะดำเนินทางกิจกรรมของมวลสมาชิก ได้แก่ ลักษณะความสามารถของกลุ่มในการทำงานให้บรรลุตามเป้าหมาย เพื่อให้กลุ่มนั้นมีความสามารถในการสร้างเสริมสมรรถภาพ และรักษามาตรฐานของกลุ่มให้เจริญก้าวหน้า พัฒนาตามครรลองของสังคมไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งที่เป็นเหตุและเป็นผลที่ทำให้กลุ่มเกิดความเจริญประกอบด้วยสิ่งสำคัญดังต่อไปนี้คือ

1. สหสัมพันธ์รวมกลุ่มโดยการสร้างหน่วยนำ และสร้างผลประโยชน์ร่วมกัน มีกิจกรรมที่พึ่งพากันทั้งในด้านกิจกรรมภายในกลุ่ม และในด้านวิชาการ
2. ลดความสิ้นเปลืองโดยการลงทุนและการดำเนินงานร่วมกัน
3. สร้างพลังสำรองโดยมีการจัดการและการกำหนดราคาขายเอง ซึ่งจะเป็นการตัดปัญหาพ้อค้าคนกลาง

หลักที่ควรพิจารณาในการจัดกลุ่ม

ตามหลักจิตวิทยาจะเห็นได้ว่า บุคคลที่อาศัยอยู่ร่วมกันนั้น ย่อมมีความแตกต่างกัน ในด้านรูปร่าง หน้าตา ความคิด ความสนใจ ตลอดจนความสามารถและความถนัดต่าง ๆ ผู้ที่อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มนั้น โดยทั่วไปมักจะมีทัศนคติที่คล้ายคลึงกัน แม้จะมีความสามารถที่แตกต่างกัน ตามการจัดกลุ่มหรือการรวมกลุ่มขึ้นนั้น จึงสามารถตอบสนองความต้องการของบุคคลนั้น ๆ ได้ ซึ่งในการจัดกลุ่มนี้ อาจเป็นไปได้ตามธรรมชาติ หรือเกิดจากสิ่งอื่น ๆ ความแตกต่างดังกล่าวนี้จะนำไปสู่การจัดตั้งกลุ่ม หรือการรวมกลุ่มได้เป็นอย่างดี

ดังนั้น ในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มนั้น เราจึงควรมีหลักในการจัดกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มนั้นมีประสิทธิภาพในการทำงานยิ่งขึ้น ซึ่งสุรางค์ จันทน์เอม (2529: 79) ได้กล่าวว่า ในการจัดกลุ่มใด ๆ ก็ตาม ควรพิจารณาดังนี้ คือ

1. ทุกคนในกลุ่มหรือคนส่วนใหญ่ในกลุ่ม จะต้องมีการยอมรับซึ่งกันและกัน ไม่รังเกียจกัน
2. ทุกคนควรจะมีพึงพอใจที่จะได้รวมกลุ่มกัน ไม่ใช่เป็นการฝืนใจ หรือถูกบังคับให้อยู่ในกลุ่มนั้นโดยไม่สมัครใจ
3. บุคคลที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน ควรจะมีความสนใจตรงกัน
4. สมาชิกของกลุ่มจะต้องมีความรู้สึกและทัศนคติตรงกัน
5. สมาชิกของกลุ่มจะต้องมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มุ่งความสำเร็จของกลุ่มร่วมกัน ไม่แยกเป็นความสำเร็จของคนใดคนหนึ่งในกลุ่ม

เป้าหมายการจัดตั้งกลุ่ม

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ต้องการอยู่ร่วมกันกับมนุษย์อื่น ๆ เพื่อให้ได้รับการตอบสนองความต้องการและการยอมรับนับถือในกลุ่มสังคมนั้น ๆ เช่น ความรัก ความปลอดภัย ความภาคภูมิใจ และความสำเร็จเป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะได้รับการตอบสนองซึ่งกันและกันภายในกลุ่มที่จัดตั้งขึ้น ซึ่งสมาชิกของกลุ่มต่างก็มีจุดมุ่งหมาย มีเป้าหมายของแต่ละคนที่แตกต่างกัน เมื่อเข้ามาจัดตั้งกลุ่มสมาชิกทุกคนจึงมีเป้าหมายที่เหมือนกัน มีส่วนช่วยทำให้เกิดประโยชน์แก่กลุ่มไปในแนวทางที่ดีขึ้น มีประสิทธิภาพ ถูกต้องและตรงตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่ง ดิเรก ฤกษ์หร่าย (2527: 26) ได้ระบุว่า ในการจัดตั้งกลุ่มเพื่อก่อให้เกิดการร่วมมือร่วมใจกันทำงานเพื่อชุมชน ต้องมีเป้าหมายต่อไปนี้

1. ผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ จะต้องบังเกิดแก่สมาชิกของกลุ่ม และสามารถแก้ปัญหาร่วม หรือสนองความสนใจของกลุ่ม คือสามารถจัดปัญหาการชุดริตที่มีในชุมชนซึ่งสิ่งเหล่านี้ จะเป็นแรงจูงใจในการที่จะดึงสมาชิกให้เข้าร่วมเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของกลุ่มที่ตั้งขึ้นต่อไป

2. จะต้องมีการกระจายผลประโยชน์ดังกล่าวนี้แก่สมาชิกในกลุ่มอย่างยุติธรรม เพื่อจัดการขัดแย้งในกลุ่มที่อาจจะเกิดขึ้น

3. กิจกรรมต่าง ๆ ที่ดำเนินการจะต้องเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดการทำงานร่วมกันอยู่เสมอ ๆ และมีการดำเนินการเพื่อให้เกิดมีกองกลาง หรือเป็นทุนร่วมสำหรับกลุ่มเพื่อให้เกิดการรวมตัวกันอย่างมีระบบมากขึ้น กล่าวคือ เมื่อมีผลประโยชน์หรือกำไรที่เป็นตัวเงินเกิดขึ้น ต้องมีการหักไว้สำหรับเป็นทุนในการดำเนินการขยายกิจกรรมของกลุ่มต่อไปเรื่อย ๆ

4. กิจกรรมของกลุ่มจะต้องมีการขยายตามแนวนอน คือมีการเพิ่มจำนวนสมาชิกในท้องถิ่น และขยายพื้นที่เครือข่ายของกิจกรรมให้แพร่ขยายไปตามชุมชนใกล้เคียง

5. พัฒนาให้มีการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มสถาบันอื่นที่มีลักษณะเดียวกัน ในระดับสูงหรือแนวตั้ง เพื่อให้โครงการได้รับการสนับสนุนมากขึ้น

6. กระทำให้กลุ่มดำเนินการอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ โดยกำหนดหรือสร้างสถานการณ์ที่ทำให้กลุ่มทำงานอย่างเป็นผล

แรงจูงใจที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม

ถวิล ธาราโภชน (2532: 69) กล่าวถึงแรงจูงใจที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม คือ การสัมฤทธิ์ผลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาจากองค์ประกอบที่สำคัญคือ คน (human) ซึ่งสมาชิกทุกคนในกลุ่มมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของกลุ่ม และสมาชิกทุกคนที่อยู่ในกลุ่มจะเป็นตัวจักรสำคัญในการดำเนินงานทุกอย่างของกลุ่ม ซึ่งบุคคลในกลุ่มแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ผู้นำหรือหัวหน้า (leadership) และผู้ตามหรือสมาชิก (follower or membership) ผู้นำหรือหัวหน้าจะเป็นผู้รับผิดชอบต่องานของกลุ่มโดยตรง และต้องเป็นผู้ดำเนินการในการวางแผนของกลุ่ม ทั้งนี้ผลผลิตของกลุ่มจะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้นำ ส่วนผู้ตามหรือสมาชิกทุกคนจะต้องสำนึกในตนเองว่า ตนเองเป็นบุคคลสำคัญของกลุ่ม โดยยึดหลักว่า แต่ละคนจะต้องทำตามบทบาทหน้าที่ของตน ซึ่งสามารถช่วยให้กลุ่มได้รับประโยชน์กว้างขวางยิ่งขึ้น ทุกคนในกลุ่มจะต้องพยายามควบคุมระดับความปรารถนา (level of aspiration) ของตนให้อยู่ในขอบเขตที่ควรจะเป็น อันจะก่อให้เกิดความราบรื่นของกลุ่มในอนาคตต่อไป

โดยปกติมนุษย์มีความต้องการใน 2 สิ่งด้วยกัน ซึ่ง ลักษณะ สรีรวัฒน (2530: 135-136) ได้กล่าวถึงปัจจัย 2 สิ่งที่ทำให้เกิดแรงจูงใจของมนุษย์คือ

1. ความต้องการของร่างกายหรือบางแห่งเรียกว่า ความต้องการมูลฐาน (basic needs) เป็นความต้องการอันเกิดจากสภาวะภายในร่างกาย มีการเปลี่ยนแปลงร่างกายของเราพยายามดิ้นรนเพื่อขจัดเซยสิ่งทีขาดหายไปหรือขับถ่ายสิ่งทีเกินออกมา เพื่อความอยู่รอดของชีวิต เมื่อมีความต้องการเกิดขึ้น ร่างกายจะทำงาน 2 ลักษณะ คือ

1.1 ดิ้นรนขวนขวาย (activation of energizing) เพื่อขจัดสภาพไร้สมดุลของร่างกาย

1.2 ค้นหาทิศทาง (directing) การค้นหาวิธีทีจะได้มาซึ่งสิ่งสนองความต้องการร่างกาย วิธีสนองความต้องการว่าจะทำอย่างไรขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ของแต่ละคนว่า ทำอย่างไรจึงจะได้มา

2. ความต้องการสำหรับมนุษย์ แรงขับทางสังคมมีความสำคัญมากกว่าแรงขับทางร่างกาย ซึ่งแรงขับทางสังคมขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ในวัฒนธรรมแต่ละแห่ง

ทฤษฎีลำดับขั้นแรงจูงใจ

แรงจูงใจของมนุษย์จะพัฒนาไปตามลำดับขั้นความต้องการเบื้องต้น (basic needs) จะต้องได้รับการตอบสนองเสียก่อนจึงจะเกิดความต้องการอื่น ๆ ทีอยู่ในระดับสูงขึ้นไป ซึ่ง พิตมัย วิบูลย์สวัสดิ์ (2527: 409-412) ได้กล่าวถึงทฤษฎีลำดับขั้นแรงจูงใจของ Maslow (Maslow's Hierarchy of Motivation) ใน 2 ลักษณะ ดังนี้

1. ความต้องการทีขาดแคลนและแรงจูงใจทีมุ่งสนองความต้องการเบื้องต้น ทียังบกพร่องอยู่ (deficiency needs and deficiency motivation)

1.1 ความต้องการทางสรีรวิทยา (physiological needs) เป็นความต้องการเบื้องต้นทีจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต เช่น ต้องการอาหาร น้ำดื่ม เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม และความต้องการทางเพศ มนุษย์ต้องต่อสู้ดิ้นรน เพื่อสนองความต้องการขั้นนี้ก่อนถึงจะมีความต้องการขั้นอื่นตามมา

1.2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (safety needs) เมื่อความต้องการทางสรีรวิทยาได้รับการตอบสนองแล้ว ก็มีความต้องการขั้นต่อไป คือ ความมั่นคงปลอดภัยของชีวิต

1.3 ความต้องการความรักและต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (love and belonging needs) ความต้องการขั้นนี้เป็นลักษณะของความต้องการอยากมีเพื่อน มีคนรักใคร่ชอบพอบุคคลที่มีความต้องการขั้นนี้จะทำพฤติกรรมเพื่อไปสู่เป้าหมาย เพื่อจะทำให้รู้สึกว่าคนไม่ได้อยู่คนเดียวโดดเดี่ยว อ้างว้าง หรือถูกทอดทิ้ง

1.4 ความต้องการมีเกียรติและศักดิ์ศรี (the esteem needs) ความต้องการขั้นนี้เป็นความต้องการของมนุษย์เกือบทุกคนในสังคม ลักษณะที่แสดงถึงความต้องการขั้นนี้ เช่น ต้องการได้รับการยกย่องนับถือจากบุคคลอื่น ต้องการเกียรติยศชื่อเสียง หรือความภูมิใจเมื่อประสบความสำเร็จ

2. ความต้องการและแรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเองไปสู่ระดับสูง (growth needs and growth motivation)

2.1 ความต้องการพัฒนาตัวเองไปสู่ระดับที่สมบูรณ์ที่สุด คือ ต้องการแสดงความเป็นจริงแห่งตน (self – actualization) เน้นถึงความต้องการเป็นตัวของตัวเอง ประสบความสำเร็จด้วยตัวเอง ต้องการพัฒนาศักยภาพของตนให้เต็มที่ ถือว่าเป็นความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์

2.2 ความต้องการมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งใหม่ ๆ (cognitive needs) ถ้าความต้องการได้รับการขัดขวางจะทำให้บุคคลประสบความสำเร็จ อาจมีอาการเบื่อหน่าย และรู้สึกท้อถอยในชีวิต

2.3 ความต้องการซาบซึ้งในสุนทรียะ (aesthetic needs) ความต้องการขั้นนี้จะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าความต้องการขั้นต้น ๆ ไม่ได้รับการตอบสนอง ความต้องการนี้จะเกิดขึ้นเฉพาะกับบุคคลบางคนเท่านั้น

แรงจูงใจขั้นที่มุ่งสนองความต้องการเบื้องต้น (deficiency needs of motivation) นั้นเป็นแรงจูงใจด้านลบ ทำให้บุคคลต้องต่อสู้ดิ้นรน เต็มไปด้วยความเครียด เพราะมีวแต่กลุ่มกังวลอยู่กับการสนองความต้องการที่เกี่ยวข้องกับ ความหิวกระหายและความปลอดภัย ไม่สามารถพัฒนาไปสู่ระดับแรงจูงใจสูงได้ แต่แรงจูงใจระดับสูงเป็นแรงจูงใจของผู้ที่สุขภาพจิตดี เมื่อบุคคลได้รับความต้องการในระดับที่พึงพอใจ พร้อมทั้งจะพัฒนาศักยภาพที่ตนมีอยู่ มีความพร้อมที่จะพัฒนาตัวเอง ขณะเดียวกันก็พร้อมที่จะอุทิศตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

การสร้างแรงจูงใจอีกวิธีหนึ่ง คือ การพาไปทัศนศึกษา เป็นการกระตุ้นให้บุคคลเกิดความต้องการในชีวิตมากขึ้น ซึ่ง นำชัย ทนุผล และ สุนิลา ทนุผล (2532: 19) ได้กล่าวไว้ว่า

การผลักดันให้บุคคลเกิดความต้องการในชีวิตมากขึ้น ได้แก่ การมีโลกทัศน์ที่กว้างไกล คือได้รู้ ได้มีโอกาสเห็นในภาพที่ดีกว่า ควรจัดให้มีการทัศนศึกษาไปยังสถานที่อื่นที่ประสบความสำเร็จ เพื่อเปรียบเทียบ อันจะนำมาซึ่งการเพิ่มความเพียรพยายามของตนเองในการปฏิบัติงานในหน้าที่ความรับผิดชอบมากขึ้น

ดังนั้นอาจสรุปได้ว่ากลุ่มที่สามารถตอบสนองของความต้องการทางด้านร่างกาย และสังคมของสมาชิกภายในกลุ่มได้ตามลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ตามความต้องการเบื้องต้นที่ยังบกพร่องอยู่ และความต้องการที่จะพัฒนาตนเองไปสู่ระดับสูงจะเป็นแรงจูงใจให้สมาชิกทุกคนภายในกลุ่มร่วมมือร่วมใจกันดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุความต้องการของตนเองและจะมีผลทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายได้

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motive)

Mc. Clelland ในเสถียร เหลืองอร่าม (2519: 36) ได้ให้คำจำกัดความของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่า หมายถึงความปรารถนาที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และแข่งขันด้วยมาตรฐานอันดีเยี่ยม หรือทำให้ดีกว่าบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง พยายามเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ มีความสบายใจเมื่อประสบความสำเร็จ และมีความวิตกกังวลเมื่อไม่ประสบความสำเร็จ หรือเมื่อล้มเหลว

ทฤษฎีสองปัจจัย (Two Factor Theory)

Frederick Herzberg ในวิศิษฐ์ศักดิ์ ไทยทอง (2527: 288) ได้ค้นพบถึงการจูงใจคนว่า จะต้องคำนึงถึงสภาพจิตใจและร่างกายคือ motivator factor เป็นแรงจูงใจที่เป็นผลมาจากจิตใจ คือ ความสำเร็จในการทำงานแล้วได้รับการยกย่องในผลงาน และ hygienic factor เป็นแรงจูงใจทางด้านร่างกาย เช่น ค่าจ้าง ความมั่นคงในการทำงาน สภาพของการทำงาน เป็นต้น

ทฤษฎีสนาม

Kurt Lewin ในสุรางค์ จันทรเอน (2529: 87) ได้กล่าวถึงแนวคิดทฤษฎีสนาม สรุปได้ดังนี้

1. พฤติกรรมเป็นผลมาจากพลังความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม
2. โครงสร้างของกลุ่มเกิดจากการรวมกลุ่มของบุคคลที่ลักษณะแตกต่างกัน
3. การรวมกลุ่มแต่ละครั้งจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม

4. องค์ประกอบต่าง ๆ ในการรวมกลุ่มแต่ละครั้งก่อให้เกิดโครงสร้างของกลุ่มที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะสมาชิกในกลุ่ม

5. สมาชิกในกลุ่มในการปรับตัวเข้าหากัน ช่วยกันทำงาน

ปัจจัยที่สำคัญต่อการยึดเหนี่ยวของกลุ่ม

อุทัย บุญประเสริฐ (2531: 16) มีปัจจัยหลายประการที่มีผลต่อความเหนียวแน่นของกลุ่ม จะได้อภิปรายเฉพาะประเด็นที่สำคัญได้แก่ ความพึงพอใจของสมาชิกต่อการสนองความต้องการ เป้าหมายของกลุ่ม ความน่าดึงดูดใจของสมาชิกกลุ่ม กิจกรรมและผู้นำของกลุ่ม

1. ความพึงพอใจของสมาชิกต่อการสนองความต้องการ

ถ้ากลุ่มใดสนองความต้องการของสมาชิกได้อย่างสมบูรณ์ กลุ่มนั้นย่อมมีความเหนียวแน่นมาก เพราะสมาชิกมีขวัญและกำลังใจมาก

2. เป้าหมายของกลุ่ม

ความเหนียวแน่นจะมีมากในกลุ่มที่เป้าหมายของกลุ่มสอดคล้องกับเป้าหมายของสมาชิก เช่น กลุ่มที่มีเป้าหมายทางสังคมจะให้สมาชิกมีโอกาสพบปะสังสรรค์กัน เช่น งานสงฆ์ประจำปีเก่าต้อนรับปีใหม่ งานสงกรานต์ ฯลฯ

3. ความน่าดึงดูดใจของสมาชิกกลุ่ม

ถ้าสมาชิกกลุ่มมีความน่าดึงดูดใจมาก กลุ่มจะมีความเหนียวแน่นมาก ซึ่งตัวแปรนี้มีความสำคัญมากกว่าเป้าหมายของกลุ่ม เช่น แต่ละคนมีมิตรไมตรีต่อกัน แสดงความมีน้ำใจ ไม่เห็นแก่ตัว

4. กิจกรรมของผู้นำกลุ่ม

ความเหนียวแน่นของกลุ่มสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับชนิดของกิจกรรมที่บุคคลมีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกกลุ่ม ถ้าบุคคลชอบกิจกรรมของกลุ่ม ความเหนียวแน่นภายในกลุ่มมักจะสูงและความเหนียวแน่นภายในกลุ่มมักจะช่วยให้สมาชิกกลุ่มรู้สึกว่างานของกลุ่มนั้นน่าดึงดูดใจมากขึ้น

ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมและพัฒนา กลุ่ม

พิมาน วงศ์อภิ (2533: 22-27) กล่าวถึงองค์ประกอบของกลุ่มที่ทำให้กลุ่มทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกล่าวถึงสมาชิกกลุ่มว่า

1. สมาชิกยึดมั่นในอุดมการณ์ของกลุ่ม โดยพยายามปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละคนจนสุดความสามารถเพื่อให้กลุ่มปฏิบัติหน้าที่จนบรรลุอุดมการณ์ที่กำหนดไว้ โดยที่แต่ละคนมีความรู้สึกว่าคุณสมาชิกทุกคนมีความสำคัญต่อกลุ่มเท่าเทียมกัน
2. สมาชิกมีความรักดีต่อกันซึ่งแสดงออกโดยสมาชิกมีความซื่อตรงต่อกัน
3. สมาชิกได้ช่วยกันกำหนดวัตถุประสงค์ของกลุ่มร่วมกัน เพื่อสนองความต้องการของแต่ละคน
4. สมาชิกมีความไว้วางใจกัน
5. สมาชิกมีความสามารถที่จะทำงานเป็นกลุ่ม โดยสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะมิบทบาทเป็นผู้นำหรือสมาชิกในกลุ่มก็ตาม
6. สมาชิกเชื่อในความสามารถของเพื่อนสมาชิกว่า สามารถทำสิ่งที่เป็นไปได้สำเร็จได้ ซึ่งความรู้สึกนี้จะเป็นแรงกระตุ้นให้สมาชิกพัฒนาตนเอง
7. สมาชิกพร้อมที่จะช่วยเหลือกันเสมอเมื่อถึงคราวจำเป็น สมาชิกจะพยายามช่วยเหลือเพื่อนจนสามารถปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้
8. สมาชิกมีความมั่นใจในการตัดสินใจด้วยตนเอง
9. กลุ่มมีบรรยากาศที่มีลักษณะให้ความสนับสนุนสมาชิก โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกยอมรับข้อเสนอแนะ คำวิจารณ์ ข้อมูล และการติชมซึ่งกันและกัน แล้วร่วมกันพิจารณาให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมของกลุ่ม
10. กลุ่มพยายามช่วยให้สมาชิกแต่ละคนในการพัฒนาตนเอง เช่น ให้สมาชิกมีโอกาสได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

กลุ่มอาจยุติบทบาทลงเมื่อใดก็ได้ด้วยเหตุต่าง ๆ ดังนี้

1. กลุ่มดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้แล้ว
2. กลุ่มไม่มีโอกาสที่จะดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้
3. สมาชิกย้ายไปอยู่กลุ่มอื่น หรือสนใจประเด็นอื่น
4. สมาชิกแตกแยกออกไปและไม่มีสมาชิกใหม่
5. มีความขัดแย้งภายใน
6. ไม่มีทุน

จิตติ มงคลชัยอรัญญา (2535: 2) ได้กล่าวถึงสิ่งที่ทำให้กลุ่มประสบปัญหา ได้แก่ การแบ่งปันผลประโยชน์ที่ขาดความยุติธรรม การไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของกลุ่ม การเล่นพรรคเล่นพวก ขาดความยุติธรรม มีข่าวลือไม่ดี ไม่มีการสื่อสารที่ดี ขาดการประเมินผลงานร่วมกันของสมาชิก การจัดการไม่ดี ฯลฯ

เมื่อพบว่ากลุ่มประสบปัญหาต้องวิเคราะห์สาเหตุที่แท้จริง หากกลุ่มสามารถวิเคราะห์สาเหตุโดยการประเมินผลร่วมกันของสมาชิกกลุ่ม แล้วหาแนวทางแก้ไข กลุ่มก็สามารถจะขยายผลต่อไปได้ แต่หากไม่มีการวิเคราะห์สาเหตุหาแนวทางแก้ไข กลุ่มก็จะอยู่นิ่ง ๆ ไม่มีการดำเนินกิจกรรมเป็นกลุ่ม มีแต่ชื่อ หรือสลายตัวแตกกระसानานเข้าไม่สามารถรวมตัวกันได้อีก

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกับงานส่งเสริมการเกษตร

การเกิดกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

การจัดตั้งและการดำเนินงานเกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรนั้น อยู่ในความรับผิดชอบของกรมส่งเสริมการเกษตร โดยมีนโยบายที่จะจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในพื้นที่ที่มีกลุ่มเกษตรกรที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลแล้วเป็นอันดับแรก และในพื้นที่ที่มีกลุ่มยุวเกษตรกรเป็นอันดับที่สอง ในปัจจุบันนี้มีวิธีการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอยู่ 2 วิธี คือ วิธีแรก จัดตั้งโดยการริเริ่มของเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตร ที่ใช้วิธีนำผลประโยชน์ที่แม่บ้านเกษตรกรจะได้รับจากการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มมาชี้แจง ส่วนวิธีที่สอง เป็นการจัดตั้งโดยความคิดริเริ่มของแม่บ้านเกษตรกรเอง แล้วเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรจึงเข้าไปสนับสนุน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2518: 3-4)

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จะจัดตั้งขึ้นได้ต้องมีหลักการและเหตุผล และเป้าหมายในการดำเนินงาน องค์ประกอบกลุ่มประกอบด้วย ชื่อกลุ่ม ใช้ชื่อว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแล้วตามด้วยชื่อที่สมาชิกจัดตั้งขึ้นเอง มีโครงสร้างประกอบด้วยสตรีเกษตรกร จำนวนไม่น้อยกว่า 15 คน เข้าเป็นสมาชิก และสมาชิกคัดเลือกคนในกลุ่มมา 5 คน เพื่อรับตำแหน่งคณะกรรมการกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ ประชาสัมพันธ์ และเหรัญญิก คุณสมบัติของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ และพ้นจากสภาวะการเป็นยุวเกษตรกรแล้วมีความต้องการ และความสนใจร่วมกัน อยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน หรือหมู่บ้านใกล้เคียงกัน มีวิธีการดำเนินงาน โดยให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล และเคนกิจเกษตรกรร่วมศึกษาสภาวะความเป็นไปได้ของการใช้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เป็นกลวิธีเพื่อแก้ไขปัญหาสภาวะความเป็นอยู่

ของครอบครัวเกษตรกร ตลอดจนร่วมแก้ไขปัญหาการเกษตรกับเกษตรกรในหมู่บ้าน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2527: 1-3)

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกับงานส่งเสริมการเกษตร

บทบาทของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต่องานส่งเสริมการเกษตรนั้น พิงพิศ ดุลยพัชร ใน ประสาท คำชื่น (2535: 18) ได้อธิบายไว้ว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรถือเป็นแกนกลางในการรับและกระจายความรู้ไปสู่ครอบครัวเกษตรกร สามารถจำแนกบทบาทในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การเพิ่มผลผลิตเกษตรให้มีการยอมรับความสำคัญของแรงงานสตรีในการเกษตร จึงได้มีการสนับสนุนในความรู้ด้านการเกษตรแก่สตรีเกษตรกรเพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม เพื่อให้สามารถนำไปช่วยพ่อบ้านเกษตรกรเพิ่มผลผลิตการเกษตร
2. ดูแลเก็บรักษาผลผลิตหลังจากการเก็บเกี่ยว ปัจจุบันนี้เกษตรกรยังขาดความสนใจในการรักษาผลผลิตที่ได้ จึงทำให้เกิดการสูญเสียอย่างมากจากผลผลิตที่ถูกปลอยทิ้ง ดังนั้นจึงได้มีการส่งเสริมให้แม่บ้านเกษตรกรได้มีความรู้ในเรื่องการดูแลและรักษาผลผลิตการเกษตร
3. ผลิตอาหารให้มีปริมาณบริโภคเพียงพอ ทั้งปริมาณและคุณภาพ เพื่อปรับปรุงภาวะโภชนาการของประชาชนในหมู่บ้าน เป็นการนำเอาอาหารที่ผลิตได้ในท้องถิ่นมาเป็นอาหารเสริมเด็ก โปรตีนจากพืช เช่น ถั่วต่าง ๆ โปรตีนจากสัตว์ ได้แก่ ไข่ เป็ด หมู เป็นต้น
4. แปรรูปอาหารที่ผลิตได้ ในระยะเวลาที่ผลผลิตออกมาสู่ตลาดมากเกินไป ราคาตก ควรส่งเสริมการแปรรูป และถนอมอาหาร จะช่วยป้องกันผลผลิตล้นตลาด
5. ด้านธุรกิจเกษตร แม่บ้านเกษตรกร นอกจากจะเป็นส่วนสำคัญในการดูแลครอบครัวแล้ว ย่อมจะต้องเข้าใจและมีบทบาทหน้าที่ในด้านธุรกิจเกษตรด้วย
6. ด้านการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ หมู่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในการเป็นผู้ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นมาดัดแปลงทำประโยชน์เป็นหัตถกรรมในรูปแบบเครื่องใช้ตกแต่งบ้านเรือน เช่น เครื่องจักรสาน และสิ่งประดิษฐ์จากไม้ไผ่ เสื่อกก ฯลฯ
7. การดูแลความเป็นอยู่ในครอบครัว ภาระหน้าที่สำคัญของแม่บ้านเกษตรกร คือ การดูแลให้การเลี้ยงดูและอบรมสมาชิกในครอบครัวได้เป็นพลเมืองดีของชาติต่อไปในอนาคต และปรับปรุงความเป็นอยู่ของครอบครัวให้ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2530: 2) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้เริ่มส่งเสริมและพัฒนาสถาบันสตรีเกษตรกร โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อให้แม่บ้านเกษตรกรรวมตัวกันขึ้นเพื่อร่วมกันใช้พลังความคิด กำลังกาย กำลังทรัพย์ และจิตใจในการปรับปรุงยกระดับฐานะของสังคมเกษตรกรให้ดีขึ้นทุกวิถีทาง
 2. เพื่อให้แม่บ้านเกษตรกร ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการเกษตรได้มีความรู้ความสามารถทางการเกษตร เช่นเดียวกับเกษตรกร (พ่อบ้าน)
 3. เพื่อให้แม่บ้านเกษตรกร มีความรู้ด้านเทคนิคเกษตร ในการปรับปรุงความเป็นอยู่ของครอบครัว อันเป็นผลให้สมาชิกในครอบครัวเกษตรกรมีผลานามัยที่สมบูรณ์
 4. เพื่อให้แม่บ้านเกษตรกร ใช้ความรู้เทคนิคเกษตร เพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวอีกทางหนึ่งด้วย
 5. เพื่อให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เป็นแหล่งรับบริการส่งเสริม ทั้งทางด้านเกษตร และเทคนิค จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมได้อย่างรวดเร็ว และประหยัดงบประมาณ
 6. เพื่อให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรช่วยกันแก้ปัญหาภาวะสังคมส่วนรวม ปรับให้เข้ากับเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เป็นผลให้รักถิ่นและรักอาชีพการเกษตร ไม่เกิดความเบื่อหน่าย จำเจต่อการประกอบอาชีพเกษตร ไม่ทิ้งไร่นา อพยพไปประกอบอาชีพอื่น ซึ่งเป็นผลให้เกิดการสูญเสียทางเศรษฐกิจการเกษตรที่เป็นรากฐานของเศรษฐกิจไทย
 7. การดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จะต้องไม่ขัดต่อนโยบายและการบริหารของทางราชการ และจะต้องไม่มีความมุ่งหมายทางการเมือง หรือเพื่อประโยชน์ทางการเมือง
- เกณฑ์ชี้วัดผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่สำเร็จ โดยมีการจัดระดับความสำเร็จปีละ 1 ครั้ง (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2530 : 4) ซึ่งผู้วิจัยกำหนดให้กลุ่มที่มีการปรับปรุงดี (กลุ่มระดับที่ 1) จัดเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ ส่วนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีการปรับปรุงปานกลาง (กลุ่มระดับที่ 2) กลุ่มที่ไม่พัฒนา และกลุ่มที่จัดตั้งใหม่ (กลุ่มระดับที่ 3) จัดเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากกลุ่มปานกลาง และกลุ่มที่ไม่ได้พัฒนารวมทั้งกลุ่มที่จัดตั้งใหม่มีสถานภาพพื้นฐานในการดำเนินงานกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจ การรับความรู้และข่าวสารรวมทั้งการถ่ายทอดความรู้ และข่าวสารของทั้ง 2 กลุ่มใกล้เคียงกัน และแตกต่างจากกลุ่มที่มีการปรับปรุงดีอย่างชัดเจน ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระดับที่ 2 และ 3 เป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบ

ความสำเร็จโดยต้องการปรับปรุงและพัฒนาให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้งสองระดับดังกล่าว เป็นกลุ่มระดับที่ 1 ต่อไป

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ หรือกลุ่มที่มีการปรับปรุงดี หมายถึง กลุ่มระดับที่ 1 ที่ได้จากการจัดชั้นกลุ่มคือ มีคะแนนรวมจากกิจกรรมหลัก 80 คะแนนขึ้นไป

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จ หรือกลุ่มที่มีการปรับปรุงปานกลาง หมายถึง กลุ่มระดับที่ 2 ที่ได้จากการจัดชั้นกลุ่ม คือ มีคะแนนรวมจากกิจกรรมหลัก 50 – 80 คะแนน

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จ หรือกลุ่มที่ไม่ได้พัฒนาและกลุ่มที่ตั้งใหม่ หมายถึง กลุ่มระดับที่ 3 ที่ได้จากการจัดชั้นกลุ่ม คือ มีคะแนนรวมจากกิจกรรมหลักต่ำกว่า 50 คะแนน

กิจกรรมหลักทั้ง 4 กิจกรรม คือ

1. กิจกรรมด้านเศรษฐกิจ	30	คะแนน
- การปรับปรุงคุณภาพ-ปริมาณของผลผลิตและผลิตภัณฑ์		
- การบริหารงานเงินทุนหมุนเวียนและทรัพย์สิน		
- การรวมกัน ซื้อ-ขาย ผลผลิตและผลิตภัณฑ์		
2. กิจกรรมดำเนินงานกลุ่ม	30	คะแนน
- การพัฒนาด้านสมาชิก ครอบครัว กลุ่ม สังคม		
- การทำกิจกรรมรวมของกลุ่มและการจัดบันทึก		
- การประชุมกลุ่มและรายงานการประชุม		
- แผนและโครงสร้างกลุ่ม		
- สวัสดิการ บริการช่วยเหลือสมาชิก		
- การจัดทำบัญชีในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ		
- การร่วมมือกับองค์กร		
- การประชาสัมพันธ์ผลงานกลุ่ม		
3. กิจกรรมการรับความรู้และข่าวสาร	20	คะแนน
- สมาชิกกลุ่มได้รับชมการสาธิตและฝึกปฏิบัติในสิ่งที่เป็นความรู้		
- สมาชิกกลุ่มได้ไปปฏิบัติ		
- กลุ่มมีกิจกรรมรับความรู้ เช่น ทักษะศึกษา อบรม เสี่ยงตามสาย ฯลฯ		

4. กิจกรรมการถ่ายทอดความรู้และข่าวสาร	20	คะแนน
- สมาชิกกลุ่มมีการถ่ายทอดความรู้ให้เพื่อนสมาชิก
 - สมาชิกกลุ่มมีการถ่ายทอดความรู้ให้บุคคลอื่น ๆ
 - กลุ่มถ่ายทอดความรู้ให้กับกลุ่มอื่น
 - สมาชิกกลุ่มมีการถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิกในครอบครัว

ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิกกลุ่ม

จากการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จะมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง อาทิ ปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และจิตวิทยาของสมาชิกกลุ่ม

อายุ

ในการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรนั้น กรมส่งเสริมการเกษตรได้กำหนดให้สมาชิกต้องเป็นภรรยาของเกษตรกร หรือบุตรหลานหญิงของเกษตรกรที่พ้นคุณสมบัติการเป็นยุวเกษตรกร ถ้าเป็นโสด ต้องมีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป ถึงจะเป็นสมาชิกได้ นำชัย ทนผล ได้อ้างถึง Jerusalem (ศิวิวรรณ วงศ์สมบัติ, 2533:10) ซึ่งระบุว่าอายุของประชาชนมีส่วนเกี่ยวข้องกับระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโครงการพัฒนาชุมชนอย่างยิ่ง บุคคลที่มีอายุมากขึ้นและเป็นสมาชิกของกลุ่มทางสังคมจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโครงการมากกว่าบุคคลซึ่งมีอายุน้อยกว่า และไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม แต่ ปัญญา นิรัญรัมย์ (2529: 185) ได้สรุปข้อคิดแย้งว่า เกษตรกรรุ่นใหม่จะยอมรับวิทยาการแผนใหม่ได้ดีกว่าเกษตรกรผู้สูงอายุ เพราะวิทยาการแผนใหม่ขัดต่อความเชื่อดั้งเดิม และไม่ยอมเสี่ยงทำอะไรใหม่ ๆ ในเกษตรกรผู้สูงอายุ

ระดับการศึกษา

Fett (1971) ใน อำนวยศาสตร์ หัสติน (2528: 9) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการยอมรับสิ่งใหม่ และ นำไปปฏิบัติของมนุษย์ว่า การศึกษาเป็นกระบวนการสังคมอย่างหนึ่งที่ช่วยให้รับรู้การเปลี่ยนแปลง มีความรู้ความเข้าใจในสิ่งใหม่ ๆ ได้ง่าย และ สมัย เทียนชัย (2524: 9) กล่าวว่า การศึกษาเป็นการสร้างเสริมประสบการณ์ของบุคคล และกลุ่มบุคคลช่วยเพิ่มความสามารถให้กลุ่มบุคคลปรับปรุงตนเองให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การนำเอากระบวนการกลุ่มไปใช้ในการศึกษาผู้ใหญ่ ทำให้ผู้ใหญ่ได้ศึกษาพิจารณารวบรวมความรู้ของบุคคลในกลุ่มจนสามารถจัดตั้งกระบวนการกลุ่มได้ และระดับการศึกษาก็มีส่วนผลักดันทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ

ประสบการณ์ฝึกอบรม

สมาชิกกลุ่มแม่บ้านต้องบรรลุนิติภาวะ ซึ่งจัดว่าเป็นวัยผู้ใหญ่ ซึ่งการสอนหรือการศึกษาผู้ใหญ่นับว่ามีความสำคัญที่จะทำให้ผู้ใหญ่เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ได้รับความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ และการฝึกอบรมก็เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้ใหญ่ หรือสมาชิกกลุ่ม เกิดความรู้อย่างกว้าง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Ong Satto (1983) ใน สุนิลา ทนุผล (2530: 12) ให้ความหมายของการฝึกอบรมว่า เป็นการให้ความรู้ ความเข้าใจทัศนคติอันถูกต้อง และความชำนาญแก่ผู้เข้าร่วมอบรม เพื่อผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมจะได้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น สำหรับผลของการศึกษาของ ศิริวรรณ วงศ์สมบัติ (2533: 63) พบว่า ประสบการณ์ฝึกอบรมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม เพราะผู้ที่เข้ารับการ ฝึกอบรม บ่อยครั้ง ย่อมจะมีความรู้ และวิธีการใหม่ ๆ โดยใช้ประสบการณ์การฝึกอบรมเป็นหลัก ในการดำเนินการ

รายได้

พิณฑิพย์ บริบูรณ์สุข ใน สรศักดิ์ ชำนาญแทน (2534: 16 –17) กล่าวว่า รายได้ มีส่วนเกี่ยวข้องกับมาตรฐานการครองชีพ และฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว เกษตรกร และยังเป็นเครื่องกำหนดขอบเขตความพอใจใฝ่หาสิ่งที่พึงปรารถนา และถ้าครอบครัวมี รายได้มาก แม่บ้านจะมีโอกาสเลือกใช้เวลา และแรงงานสำหรับงานบ้าน และร่วมกิจกรรมกับกลุ่ม ได้มากขึ้น ในขณะที่เดียวกัน Santiago และ Jerusalem ใน นำชัย ทนุผล (2536: 22) รายงาน ว่า รายได้ของประชาชนมีส่วนสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของการพัฒนา นอก จากนี้ผลการศึกษาของ ศิริวรรณ วงศ์สมบัติ (2533: 62) พบว่ารายได้มีความสัมพันธ์กับการ มีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม ทั้งนี้เนื่องจากผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดี ย่อมจะมีเวลาในการเข้าร่วมใน กิจกรรมของกลุ่มเพื่อผลประโยชน์ของตนเองในทางชื่อเสียง หรือเป็นที่ยอมรับนับถือและยกย่อง ในสังคม

การรับข่าวสารเคหกิจเกษตรจากสื่อมวลชน

การรับข่าวสารจากสื่อมวลชน Fett (1971) ใน อำนวยศาสตร์ หัสติน (2528: 9) บุคคลที่ได้รับข่าวสารต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา จะยอมรับการปฏิบัติในสิ่งใหม่ ๆ มากกว่าผู้ที่ไม่รู้จัก และแสวงหาข่าวสารเพิ่มเติม และบุญธรรม คำพอ (2520: 16) พบว่า เกษตรกรรับรู้ข้อมูลข่าวสาร โดยช่องทางสื่อที่เป็นบุคคล และสื่อมวลชนมากกว่าสื่ออย่างอื่น

การติดต่อกับพนักงานส่งเสริม

Fett (1977) ใน อำนวยศาสตร์ หัสติน (2528: 9) ศึกษาพบว่า การติดต่อกับพนักงาน อาทิเช่น เกษตรตำบล เกษตรอำเภอ ครู ผู้ใหญ่บ้าน หรือบุคคลอื่นในชุมชนอยู่เสมอ จะมีการยอมรับสิ่งใหม่ ๆ ไว้อย่างมาก Kongkaew ใน นำชัย ทนผล (2532ก: 11) พบว่าการติดต่อระหว่างเกษตรกรและพนักงานส่งเสริมการเกษตรยังเป็นปัจจัยที่สำคัญ ที่มีผลให้เกษตรกรเกิดการรับรู้ต่อนวัตกรรมในทางที่ดี

การติดต่อกับสังคมภายนอก

ดิเรก ฤกษ์ห่วย (2527: 99) สรุปผลการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการยอมรับของเกษตรกรประการหนึ่งก็คือ การเดินทางออกนอกหมู่บ้านของเกษตรกร คือ ถ้าเกษตรกรเดินทางออกนอกหมู่บ้านบ่อยครั้ง จะยอมรับเทคโนโลยีเร็วกว่าเกษตรกรผู้เดินทางออกนอกหมู่บ้านน้อยครั้ง

ความพึงพอใจในวิธีการส่งเสริม

พัฒน์กร ยาวิไชย (2534: 57) ศึกษาพบว่า แม่บ้านเกษตรกรจะมีทัศนคติที่ดีต่อวิธีการส่งเสริมของเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร ได้แก่ การให้โอกาสแม่บ้านเกษตรกรปฏิบัติทดลองด้วยตนเอง ภายหลังรับฟังการบรรยายภาคทฤษฎีแล้ว ทั้งปฏิบัติเป็นกลุ่ม และเป็นรายบุคคล ด้านการเลือกเรื่องที่จะสอน เจ้าหน้าที่จะประชุมทำแผนการฝึกอบรมร่วมกับคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรล่วงหน้า เพื่อคัดเลือกเรื่องที่จะส่งเสริมเสนอให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น สอดคล้องกับความต้องการของแม่บ้านเกษตรกร ส่วนการติดตามผลการอบรม เจ้าหน้าที่พนักงานเคหกิจเกษตร จะออกติดตามเยี่ยมเยียนสมาชิกแม่บ้านเกษตรกรตามแผนการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ทัศนคติที่พนักงานส่งเสริมเชิญวิทยากรจากที่อื่นมาให้ความรู้แก่แม่บ้านเกษตรกร แม่บ้านเกษตรกรมีทัศนคติที่ดีปานกลาง

ความพึงพอใจผู้นำกลุ่ม

นำชัย ทนผล (2529ข: 63) จากผลการศึกษาสนองตอบของประชาชนที่มีต่อโครงการพัฒนาผู้นำท้องถิ่นในส่วนของความพึงพอใจ ในบทบาทและความสามารถของผู้นำทางอาชีพ ได้ยืนยันว่า ถ้าประชากรมีความพึงพอใจในบทบาท และความสามารถของผู้นำทางอาชีพแล้ว พวกเขาจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม

การรับรู้ในวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงานของกลุ่ม

Kelly (1924) ในนำชัย ทนุผล (2529ก: 22) ให้ความหมายการรับรู้ว่าเป็นกระบวนการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการมีปฏิสัมพันธ์ การเลือกและการตีความที่สามารถให้บุคคลมีการรับรู้ และทราบเกี่ยวกับโลกภายนอก และตัวเขาเอง มนุษย์มีความสามารถในการรับรู้ที่แตกต่างกัน อันเนื่องมาจากบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล

จากผลการศึกษาของ Baruadi ใน นำชัย ทนุผล (2532ข: 14) พบว่า เกษตรกรที่มีการรับรู้ในทางที่พอใจเกี่ยวกับโครงการส่งเสริมการเกษตรมีผลทำให้เกษตรกรมีการสนองต่อโครงการในทางบวกด้วยเช่นกัน กล่าวคือ เป็นการแสดงออกในด้านของการยอมรับนวัตกรรมต่าง ๆ ที่โครงการนำไปเผยแพร่ไปปฏิบัติตาม และในทางตรงกันข้าม ถ้าเกษตรกรมีการรับรู้ไปในทางที่ไม่พอใจในวัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินงานโครงการ เกษตรกรจะสนองต่อโครงการในทางลบ คือ ไม่เข้าร่วมหรือปฏิบัติตามโครงการ เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ นำชัย ทนุผล (2532ก: 53) ยืนยันว่าการรับรู้ของเกษตรกรผู้นำในวัตถุประสงค์ และวิธีการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตร มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมงานส่งเสริมการเกษตร นั่นคือ เกษตรกรผู้นำที่มีการรับรู้และเข้าใจในวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการเกษตร ย่อมจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ มากกว่าเกษตรกรผู้นำที่ไม่มีการรับรู้และเข้าใจในวัตถุประสงค์ และวิธีการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการเกษตร แต่อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษานี้ มีส่วนขัดแย้งกับผลการศึกษาของ ศิริวรรณ วงศ์สมบัติ (2533: 64) พบว่า การรับรู้ในวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงานกลุ่ม ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม

ความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่ม

บุปผา สันพะเยาว์ (2538: 18) ให้ความหมายของ ความพึงพอใจว่าหมายถึง ทำที่ความรู้สึกหรือทัศนคติในทางที่ดีของบุคคลที่มีต่องานที่ทำอยู่ ถ้าบุคคลใดมีความพึงพอใจในงานมาก ก็จะมีการเสียสละ อุทิศแรงกาย แรงใจ แรงปัญญาให้แก่งานมาก ส่วนผู้ที่มีความพึงพอใจในการทำงานน้อย ก็มักทำงานเพียงตามหน้าที่ Alano ใน นำชัย ทนุผล (2529ก: 11) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเข้มข้นนั้น เนื่องจากพวกเขาที่มีความพึงพอใจอย่างสูงในผลกำไร หรือผลประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับ สมพงษ์ เกษมสิน (2519: 120) ที่ระบุว่าค่าจ้างและเงินเดือนมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการปฏิบัติงาน คนงานเป็นสิ่งกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานมีขวัญและเกิดกำลังใจรักงาน และปฏิบัติงานได้ดี

ลักษณะของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ลักษณะของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หรือลักษณะของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านตามความหมายใน พนม ลัมอารี (2529: 78) ให้ความหมายของลักษณะสมาชิกว่า หมายถึง บุคลิกภาพของสมาชิกที่มารวมกันในแต่ละกลุ่ม เพราะบุคลิกภาพของสมาชิกย่อมมีผลต่อแบบแผนทางพฤติกรรมของกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน ซึ่งการดำเนินงานจะเป็นไปได้ด้วยดี สัมฤทธิ์หรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ อาทิเช่น

ระยะเวลาที่เป็นสมาชิกกลุ่ม

จากการศึกษาระยะเวลา ที่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ใน จันทนา โอสถกระพันธ์ (2538: 44) พบว่ากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จส่วนใหญ่จะมีระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม โดยเฉลี่ย 5 ปี และกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จมีระยะเวลาการเป็นสมาชิกโดยเฉลี่ย 4 ปี และไม่มี ความแตกต่างกันด้านระยะเวลาของการเป็นสมาชิกอย่างมีนัยทางสถิติ

การมีส่วนร่วมของสมาชิก

นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ (2527: 183) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมหมายถึง การเกี่ยวข้องทางจิตใจ และอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าว เป็นเหตุเร้าใจให้มีการกระทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่ม และทำให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มด้วย สำหรับ นำชัย ทนุผล (2529: 117) อ้างใน ศิริวรรณ วงศ์สมบัติ (2533: 8) ได้สรุปว่า การมีส่วนร่วมนั้น เป็นกระบวนการที่ประชาชนมีการร่วมมือร่วมใจในการระบุดูหาความต้องการ การวางแผน และการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาที่ตนประสบอยู่ และร่วมมือดำเนินกิจกรรมนั้น ให้บรรลุ และลุล่วงไป เพื่อผลประโยชน์ของชุมชน

ความขัดแย้งของกลุ่ม

ถวิล ธาราโกชน์ (2532: 141) กล่าวว่าความขัดแย้งภายในกลุ่มนั้น เป็นการขัดแย้งที่เกิดขึ้นเนื่องจากบุคคลมีความต้องการความคิดเห็น ทศนคติ ค่านิยมไม่เหมือนกัน เมื่อกลุ่มเกิดการพัฒนาหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นภายในกลุ่ม สมาชิกของกลุ่มอาจจะเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับแนวทางในการเปลี่ยนแปลง ทำให้การกระทำของสมาชิกบางคนมีผลกระทบต่อสมาชิกคนอื่น ๆ ผลที่ตามมาก็คือ จะเกิดการขัดแย้งระหว่างสมาชิกขึ้น ทำให้กลุ่มพัฒนาไปไม่ได้เท่าที่ควร ดังนั้น จึงพอสรุปได้ว่า กลุ่มที่ประสบความสำเร็จมักจะไม่ค่อยมีปัญหาเกี่ยวกับความขัดแย้ง

ภายในกลุ่ม ตรงกันข้ามกับกลุ่มที่มีความขัดแย้งและข้อโต้เถียง อาจจะทำให้กลุ่มเกิดการแตกแยก และไม่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน

ภาคสรุป (Overview)

การทำงานหรือการดำเนินงานใด ๆ ก็ตามการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินงาน นับว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญอันหนึ่งที่จะทำให้งานนั้นประสบผลสำเร็จ การที่จะพัฒนาสังคมเกษตรให้มีระดับมาตรฐาน มีความรู้ ความสามารถ ตลอดจนสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวเกษตรกรให้ดีขึ้นนั้น สตรีเกษตรกรก็เป็นกำลังสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้งานส่งเสริมการเกษตรสามารถบรรลุผลสำเร็จได้เร็วขึ้น กรมส่งเสริมการเกษตรจึงได้มีนโยบายเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

โดยเน้นให้สตรีรวมกันเป็นกลุ่ม ส่งเสริมด้านการเกษตร และเคหกิจเกษตร เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในระดับครัวเรือนเกษตรให้ดีขึ้น สำหรับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้ดำเนินการจัดตั้งมาหลายปีแล้ว มีทั้งกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ และไม่ประสบความสำเร็จ จากผลการตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า มีปัจจัยหลายประการที่มีผลต่อความสำเร็จและไม่สำเร็จของกลุ่ม ซึ่งได้แก่ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม เช่น อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ประสบการณ์ในการฝึกอบรม การรับข่าวสารเคหกิจเกษตรจากสื่อมวลชน การติดต่อกับพนักงานส่งเสริม การติดต่อกับสังคมภายนอก ความพึงพอใจในพนักงานส่งเสริม ความพึงพอใจในตัวผู้นำ ความพึงพอใจในวิธีการส่งเสริม การรับรู้วัตถุประสงค์ และวิธีการดำเนินงานของกลุ่มและความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับ 2) ลักษณะของกลุ่มแต่ละกลุ่ม เช่น ระยะเวลาที่เป็นสมาชิก การมีส่วนร่วมของสมาชิก ความขัดแย้งของกลุ่ม รวมทั้ง 3) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ดังนั้น การศึกษาและเปรียบเทียบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ อันได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ประสบการณ์ฝึกอบรม การรับข่าวสารเคหกิจเกษตรจากสื่อมวลชน การติดต่อกับพนักงานส่งเสริม การติดต่อกับสังคมภายนอก ความพึงพอใจในพนักงานส่งเสริม ความพึงพอใจในตัวผู้นำ ความพึงพอใจในวิธีการส่งเสริม การรับรู้ในวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงานของกลุ่ม ความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับ ลักษณะของกลุ่มได้แก่ ระยะเวลาที่เป็นสมาชิก การมีส่วนร่วมของสมาชิกความขัดแย้งของกลุ่ม ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ซึ่งผลการวิจัยนี้ทำให้ได้ข้อมูลอันจะเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยส่วนรวมต่อไป

กรอบแนวความคิดในการวิจัย
(Conceptual Framework of the Study)

ผลจากการตรวจสอบเอกสารสามารถสรุปเป็นกรอบแนวความคิดเพื่อแสดงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypotheses)

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีตลอดจนรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานว่าลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและลักษณะของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีผลต่อความสำเร็จและไม่สำเร็จของการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กล่าวคือปัจจัยด้าน อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ประสบการณ์ฝึกอบรม การรับข่าวสาร เคนกิจเกษตรจากสื่อมวลชน การติดต่อกับพนักงานส่งเสริม การติดต่อกับสังคมภายนอก ความพึงพอใจในพนักงานส่งเสริม ความพึงพอใจในผู้นำกลุ่ม ความพึงพอใจในวิธีการส่งเสริม การรับรู้ในวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงานของกลุ่ม ความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่ม ระยะเวลาที่เป็นสมาชิก การมีส่วนร่วมของสมาชิก ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ มีความแตกต่างกับสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จ

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย
(RESEARCH METHODOLOGY)

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอ
สวรรคโลก และ อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ได้กำหนดวิธีการวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

สถานที่ดำเนินการวิจัย
(Locale of the Study)

การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในพื้นที่
อำเภอ สวรรคโลก และอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย เนื่องจาก

1. ในเขตอำเภอสวรรคโลก และอำเภอเมือง มีกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจำนวนมาก
ซึ่งมีผลการดำเนินงานทั้งกลุ่มที่ประสบความสำเร็จและกลุ่มที่ไม่ประสบความสำเร็จ ตามเกณฑ์
ของกรมส่งเสริมการเกษตร โดยสัดส่วนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประ
สิทธิภาพใกล้เคียงกัน คืออำเภอสวรรคโลกมีจำนวนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ
มีจำนวน 4 กลุ่ม กลุ่มที่ไม่ประสบความสำเร็จมี จำนวน 22 กลุ่ม ส่วนอำเภอเมือง มีจำนวน
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จมีจำนวน 3 กลุ่ม กลุ่มที่ไม่ประสบความสำเร็จมีจำนวน
23 กลุ่ม
2. ทั้งอำเภอสวรรคโลกและอำเภอเมือง มีผลผลิตทางการเกษตรตลอดทั้งปี จึงเป็น
ผลทำให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรวมกลุ่มและดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี ซึ่งสะดวกใน
การเก็บข้อมูลและการติดตามผลในโอกาสต่อไป
3. ผู้วิจัยเป็นข้าราชการของกรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งในระยะเวลาทำวิจัย
ปฏิบัติงานในระดับจังหวัด ของสำนักงานเกษตรจังหวัดสุโขทัย โดยมีเขตพื้นที่ใกล้เคียงกับอำเภอ
สวรรคโลก และอำเภอเมืองจึงมีพื้นฐานเข้าใจด้าน ภูมิประเทศ สังคม และวัฒนธรรมในพื้นที่
ตลอดจนมีความคุ้นเคยกับสภาพการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 อำเภอ อันจะเอื้อต่อ
การเก็บข้อมูลให้ถูกต้อง และตรงกับความต้องการในการวิจัย

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง
(Population and Sampling Procedures)

ประชากรที่จะใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอ สวรรคโลก และสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ซึ่งแบ่งออกเป็น อำเภอสวรรคโลกจำนวน 549 ราย และอำเภอเมือง จำนวน 687 ราย ดังรายละเอียดจากตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและจำนวนสมาชิกกลุ่มอำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย		
ลำดับที่	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	จำนวน (คน)
ก. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ		
1.	แม่น้ำเก่าการเกษตร	23
2.	คู้งทองสามัคคี	33
3.	คู้งยางพัฒนา	23
4.	รวมพลังคลองยาง	59
	รวม	138
ข. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จ		
5.	ชาวสวนคลองกระจง	20
6.	ท้ายสวน ม.2 คลองกระจง	12
7.	ท่าทองร่วมใจ	30
8.	หนองชุมแสงพัฒนา	20
9.	โบสถ์โพธิ์การเกษตร	10
10.	ปอแปดร้อยการเกษตร	10
11.	คู้งยางสามัคคี	27
12.	บาดาลเจริญ	29

ตารางที่ 1 (ต่อ)

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและจำนวนสมาชิกกลุ่มอำเภอสุวรรณคโลก จังหวัดสุโขทัย		
ลำดับที่	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	จำนวน (คน)
13.	ปากน้ำร่วมใจ	15
14.	ปากคลองช้างการเกษตร	15
15.	คลองตะคร้อการเกษตร	15
16.	เกษตรสตรีศรีไผ่ล้อม	10
17.	วังแร่การเกษตร	15
18.	หนองกลับการเกษตร	25
19.	ปามะม่วงร่วมใจ	11
20.	คลองกระจงร่วมใจ	30
21.	หนองวงเกวียนพัฒนา	35
22.	เหนือวัดกลาง	17
23.	บ้านดงไทยการเกษตร	15
24.	บ้านดงไทยพัฒนา	15
25.	ปามะม่วงการเกษตร	15
26.	ต้นนาหลวงพัฒนา	20
	รวม	411
	รวมทั้งหมด	549

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดสุโขทัย (2542ข: 9-10)

ตารางที่ 2 จำนวนสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ
อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและจำนวนสมาชิกกลุ่มอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย		
ลำดับที่	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	จำนวน (คน)
ก. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ		
1.	บ้านกล้วยพัฒนา	15
2.	ศรีมหาโพธิ์	20
3.	ปากแควสามัคคี	15
	รวม	50
ข. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จ		
4.	ชมรมแม่บ้านตาลเดี่ยว	28
5.	แม่ศรีเรือนวังทองแดง	49
6.	ชมรมแม่บ้านตาลเดี่ยว (2)	15
7.	ยางเอนพัฒนา	30
8.	บ้านขวางพัฒนา	15
9.	แม่รำพันพัฒนา	25
10.	บ้านป่าสามัคคี	17
11.	คลองตะเคียนพัฒนา	15
12.	บ้านโปร่งสามัคคี	65
13.	งามอารีย์บ้านหลุม	22
14.	คลองระหันพัฒนา	20
15.	วังหินพัฒนา	17
16.	ปากแควร่วมใจ	20
17.	บางคลองสามัคคี	28
18.	ท่าพระมิตรสัมพันธ์	17
19.	บางคลองฝั่งธน	45

ตารางที่ 2 (ต่อ)

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและจำนวนสมาชิกกลุ่มอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย		
ลำดับที่	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	จำนวน (คน)
20.	บางสงพัฒนา	15
21.	บางคลองสามัคคี	30
22.	ปากพระ (ลัดทรายมูล)	65
23.	รวมพลังวังตะคร้อ	49
24.	ศรีเสวตพัฒนา	15
25.	ยางซ้ายสามัคคี	20
26.	วังสวรรค์	15
	รวม	637
	รวมทั้งหมด	687

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดสุโขทัย (2542ข:1-2)

ขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอสวรรคโลก และอำเภอเมืองจังหวัดสุโขทัยมีจำนวนปริมาณมาก ผู้วิจัยไม่สามารถที่จะรวบรวมข้อมูลจากประชากรทั้งหมดได้ด้วยระยะเวลาที่จำกัด ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการสุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมดในทุกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 อำเภอ และคำนวณหาจำนวนตัวอย่างในแต่ละกลุ่มมาเป็นบางส่วน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi - stage random sampling) โดยมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างดังนี้คือ

1. กำหนดขนาดตัวอย่างจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จในอำเภอสวรรคโลก และอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ซึ่งมีจำนวนประชากรทั้งหมด 1,236 ราย ได้กลุ่มตัวอย่าง 302 ราย โดยใช้สูตรคำนวณของ Yamane ในบุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2536: 68) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ n = จำนวนสมาชิกกลุ่มตัวอย่าง
 N = จำนวนประชากรทั้งหมด
 e = สัดส่วนของความคลาดเคลื่อนที่จะยอมให้เกิดได้
 5 เปอร์เซ็นต์ หรือ 0.05

แทนค่า $n = \frac{1,236}{1 + 1,236 (0.05)^2}$

จำนวนสมาชิกกลุ่มตัวอย่าง = 302 ราย

2. คำนวณหาจำนวนตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จในอำเภอสวรรคโลก และอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย โดยใช้สูตร Nagtalon (1983) ในนัชชัย ทนุผล (2536: 134)

$$n_i = \frac{nN_i}{N}$$

n_i = แทนจำนวนตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม

n = แทนจำนวนตัวอย่างทั้งหมด

N_i = แทนจำนวนประชากรแต่ละกลุ่ม

N = แทนจำนวนประชากรทั้งหมด

เช่นตัวอย่างการคำนวณหาจำนวนตัวอย่างของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคั้งทองสามัคคี อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย

แทนค่า $n_i = \frac{302 \times 33}{1,236}$

จำนวนตัวอย่าง = 8 ราย

3. สุ่มตัวอย่างจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแต่ละกลุ่มของทั้ง 2 อำเภอ ตาม สัดส่วนที่คำนวณได้ จนกระทั่งครบตามจำนวนที่ต้องการได้จำนวนตัวอย่างดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนกลุ่มตัวอย่างสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จในอำเภอสุวรรณคโลก จังหวัดสุโขทัย

ลำดับที่	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	จำนวนสมาชิก ในแต่ละกลุ่ม (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ที่สุ่มได้ (คน)
ก. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ			
1.	แม่น้ำเก่าการเกษตร	23	5
2.	คุ้งทองสามัคคี	33	8
3.	คุ้งยางพัฒนา	23	5
4.	รวมพลังคลองยาง	59	14
	รวม	138	32
ข. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จ			
5.	ชาวสวนคลองกระจง	20	5
6.	ท้ายสวน ม.2 คลองกระจง	12	3
7.	ท่าทองร่วมใจ	30	7
8.	หนองชุมแสงพัฒนา	20	5
9.	โบสถ์โพธิ์การเกษตร	10	2
10.	บ่อแปดร้อยการเกษตร	10	2
11.	คุ้งยาวสามัคคี	27	6
12.	บาดาลเจริญ	29	7
13.	ปากน้ำร่วมใจ	15	4
14.	ปากคลองข้างการเกษตร	15	4
15.	คลองตะคร้อการเกษตร	15	4
16.	เกษตรสตรีศรีไผ่ล้อม	10	2
17.	วังแร่การเกษตร	15	4
18.	หนองกลับการเกษตร	25	6
19.	ป่ามะม่วงร่วมใจ	11	3
20.	คลองกระจงร่วมใจ	30	7
21.	หนองวงเกวียนพัฒนา	35	8

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ลำดับที่	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	จำนวนสมาชิก ในแต่ละกลุ่ม (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ที่สุ่มได้ (คน)
22.	เหนือวัดกลาง	17	4
23.	บ้านดงไทยการเกษตร	15	4
24.	บ้านดงไทยพัฒนา	15	4
25.	ป่ามะม่วงการเกษตร	15	4
26.	ต้นนาหลวงพัฒนา	20	5
	รวม	411	100
	รวมทั้งหมด	549	132

ตารางที่ 4 จำนวนกลุ่มตัวอย่างสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย

ลำดับที่	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	จำนวนสมาชิก ในแต่ละกลุ่ม (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ที่สุ่มได้ (คน)
ก. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ			
1.	บ้านกล้วยพัฒนา	15	4
2.	ศรีมหาโพธิ์	20	5
3.	ปากแควสามัคคี	15	4
	รวม	50	13
ข. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จ			
4.	ชมรมบ้านตาลเตี้ย	28	7
5.	แม่ศรีเรือนวังทองแดง	49	12
6.	ชมรมแม่บ้านตาลเตี้ย (2)	15	4

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ลำดับที่	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	จำนวนสมาชิกในแต่ละกลุ่ม (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มได้ (คน)
7.	ยางเอนพัฒนา	30	7
8.	บ้านขวางพัฒนา	15	4
9.	แม่รำพันพัฒนา	25	6
10.	บ้านป่าสามัคคี	17	4
11.	คลองตะเคียนพัฒนา	15	4
12.	บ้านโปร่งสามัคคี	65	16
13.	งามอารีย์บ้านหลุม	22	5
14.	คลองระหันพัฒนา	20	5
15.	วังหินพัฒนา	17	4
16.	ปากแควร่วมใจ	20	5
17.	บางคลองสามัคคี	28	7
18.	ท่าพระมิตรสัมพันธ์	17	4
19.	บางคลองฝั่งธน	45	11
20.	บางสงพัฒนา	15	4
21.	บางคลองสามัคคี	30	7
22.	ปากพระ (วัดทรายมูล)	15	16
23.	รวมพลังวังตะคร้อ	49	12
24.	ศรีเสวตพัฒนา	15	4
25.	ยางซ้ายสามัคคี	20	5
26.	วังสวรรค์	15	4
	รวม	637	157
	รวมทั้งหมด	687	170

สรุป การคำนวณหาจำนวนตัวอย่างกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่ประสบความสำเร็จ และไม่ประสบความสำเร็จ อำเภอสุวรรณภูมิและอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ได้จำนวนตัวอย่าง

ทั้งหมด 302 ราย ซึ่งแบ่งออกเป็นอำเภอสวรรคโลก สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่ประสบความสำเร็จจำนวน 32 ราย สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จจำนวน 100 ราย อำเภอเมือง สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จจำนวน 13 ราย สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จ 157 ราย รวมจำนวนตัวอย่างสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จทั้งหมด 45 ราย และจำนวนตัวอย่างสมาชิกที่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จจำนวน 257 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (Research Instrument)

เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ (interview schedule) ซึ่งเป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิด (close-ended question) โดยแบ่งคำถามเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของสถานภาพส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคมของสมาชิกกลุ่ม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ประสบการณ์ฝึกอบรม การรับข่าวสารเคหกิจเกษตรจากสื่อมวลชน การติดต่อกับพนักงานส่งเสริม การติดต่อกับสังคมภายนอก ความพึงพอใจในพนักงานส่งเสริม ความพึงพอใจในวิธีการส่งเสริม การรับรู้และวิธีการดำเนินงานของกลุ่ม ความพึงพอใจในผลที่ได้รับจากกลุ่ม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ ระยะเวลาที่เป็นสมาชิก การมีส่วนร่วมของสมาชิก ความขัดแย้งของกลุ่ม

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

การทดสอบเครื่องมือ (Pre-testing of the Instrument)

ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์จากการศึกษาค้นคว้าและจากแนวทางในการตรวจเอกสารจากนั้นนำเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาแก้ไขปรับปรุงให้มีความเที่ยงตรงในเนื้อหา (Content Validity) และครอบคลุมเนื้อหาที่จะใช้วัดตามความต้องการแล้ว จึงนำไปทดสอบหาความเชื่อมั่นต่อไป

การทดสอบความเชื่อมั่น(Reliability) ของแบบสัมภาษณ์เพื่อหาความสามารถในการวัดได้คงที่ ไม่เปลี่ยนแปลงของเครื่องมือที่เป็นแบบสัมภาษณ์นั้น ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบกับสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรทหนองจิก อำเภอศรีมหาศ ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นนำ ข้อมูลที่ได้ไปทดสอบหาความเชื่อมั่นตามแบบ Cronbach (เกียรติสุดาศุภเวทย์เวหน, 2539: 159)

สูตร	∞	=	$\frac{k}{k-1} \left\{ \frac{1 - \sum S_i^2}{S^2} \right\}$
โดย	∞	=	ค่าความเชื่อมั่น
	k	=	จำนวนข้อ
	S_i^2	=	ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
	S^2	=	ความแปรปรวนของคะแนนรวม

โดยผู้วิจัยกำหนดให้ผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่นที่คำนวณได้สูงกว่า 0.70 เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ผลอย่างแม่นยำ และเชื่อถือได้ (วสุธารศรีนพรัตน์, 2525: 48) ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ได้ค่า สัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.91

วิธีการรวบรวมข้อมูล (Data Gathering)

ผู้วิจัยติดต่อโดยตรงกับสำนักงานเกษตร อำเภอสุวรรณภูมิ และอำเภอเมือง พร้อมด้วยเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร และเจ้าพนักงานการเกษตรประจำตำบล ที่ผู้วิจัยได้สุ่มกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต้องการนำมาเป็นตัวอย่างในการทำวิจัยครั้งนี้ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการนัดหมายสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่อยู่ภายในความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ ในเขตอำเภอสุวรรณภูมิและอำเภอเมือง ส่วนวันและเวลาในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยเป็นผู้กำหนดเอง พร้อมทั้งสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยและพนักงานสัมภาษณ์ จำนวน 2 คน ก่อนดำเนินการเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและวิธีสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่พนักงานสัมภาษณ์พร้อมกับชักชวนความเข้าใจในเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในทางเดียวกัน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีความเที่ยงตรง น่าเชื่อถือ ปราศจากความคลาดเคลื่อนจากความ

เป็นจริงแล้ว ตรวจสอบข้อมูลที่รวบรวมได้ให้เรียบร้อย นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ แปลผล และเขียนรายงานการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data)

เมื่อรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลในแต่ละตอนในแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำข้อมูลมาถอดรหัส พร้อมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences, SPSS/PC*) สำหรับสถิติที่ใช้วิเคราะห์ ได้แก่

1. ค่าร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด-สูงสุด และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมาใช้ในการพรรณนาลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคมของสมาชิกกลุ่มและลักษณะของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สำหรับค่ามัธยเลขคณิตถ่วงน้ำหนัก ที่คำนวณได้ แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับมาก	ช่วงคะแนน 3.68-5.00
ระดับปานกลาง	ช่วงคะแนน 2.34-3.67
ระดับน้อย	ช่วงคะแนน 1.00-2.33

2. สถิติ t-test เพื่อทดสอบความแตกต่างของปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจมีผลทำให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานซึ่งได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ประสบการณ์ฝึกอบรม การรับข่าวสารเคหกิจจากสื่อมวลชน การติดต่อกับพนักงานส่งเสริม การติดต่อกับสังคมภายนอก ความพึงพอใจในพนักงานส่งเสริม ความพึงพอใจผู้นำกลุ่ม ความพึงพอใจในวิธีการส่งเสริม การรับรู้ในวัตถุประสงค์ และความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่ม ระยะเวลาที่เป็นสมาชิก การมีส่วนร่วมของสมาชิก ความขัดแย้งของกลุ่ม ปัญหาและอุปสรรคที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย (Research Duration)

การวิจัยครั้งนี้จะใช้ระยะเวลาดำเนินการระหว่างเดือนมีนาคม 2545 ถึง เดือนพฤศจิกายน 2545

บทที่ 4
ผลการวิจัยและวิจารณ์
(RESULTS AND DISCUSSION)

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอสุวรรณภูมิ และอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเป็น 2 ชั้น ตอนคือ 1) เปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้าน ได้แก่ สถานภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม ลักษณะของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และ 2) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์ได้นำเสนอในรูปแบบของตารางข้อมูลประกอบคำบรรยาย และความเรียงดังนี้

ตอนที่ 1 รายละเอียดทั่วไปและการเปรียบเทียบสถานภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ และไม่ประสบความสำเร็จ

โดยอธิบายข้อมูลเบื้องต้นของสถานภาพส่วนบุคคล ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ ตามด้วยผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสมาชิกทั้ง 2 กลุ่ม ซึ่งผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1.1 สถานภาพส่วนบุคคล

ผลการวิจัยพบว่าสถานภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ ส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี คือ 23 ราย (ร้อยละ 51.11) จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้นมากที่สุดคือ 26 ราย (ร้อยละ 26) ส่วนสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จมีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี มากที่สุด คือ 102 ราย (ร้อยละ 39.69) และส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนต้นคือ 166 ราย (ร้อยละ 64.59)

เมื่อทดสอบความแตกต่างในอายุเฉลี่ยของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่ระดับการศึกษามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จมีระดับ

การศึกษา (จำนวนปีเฉลี่ยร้อยละ 5.20) สูงกว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จ (จำนวนปีเฉลี่ยร้อยละ 3.91) โดยวัดได้จากจำนวนปีเฉลี่ยที่เคยศึกษาอยู่ในโรงเรียน

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบอายุของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ และไม่ประสบความสำเร็จ

อายุ (ปี)	กลุ่มประสบความสำเร็จ (n = 45)		กลุ่มไม่ประสบความสำเร็จ (n = 257)		รวม (n = 302)	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
	20 – 30	-	-	7	2.72	7
31 – 40	5	11.11	45	17.51	50	16.56
41 – 50	23	51.11	100	38.91	123	40.73
51 – 60	16	35.56	102	39.69	118	39.07
มากกว่า 60	1	2.22	3	1.17	4	1.32
รวม	45	100.00	257	100.00	302	100.00

หมายเหตุ: อายุเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ = 48.71, SD = 6.88

อายุเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มที่ไม่ประสบความสำเร็จ = 47.64, SD = 7.78

t - value = 0.85^{ns}

ns = ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบระดับการศึกษาของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ

ระดับการศึกษา	กลุ่มประสบ ความสำเร็จ		กลุ่มไม่ประสบ ความสำเร็จ		รวม	
	(n = 45)		(n = 257)		(n = 302)	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
ไม่ได้รับการศึกษา	1	2.22	43	16.73	44	14.57
ชั้นประถมศึกษาตอนต้น	26	57.78	166	64.59	192	63.58
ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย	14	31.11	34	13.23	48	15.89
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	2	4.44	10	3.89	12	3.97
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	1	2.22	4	1.56	5	1.66
ปริญญาตรีขึ้นไป	1	2.22	-	-	1	0.33
รวม	45	100	257	100	302	100

หมายเหตุ: จำนวนปีเฉลี่ยที่เคยศึกษาในโรงเรียนของกลุ่มที่สำเร็จ = 5.20, SD = 2.46

จำนวนปีเฉลี่ยที่เคยศึกษาในโรงเรียนของกลุ่มที่ไม่สำเร็จ = 3.91, SD = 2.28

t - value = 3.45 *

* = มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อทดสอบความแตกต่างกันในระดับการศึกษาของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 3.45$; $P < 0.05$) จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ระบุว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ระดับการศึกษาของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกัน

1.2 สถานภาพทางเศรษฐกิจ

ผลการวิจัยพบว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จส่วนใหญ่มีรายได้จากการเกษตร ระหว่าง 15,001 – 30,000 บาท คือ 22 ราย (ร้อยละ 48.89) และมีรายได้จากนอกภาคเกษตร ระหว่าง 30,001 – 45,000 บาท คือ 14 ราย (ร้อยละ 31.11) รายได้เฉลี่ย 45,133 บาท ส่วนสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จส่วนใหญ่มีรายได้จากการเกษตรระหว่าง 15,001 – 30,000 บาท คือ 102 ราย (ร้อยละ 39.69) และมีรายได้จากนอกภาคเกษตรระหว่าง 15,001 – 30,000 บาท คือ 92 ราย (ร้อยละ 35.80) รายได้เฉลี่ย 32,498 บาท

เมื่อทดสอบความแตกต่างของทั้ง 2 กลุ่มในด้านรายได้จากการเกษตร ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 แล้ว พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่รายได้จากนอกภาคเกษตรพบมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

รายได้

1. รายได้จากการเกษตร

ตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลที่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 48.89) มีรายได้จากการเกษตรในรอบปีอยู่ในช่วง 15,001 – 30,000 บาท รองลงมาร้อยละ 22.22 มีรายได้จากการเกษตรอยู่ในช่วง 30,001 – 45,000 บาท ขึ้นไป และมีรายได้เฉลี่ยของทั้งกลุ่ม 28,744.44 บาท/ปี

ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จ พบว่า (ร้อยละ 39.69) น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด มีรายได้ในรอบปีจากการเกษตรอยู่ในช่วง 15,001–30,000 บาท รองลงมาร้อยละ 23.74 มีรายได้อยู่ในช่วง 30,001 – 45,000 บาท/ปี

เมื่อทดสอบความแตกต่างของทั้ง 2 กลุ่ม ในด้านรายได้จากการเกษตรที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 แล้ว พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 1.14$; $P > 0.05$) ดังนั้น ผลการวิจัยจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ระบุว่ารายได้จากนอกภาคเกษตรของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกัน จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่ารายได้จากภาคเกษตรของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรไม่แตกต่างกันแต่อย่างใด ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริวรรณ วงศ์สมบัติ (2533 : 23) เรื่องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอสันทราย และอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ที่ระบุว่ารายได้ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านทั้ง 2 กลุ่ม ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติ ทั้งนี้ เพราะ

สมาชิกกลุ่มแม่บ้านทั้ง 2 กลุ่มประกอบอาชีพการเกษตรที่คล้ายคลึงกัน และการจำหน่ายผลผลิตผลการเกษตรได้ราคาของผลผลิตไม่แตกต่างกัน จึงส่งผลให้รายได้จากการเกษตรของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มไม่แตกต่างกัน

2. รายได้จากนอกภาคเกษตร

ผลการวิจัยในตารางที่ 7 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จร้อยละ 31.11 มีรายได้จากนอกภาคเกษตรในรอบปี อยู่ในช่วง 30,001 – 45,000 บาท มากที่สุด รองลงมาร้อยละ 22.22 มีรายได้ในช่วง 1 – 15,000 บาท และมีรายได้เฉลี่ย 45,133.33 บาท/ปี

ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จร้อยละ 35.80 มีรายได้จากนอกภาคการเกษตรอยู่ในช่วง 15,001 – 30,000 บาท มากที่สุด และรองลงมาร้อยละ 24.90 มีรายได้ในช่วงไม่เกิน 15,000 บาท และมีรายได้เฉลี่ย 32,498.05 บาท

จากข้อมูลดังกล่าวเมื่อทดสอบความแตกต่างของทั้ง 2 กลุ่ม เกี่ยวกับรายได้จากนอกภาคการเกษตรที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 แล้วพบว่ามีความแตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 2.85$; $P < 0.05$) ดังนั้นผลการวิจัยจึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ระบุว่ารายได้จากนอกภาคเกษตรของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกัน ซึ่งขัดแย้งกับผลการวิจัยของศิริวรรณ วงศ์สมบัติ (2533 : 23) เรื่องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอสันทราย และอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ที่ระบุว่ารายได้ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งนี้เพราะสมาชิกกลุ่มแม่บ้านทั้ง 2 กลุ่ม มักจะมีรายได้จากการประกอบอาชีพคล้ายคลึงกัน จึงทำให้รายได้ที่ได้รับในแต่ละปีใกล้เคียงกัน

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบรายได้ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ

รายได้ (บาท)	กลุ่มประสบ ความสำเร็จ (n = 45)		กลุ่มไม่ประสบ ความสำเร็จ (n = 257)		รวม (n = 302)	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
	รายได้จากการเกษตร					
ไม่เกิน 15,000	7	15.56	46	17.90	53	17.55
15,001 – 30,000	22	48.89	102	39.69	124	41.06
30,001 – 45,000	10	22.22	61	23.74	71	23.51
45,001 – 60,000	5	11.11	30	11.67	35	11.59
มากกว่า 60,000	1	2.22	18	7.00	19	6.29
รายได้นอกภาคการเกษตร						
ไม่เกิน 15,000	5	11.11	64	24.90	69	22.85
15,001 – 30,000	10	22.22	92	35.80	102	33.77
30,001 – 45,000	14	31.11	54	21.01	68	22.52
45,001 – 60,000	8	17.78	25	9.73	33	10.93
มากกว่า 60,000	8	17.78	22	8.56	30	9.93

หมายเหตุ: ค่าเฉลี่ยรายได้ภาคการเกษตรกลุ่มสำเร็จ = 28,744.44, SD = 17,079.57

ค่าเฉลี่ยรายได้ภาคการเกษตรกลุ่มไม่สำเร็จ = 33,805.44, SD = 28,810.30

t-value = 1.14^{ns}

ค่าเฉลี่ยรายได้นอกภาคการเกษตรกลุ่มสำเร็จ = 45,133.33, SD = 33,292.51

ค่าเฉลี่ยรายได้นอกภาคการเกษตรกลุ่มไม่สำเร็จ = 32,498.05, SD = 26,254.33

t-value = 2.85^{*}

* = มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ns = ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

1.3 สถานภาพทางสังคม

ผลการวิจัยพบว่าสถานภาพทางสังคมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จเมื่อทดสอบความแตกต่างกันด้วย ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกปัจจัย ได้แก่ ประสบการณ์ฝึกอบรม การรับข่าวสารเคหกิจเกษตรจากสื่อมวลชน การติดต่อกับพนักงานส่งเสริม การติดต่อกับสังคมภายนอก ความพึงพอใจในพนักงานส่งเสริม ความพึงพอใจในผู้นำกลุ่ม ความพึงพอใจในวิธีการส่งเสริม การรับรู้ในวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงานกลุ่ม ความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับจากการกลุ่ม

ประสบการณ์ฝึกอบรม

ผลการวิจัยเกี่ยวกับประสบการณ์ฝึกอบรมดังแสดงในตารางที่ 8 พบว่า เกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 48.89) ของผู้ให้ข้อมูลที่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จไม่เคยมีประสบการณ์ฝึกอบรมรองลงมา ร้อยละ 22.22 เคยมีประสบการณ์ฝึกอบรม 1 ครั้ง ร้อยละ 20.00 มีประสบการณ์ฝึกอบรม 2 ครั้ง และร้อยละ 8.89 มีประสบการณ์ฝึกอบรม 3 ครั้ง ตามลำดับ

ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 80.54) ไม่เคยมีประสบการณ์ฝึกอบรม รองลงมา ร้อยละ 13.23 มีประสบการณ์ฝึกอบรม 1 ครั้งต่อปี ร้อยละ 5.45 มีประสบการณ์ฝึกอบรม 2 ครั้ง และร้อยละ 0.78 มีประสบการณ์ฝึกอบรม 3 ครั้ง ตามลำดับ

ตารางที่ 8 เปรียบเทียบประสบการณ์ฝึกอบรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ

ประสบการณ์ฝึกอบรม (ครั้งต่อปี)	กลุ่มประสบ ความสำเร็จ (n = 45)		กลุ่มไม่ประสบ ความสำเร็จ (n = 257)		รวม (n = 302)	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
	ไม่เคย	22	48.89	207	80.54	229
1	10	22.22	37	13.23	44	14.57
2	9	20.00	14	5.45	23	7.62
3	4	8.89	2	0.78	6	1.99
รวม	45	100.00	257	100.00	302	100.00

หมายเหตุ: ค่าเฉลี่ยจำนวนครั้งการฝึกอบรมของกลุ่มสำเร็จ = 0.89, SD = 1.03

ค่าเฉลี่ยรายได้ภาคการเกษตรกลุ่มไม่สำเร็จ = 0.27, SD = 0.59

t-value = 4.96

* = มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อทดสอบความแตกต่างของจำนวนครั้งเฉลี่ยของการเข้ารับการฝึกอบรมของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มด้วยที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 4.96$; $P < 0.05$) ผลการวิจัยดังกล่าวจึงยอมรับสมมติฐานของการวิจัยที่ระบุว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีประสบการณ์การฝึกอบรมแตกต่างกัน จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าประสบการณ์ฝึกอบรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอาจเห็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกัน

การรับข่าวสารเคหกิจเกษตรจากสื่อมวลชน

1. รายการวิทยุ

จากข้อมูลเกี่ยวกับระดับการรับข่าวสารจากรายการวิทยุของผู้ให้ข้อมูลในตารางที่ 9 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ และผู้ให้ข้อมูลที่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จ มีระดับการรับข่าวสารเคหกิจเกษตรจากรายการวิทยุในระดับน้อยเหมือนกัน กล่าวคือ ผู้ให้ข้อมูลของกลุ่มประสบความสำเร็จมีระดับการรับฟังข่าวสารเคหกิจเกษตรจากรายการวิทยุเฉลี่ย 1.53 ครั้งต่อสัปดาห์ และผู้ให้ข้อมูลของกลุ่มไม่ประสบความสำเร็จมีระดับการรับฟังข่าวสารเฉลี่ย 0.81 ครั้งต่อสัปดาห์ ซึ่งอยู่ในระดับน้อย (คะแนนเฉลี่ย 0.92) เมื่อทดสอบความแตกต่างของการรับข่าวสารเคหกิจเกษตรจากรายการวิทยุของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 3.73$; $P < 0.05$) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการได้รับข่าวสารจากรายการระหว่าง 2 กลุ่มแตกต่างกัน อาจเป็นไปได้ว่าการรับข่าวสารความรู้บ่อยครั้งจะก่อให้เกิดความรู้และนำความรู้นั้นไปพัฒนากลุ่มทำให้กลุ่มสามารถประสบความสำเร็จได้

2. รายการโทรทัศน์

ตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ มีระดับการรับข่าวสารเคหกิจเกษตรจากรายการโทรทัศน์ในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 3.08) และผู้ให้ข้อมูลที่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จ มีระดับการรับข่าวสารเคหกิจเกษตรจากรายการโทรทัศน์น้อย (คะแนนเฉลี่ย 1.57) เมื่อทดสอบความแตกต่างระดับการรับข่าวสารเคหกิจเกษตรจากรายการโทรทัศน์ของแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 8.09$; $P < 0.05$) ดังนั้นจึงได้กล่าวได้ว่าการรับข่าวสารเคหกิจเกษตรจากรายการโทรทัศน์ระหว่าง 2 กลุ่มแตกต่างกัน

3. วารสาร

จากผลการวิจัยในตารางที่ 9 พบว่าผู้ให้ข้อมูลที่เป็นสมาชิกของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและผู้ให้ข้อมูลที่เป็นสมาชิกของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จ มีระดับการรับข่าวสารจากวารสารในระดับน้อยเหมือนกัน กล่าวคือ ผู้ให้ข้อมูลของกลุ่มประสบความสำเร็จมีคะแนนเฉลี่ย 0.78 ครั้งต่อสัปดาห์ และกลุ่มไม่ประสบความสำเร็จมีคะแนนเฉลี่ย 0.38 ครั้งต่อสัปดาห์ แต่เมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างระดับการรับข่าวสารเคหกิจเกษตรจากวารสารของแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่ามีความแตกต่าง

กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 3.41 ; P < 0.05$) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการรับข่าวสารเคหกิจเกษตรจากวารสารระหว่าง 2 กลุ่มแตกต่างกัน และอาจกล่าวได้ว่าผลจากการรับข่าวสารเคหกิจเกษตรจากวารสารที่ให้ความรู้ทางเคหกิจเกษตรมีน้อย และหาได้ยากในท้องถิ่น และมีราคาแพง จึงส่งผลให้ระดับการรับข่าวสารของทั้ง 2 กลุ่มอยู่ในระดับน้อยเหมือนกัน

4. หนังสือพิมพ์

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับระดับการรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ในตารางที่ 9 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นสมาชิกของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จรับข่าวสารเคหกิจเกษตรจากหนังสือพิมพ์ในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 1.73 ครั้ง/สัปดาห์) และผู้ให้ข้อมูลที่เป็นสมาชิกของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จมีระดับการรับข่าวสารเคหกิจเกษตรจากหนังสือพิมพ์ในระดับน้อย (คะแนนเฉลี่ย 0.97 ครั้ง/สัปดาห์) เมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างระดับการรับข่าวสารเคหกิจเกษตรจากหนังสือพิมพ์ของแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 3.96 ; P < 0.05$) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการรับข่าวสารเคหกิจเกษตรจากหนังสือพิมพ์ระหว่าง 2 กลุ่มแตกต่างกัน

5. แผ่นพับ/เอกสารเผยแพร่

ตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม มีระดับการรับข่าวสารจากแผ่นพับหรือเอกสารเผยแพร่ในระดับน้อยเหมือนกันกล่าวคือ กลุ่มประสบความสำเร็จมีคะแนนเฉลี่ย 0.62 ครั้ง/เดือน และกลุ่มไม่ประสบความสำเร็จมีคะแนนเฉลี่ย 0.02 ครั้ง/เดือน แต่เมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างในระดับการรับข่าวสารเคหกิจเกษตรจากแผ่นพับหรือเอกสารเผยแพร่ของทั้ง 2 กลุ่ม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 3.41 ; P < 0.05$) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การรับข่าวสารเคหกิจเกษตรจากแผ่นพับหรือเอกสารเผยแพร่ของทั้ง 2 กลุ่มมีความแตกต่างกัน แต่ระดับการรับข่าวสารจากแผ่นพับหรือเอกสารเผยแพร่อยู่ในระดับน้อยนั้น อาจเป็นเพราะว่าแผ่นพับหรือเอกสารเผยแพร่หาได้ยากในท้องถิ่นและมีการผลิตน้อยครั้ง จึงส่งผลให้การรับข่าวสารจากแผ่นพับหรือเอกสารเผยแพร่ในกลุ่มแม่บ้านทั้ง 2 กลุ่มมีระดับการรับข่าวสารจากแผ่นพับและเอกสารเผยแพร่น้อยครั้งเหมือนกัน

ตารางที่ 9 เปรียบเทียบการรับข่าวสารเคหกิจเกษตรจากสื่อมวลชนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน
เกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ

การรับข่าวสารเคหกิจ เกษตรจากสื่อมวลชน	กลุ่มประสบ ความสำเร็จ (n = 45)	กลุ่มไม่ประสบ ความสำเร็จ (n = 257)	รวม (n = 302)	t-value
รายการวิทยุ (ครั้ง/สัปดาห์)	1.53	0.81	0.92	3.73*
รายการโทรทัศน์ (ครั้ง/สัปดาห์)	3.08	1.57	1.79	8.09*
วารสาร (ครั้ง/สัปดาห์)	0.78	0.38	0.44	3.41*
หนังสือพิมพ์ (ครั้ง/สัปดาห์)	1.73	0.97	1.08	3.96*
แผ่นพับ/เอกสารเผยแพร่ (ครั้ง/สัปดาห์)	0.62	0.20	0.26	3.41*
คะแนนเฉลี่ยรวม	1.55	0.79	0.90	6.58*

หมายเหตุ: * = มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ช่วงคะแนนเฉลี่ย	3.34 – 5.00	=	มีการรับข่าวสารระดับบ่อยมาก
	1.67 – 3.33	=	มีการรับข่าวสารระดับปานกลาง
	0.00 – 1.66	=	มีการรับข่าวสารระดับน้อย

จากการพิจารณาเกี่ยวกับการรับข่าวสารเคหกิจเกษตรจากสื่อมวลชนผ่านสื่อต่าง ๆ โดยภาพรวมพบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีการรับข่าวสารเคหกิจเกษตรจากสื่อมวลชนในระดับน้อย (คะแนนเฉลี่ย 0.90) และเมื่อทดสอบความแตกต่างเกี่ยวกับการรับข่าวสารเคหกิจเกษตรจากสื่อมวลชนของทั้ง 2 กลุ่ม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 6.58$; $P < 0.05$) ดังนั้น ผลการวิจัยจึงยอมรับสมมติฐานของงานวิจัยที่ระบุว่า การรับข่าวสารเคหกิจเกษตรจากสื่อมวลชนของแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกัน จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการรับข่าวสารเคหกิจเกษตรจากสื่อมวลชนอาจเป็นปัจจัยหนึ่งทำให้การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกัน

การติดต่อกับพนักงานส่งเสริม

สำหรับการติดต่อกับพนักงานส่งเสริม ดังแสดงในตารางที่ 10 พบว่า เกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 48.89) ของผู้ให้ข้อมูลที่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ มีการติดต่อกับพนักงานส่งเสริม 1 ครั้งต่อปี รองลงมา ร้อยละ 22.22 มีการติดต่อกับพนักงานส่งเสริม 2 ครั้งต่อปี

สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จ พบว่า มีมากถึงร้อยละ 70.82 ที่ไม่เคยติดต่อกับพนักงานส่งเสริมเลย รองลงมา ร้อยละ 25.68 มีการติดต่อกับพนักงานส่งเสริม 1 ครั้งต่อปี

ตารางที่ 10 เปรียบเทียบการติดต่อกับพนักงานส่งเสริมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ

การติดต่อกับ พนักงานส่งเสริม (ครั้งต่อปี)	กลุ่มประสบความสำเร็จ (n = 45)		กลุ่มไม่ประสบความสำเร็จ (n = 257)		รวม (n = 302)	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
	ไม่เคยติดต่อ	6	13.33	182	70.82	188
1	22	48.89	66	25.67	88	29.14
2	10	22.22	7	2.72	17	5.63
3	3	6.67	2	0.78	5	1.66
4	3	6.67	-	-	3	0.99
มากกว่า 4	1	2.22	-	-	1	0.33
รวม	45	100.00	257	100.00	302	100.00

หมายเหตุ: ค่าเฉลี่ยจำนวนครั้งที่ติดต่อเจ้าพนักงานของกลุ่มสำเร็จ = 1.51, SD = 1.16

ค่าเฉลี่ยจำนวนครั้งที่ติดต่อเจ้าพนักงานของไม่กลุ่มสำเร็จ = 0.33, SD = 0.57

t-value = 6.66

* = มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อทดสอบความแตกต่างของผู้ให้ข้อมูล ทั้ง 2 กลุ่มเกี่ยวกับการติดต่อกับพนักงานส่งเสริม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 6.66$; $P < 0.05$) ดังนั้น ผลการวิจัยจึงยอมรับสมมติฐานของการวิจัยที่ระบุว่า การติดต่อกับพนักงานส่งเสริมของแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกัน โดยกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จจะมีการติดต่อกับพนักงานส่งเสริมมากกว่ากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จ อาจเนื่องมาจากกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ จะมีการดำเนินกิจกรรมกลุ่มอย่างต่อเนื่องตลอดปี จึงมีการประสานงานติดต่อกับพนักงานส่งเสริมมากกว่ากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จ

การติดต่อกับสังคมภายนอก

ผลการวิจัยเกี่ยวกับการติดต่อเป็นสังคมภายนอกดังแสดงในตารางที่ 11 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 46.67) ไม่เคยติดต่อกับสังคมภายนอก รองลงมาร้อยละ 40.00 มีการติดต่อกับสังคมภายนอก 1 ครั้งต่อปี

ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จ พบว่ามีมากถึงร้อยละ 77.82 ที่ไม่เคยติดต่อกับสังคมภายนอก รองลงมาร้อยละ 18.29 มีการติดต่อกับสังคมภายนอก 1 ครั้งต่อปี

ตารางที่ 11 เปรียบเทียบการติดต่อกับสังคมภายนอกของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ

การติดต่อกับสังคมภายนอก (ครั้งต่อปี)	กลุ่มประสบความสำเร็จ (n = 45)		กลุ่มไม่ประสบความสำเร็จ (n = 257)		รวม (n = 302)	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
	ไม่เคยติดต่อ	21	46.67	200	77.82	221
1	18	40.00	47	18.29	65	21.52
2	5	11.11	6	2.33	11	3.64
3	1	2.22	4	1.56	5	1.66
รวม	45	100.00	257	100.00	302	100.00

หมายเหตุ: ค่าเฉลี่ยจำนวนครั้งที่ติดต่อกับสังคมภายนอกของกลุ่มสำเร็จ = 0.69, SD = 0.76
 ค่าเฉลี่ยจำนวนครั้งที่ติดต่อกับสังคมภายนอกของกลุ่มไม่สำเร็จ = 0.28, SD = 0.58
 t-value = -3.45

* = มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากข้อมูลดังกล่าวเมื่อทดสอบความแตกต่างของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม เกี่ยวกับการติดต่อกับสังคมภายนอก ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 3.45$; $P < 0.05$) ดังนั้น ผลการวิจัยจึงยอมรับสมมติฐานของการวิจัยที่ระบุว่า การติดต่อกับสังคมภายนอกของแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มมีความแตกต่างกัน จากผลการวิจัย ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การติดต่อกับสังคมภายนอกอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากการที่สมาชิกแม่บ้านเกษตรกรได้ติดต่อกับสังคมภายนอกไม่ว่าจะเป็นการไปทัศนศึกษาดูการดำเนินงานของกลุ่มอื่นในต่างอำเภอหรือต่างจังหวัดก็จะทำให้มีความรู้ ความคิด ทักษะ และประสบการณ์ในการทำงานมากขึ้น ตลอดจนสามารถนำความรู้ที่ได้รับเหล่านี้มาพัฒนากลุ่มของตน

ความพึงพอใจในพนักงานส่งเสริม

รายละเอียดในตารางที่ 12 แสดงถึงระดับความพึงพอใจในพนักงานส่งเสริมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มต่อข้อความเกี่ยวกับความพึงพอใจในพนักงานส่งเสริมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ในทุกข้อความโดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1. ความน่าไว้วางใจ (คะแนนเฉลี่ย 3.44)
2. ความใจกว้างต่อแม่บ้านเกษตรกร (คะแนนเฉลี่ย 3.31)
3. ประสบการณ์ในกิจกรรมที่ส่งเสริม (คะแนนเฉลี่ย 3.30)
4. ความตั้งใจากบั่นในการทำงานส่งเสริม (คะแนนเฉลี่ย 3.30)
5. ความชำนาญงานในงานส่งเสริม (คะแนนเฉลี่ย 3.27)
6. ความมั่นใจในตนเอง (คะแนนเฉลี่ย 3.27)
7. ความรอบรู้ในกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับงานส่งเสริม (คะแนนเฉลี่ย 3.26)
8. ความกระฉับกระเฉงในการทำงานส่งเสริม (คะแนนเฉลี่ย 3.23)
9. ความจริงใจในการถ่ายทอดความรู้ (คะแนนเฉลี่ย 3.23)
10. ความกล้าหาญในการตัดสินใจในการทำงานส่งเสริม (คะแนนเฉลี่ย 3.20)
11. ความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติงาน (คะแนนเฉลี่ย 3.18)
12. ความตื่นตสนสนใจในการทำงานส่งเสริม (คะแนนเฉลี่ย 3.18)
13. ทักษะการถ่ายทอดความรู้ (คะแนนเฉลี่ย 3.16)
14. ความยุติธรรมในการแบ่งปันความรู้ (คะแนนเฉลี่ย 3.15)

ตารางที่ 12 เปรียบเทียบความพึงพอใจในพนักงานส่งเสริมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ

ข้อความ	กลุ่มประสบ	กลุ่มไม่ประสบ	รวม	t-value
	ความสำเร็จ (n = 45)	ความสำเร็จ (n = 257)		
1. ความน่าไว้วางใจ	3.39	3.35	3.44	5.18*
2. ความจริงใจในการถ่ายทอดความรู้	3.91	3.11	3.23	6.02*
3. ความยุติธรรมในการแบ่งปันความรู้	3.93	3.02	3.15	6.34*
4. ความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติงาน	3.87	3.05	3.18	5.66*
5. ความใจกว้างต่อแม่บ้านเกษตรกร	4.00	3.19	3.31	5.87*
6. ความชำนาญงานในงานส่งเสริม	4.00	3.14	3.27	6.56*
7. ทักษะการถ่ายทอดความรู้	3.89	3.03	3.16	6.74*
8. ประสบการณ์ในกิจกรรมที่ส่งเสริม	4.13	3.16	3.30	6.91*
9. ความรอบรู้ในกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับงานส่งเสริม	3.98	3.14	3.26	6.26*
10. ความมั่นใจในตนเอง	3.87	3.17	3.27	5.02*
11. ความตั้งใจจากบ้านในการทำงานส่งเสริม	4.02	3.17	3.30	6.77*

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ข้อความ	กลุ่มประสบ	กลุ่มไม่ประสบ	รวม	t-value
	ความสำเร็จ (n = 45)	ความสำเร็จ (n = 257)		
12. ความกล้าหาญในการตัดสินใจในการทำงานส่งเสริม	4.07	3.05	3.20	6.98*
13. ความตื่นตันทนสนใจในการทำงานส่งเสริม	3.93	3.04	3.18	6.39*
14. ความกระฉับกระเฉงในการทำงานส่งเสริม	3.91	3.11	3.23	5.97*
คะแนนเฉลี่ยรวม	4.22	3.15	3.31	7.62*

หมายเหตุ: * = มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.68 – 5.00 = ระดับความพึงพอใจมาก

2.34 – 3.67 = ระดับความพึงพอใจปานกลาง

1.00 – 2.33 = ระดับความพึงพอใจน้อย

เมื่อเปรียบเทียบ ความพึงพอใจในพนักงานส่งเสริมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ทั้ง 2 กลุ่ม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในจำนวน 14 ข้อความ คือ 1) ความน่าไว้วางใจ ($t = 5.18$; $P < 0.05$), 2) ความจริงใจในการถ่ายทอด ($t = 6.02$; $P < 0.05$), 3) ความยุติธรรมในการแบ่งปันความรู้ ($t = 6.34$; $P < 0.05$), 4) ความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติงาน ($t = 5.66$; $P < 0.05$), 5) ความใจกว้างต่อแม่บ้านเกษตรกร ($t = 5.87$; $P < 0.05$), 6) ความชำนาญงานในงานส่งเสริม ($t = 6.56$; $P < 0.05$), 7) ทักษะการถ่ายทอดความรู้ ($t = 6.74$; $P < 0.05$), 8) ประสบการณ์ในกิจกรรมที่ส่งเสริม ($t = 6.91$; $P < 0.05$), 9) ความรอบรู้ในกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับงานส่งเสริม ($t = 6.26$; $P < 0.05$), 10) ความมั่นใจในตนเอง ($t = 5.02$; $P < 0.05$), 11) ความตั้งใจบากบั่นในการทำงานส่งเสริม ($t = 6.77$; $P < 0.05$), 12) ความกล้าหาญในการตัดสินใจในการทำงานส่งเสริม ($t = 6.98$; $P < 0.05$),

13) ความตื่นตันทนสนใจในการทำงานส่งเสริม ($t = 6.39$; $P < 0.05$) และ 14) ความกระฉับกระเฉงในการทำงานส่งเสริม ($t = 5.97$; $P < 0.05$)

เมื่อพิจารณาในภาพรวมเกี่ยวกับความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มที่มีต่อพนักงานส่งเสริม พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีความพึงพอใจต่อพนักงานส่งเสริมในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.31 และการทดสอบความแตกต่างเกี่ยวกับความพึงพอใจของพนักงานส่งเสริมจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 7.62$; $P < 0.05$) ดังนั้นผลการวิจัยจึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ระบุว่าความพึงพอใจของพนักงานส่งเสริมจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกัน อาจเป็นเพราะความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานส่งเสริมและสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จค่อนข้างดี มีการพบปะกันอย่างสม่ำเสมอ จึงพึงพอใจในการทำงานมากกว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จ

ความพึงพอใจในผู้นำกลุ่ม

ผลการวิจัยในตารางที่ 13 แสดงถึงระดับความพึงพอใจของสมาชิกต่อผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ในข้อความเกี่ยวกับผู้นำกลุ่มที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มระบุความพึงพอใจต่อผู้นำในระดับปานกลางในข้อความ 7 ข้อความที่สร้างขึ้น ดังนี้

ความพึงพอใจในผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ตามค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ

1. การทำหน้าที่นำความรู้และความเจริญมาสู่กลุ่มสมาชิก (คะแนนเฉลี่ย 3.31)
2. การประกอบอาชีพเป็นแบบอย่างแก่กลุ่มสมาชิก (คะแนนเฉลี่ย 3.20)
3. การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนสมาชิก (คะแนนเฉลี่ย 3.18)
4. การถ่ายทอดความรู้ให้แก่เพื่อนสมาชิกจากผู้นำกลุ่ม (คะแนนเฉลี่ย 3.14)
5. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (คะแนนเฉลี่ย 3.13)
6. การทำหน้าที่เป็นสื่อกลางติดต่อระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ กับสมาชิก (คะแนนเฉลี่ย 3.10)
7. การมีความอดทนในการทำงานในกิจกรรมกลุ่ม (คะแนนเฉลี่ย 3.08)

เมื่อเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจในผู้นำกลุ่มของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกร ทั้ง 2 กลุ่ม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ความพึงพอใจในผู้นำกลุ่มของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกร ทั้ง 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในจำนวนทั้งหมด 7 ข้อความ คือ 1) การทำหน้าที่นำความรู้และความเจริญมาสู่กลุ่มสมาชิก ($t = 7.49$; $P < 0.05$), 2) การประกอบอาชีพเป็นแบบอย่างแก่กลุ่มสมาชิก ($t = 7.76$; $P < 0.05$), 3) การทำหน้าที่เป็นสื่อกลางติดต่อระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ กับสมาชิก ($t = 7.46$; $P < 0.05$), 4) การมีความอดทนในการทำงานในกิจกรรมกลุ่ม ($t = 7.15$; $P < 0.05$), 5) การถ่ายทอดความรู้ให้แก่เพื่อนสมาชิกจากผู้นำกลุ่ม ($t = 7.60$; $P < 0.05$), 6) การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนสมาชิก ($t = 7.40$; $P < 0.05$) และ 7) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ($t = 8.00$; $P < 0.05$)

และเมื่อพิจารณาในภาพรวมเกี่ยวกับความพึงพอใจในผู้นำกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีความพึงพอใจในผู้นำกลุ่มในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.17 และเมื่อทดสอบความแตกต่างเกี่ยวกับความพึงพอใจในผู้นำกลุ่มจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($t = 8.59$; $P < 0.05$) ดังนั้นผลการวิจัยจึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ระบุว่าความพึงพอใจในผู้นำกลุ่มจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกัน

ความพึงพอใจในวิธีการส่งเสริม

ตารางที่ 14 แสดงถึงระดับความพึงพอใจในวิธีการส่งเสริมที่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ทั้ง 2 กลุ่มได้รับ โดยแสดงความรู้สึกต่อข้อความเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 4 ข้อความ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม ระบุระดับความพึงพอใจในระดับปานกลาง ทั้งหมดทุกข้อความ โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้

1. วิธีการบรรยายและให้โอกาสแม่บ้านในการทดลองและลงมือปฏิบัติด้วยตัวเอง (คะแนนเฉลี่ย 3.26)
2. การเชิญวิทยากรจากที่อื่นมาให้ความรู้แก่ท่าน (คะแนนเฉลี่ย 2.98)
3. การคัดเลือกเรื่องที่จะรับการส่งเสริมเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น (คะแนนเฉลี่ย 2.89)
4. การติดตามผลงานจากเจ้าหน้าที่หลังจากให้การส่งเสริม (คะแนนเฉลี่ย 2.70)

เมื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในวิธีการส่งเสริมที่ได้รับของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้ง 4 ข้อความคือ 1) วิธีการบรรยายและให้โอกาสแม่บ้านในการทดลอง และลงมือปฏิบัติด้วยตัวเอง ($t = 8.16 ; P < 0.05$), 2) การเชิญวิทยากรจากที่อื่นมาให้ความรู้แก่ท่าน ($t = 7.23 ; P < 0.05$), 3) การคัดเลือกเรื่องที่จะรับการส่งเสริมเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ($t = 5.33 ; P < 0.05$) และ 4) การติดตามผลงานจากเจ้าหน้าที่หลังจากให้การส่งเสริม ($t = 3.78 ; P < 0.05$)

ตารางที่ 14 เปรียบเทียบความพึงพอใจในวิธีการส่งเสริมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
ที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ

ข้อความ	กลุ่มประสบ ความสำเร็จ (n = 45)	กลุ่มไม่ประสบ ความสำเร็จ (n = 257)	รวม (n = 302)	t-value
1. วิธีการบรรยายและให้โอกาส แม่บ้านในการทดลองและลงมือ ปฏิบัติด้วยตัวเอง	4.16	3.11	3.26	8.16*
2. การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้	3.69	2.85	2.98	7.23*
3. การคัดเลือกเรื่องที่จะรับการ ส่งเสริมเหมาะสมกับสภาพ ท้องถิ่น	3.58	2.77	2.89	5.33*
4. การติดตามผลงานจากเจ้าหน้าที่ หลังจากให้การส่งเสริม	3.31	2.60	2.70	3.78*
คะแนนเฉลี่ยรวม	3.82	2.74	2.90	6.68*

หมายเหตุ: * = มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.68 – 5.00 = ระดับความพึงพอใจมาก

2.34 – 3.67 = ระดับความพึงพอใจปานกลาง

1.00 – 2.33 = ระดับความพึงพอใจน้อย

และเมื่อพิจารณาเกี่ยวกับความพึงพอใจโดยรวมในวิธีการส่งเสริมที่ได้รับของสมาชิก
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีความพึงพอใจ
ในวิธีการส่งเสริมระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.90 และเมื่อทดสอบความแตกต่าง
เกี่ยวกับความพึงพอใจโดยรวมในวิธีการส่งเสริมที่ได้รับจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง
2 กลุ่ม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 6.68$;

$P < 0.05$) ดังนั้นผลการวิจัยจึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ระบุว่าความพึงพอใจในวิธีการส่งเสริมที่ได้รับของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกัน

การรับรู้ในวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ผลการวิจัยในตารางที่ 15 แสดงถึงระดับการรับรู้ในวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ต่อข้อความเกี่ยวกับการรับรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 10 ข้อความ พบว่าผู้ให้ข้อมูลระดับการรับรู้ในระดับปานกลางทั้งหมดทุกข้อความ

ตารางที่ 15 เปรียบเทียบการรับรู้ในวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ

ข้อความ	กลุ่มประสบ	กลุ่มไม่ประสบ	รวม	t-value
	ความสำเร็จ (n = 45)	ความสำเร็จ (n = 257)		
1. การเข้าร่วมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อปรับปรุงฐานะความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น	3.82	3.33	3.40	3.91*
2. สมาชิกกลุ่มแม่บ้านทุกคนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการเกษตรให้ดีขึ้นด้วย	3.60	3.28	3.33	2.28*
3. การได้รับความรู้ด้านเคหกิจเกษตรช่วยให้ครอบครัวแม่บ้านเกษตรกรมีพลานามัยแข็งแรงสมบูรณ์	3.64	3.26	3.31	2.90*
4. ความรู้เคหกิจเกษตรสามารถเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวอีกทางหนึ่ง	3.82	3.22	3.31	4.16*

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ข้อความ	กลุ่มประสบ ความสำเร็จ (n = 45)	กลุ่มไม่ประสบ ความสำเร็จ (n = 257)	รวม (n = 302)	t-value
5. กลุ่มแม่บ้านเกษตรจะประสบ ความสำเร็จ ต้องอาศัยเพื่อน สมาชิกกลุ่มร่วมกันดำเนินกิจกรรม	4.07	3.46	3.55	4.43*
6. กิจกรรมของกลุ่มจะประสบผล สำเร็จได้เมื่อสมาชิกร่วมกันวาง แผนและแบ่งงานกันทำ	3.89	3.32	3.41	3.40*
7. กิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านมาจาก การตัดสินใจของสมาชิกส่วนใหญ่	3.62	3.20	3.26	2.97*
8. การประชุมช่วยให้ได้แลกเปลี่ยน ความรู้และแสดงความคิดเห็นซึ่ง กันและกัน	3.78	3.27	3.34	3.57*
9. กิจกรรมของกลุ่มสมาชิกต้อง ก่อให้เกิดรายได้และผลตอบแทน แก่สมาชิกกลุ่ม	3.82	3.33	3.40	3.23*
10. กลุ่มแม่บ้านจะประสบความสำเร็จ ได้ สมาชิกต้องมีความรู้สึกเป็น เจ้าของ	3.73	3.23	3.40	3.54*
คะแนนเฉลี่ยรวม	3.93	3.31	3.40	4.95*

หมายเหตุ: * = มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ช่วงคะแนนเฉลี่ย

3.68 – 5.00 = มีระดับการรับรู้มาก

2.34 – 3.67 = มีระดับการรับรู้ปานกลาง

1.00 – 2.33 = มีระดับการรับรู้ต่ำ

1. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจะประสบความสำเร็จต้องอาศัยเพื่อนสมาชิกกลุ่มร่วมกัน ดำเนินกิจกรรม (คะแนนเฉลี่ย 3.55)
2. กิจกรรมของกลุ่ม จะประสบความสำเร็จได้เมื่อสมาชิกร่วมกันวางแผนและแบ่งงานกันทำ (คะแนนเฉลี่ย 3.41)
3. การเข้าร่วมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อปรับปรุงฐานะความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น (คะแนนเฉลี่ย 3.40)
4. กิจกรรมของกลุ่มสมาชิกต้องก่อให้เกิดรายได้และผลตอบแทนแก่สมาชิกกลุ่ม (คะแนนเฉลี่ย 3.40)
5. การประชุมช่วยให้ได้แลกเปลี่ยนความรู้และแสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกัน (คะแนนเฉลี่ย 3.34)
6. สมาชิกกลุ่มแม่บ้านทุกคนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการเกษตรให้ดีขึ้นด้วย (คะแนนเฉลี่ย 3.33)
7. การได้รับความรู้ด้านเคหกิจเกษตรช่วยให้ครอบครัวแม่บ้านเกษตรกรมีพลานามัยแข็งแรงสมบูรณ์ (คะแนนเฉลี่ย 3.31)
8. ความรู้เคหกิจเกษตรสามารถเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวอีกทางหนึ่ง (คะแนนเฉลี่ย 3.31)
9. กลุ่มแม่บ้านจะประสบความสำเร็จได้ สมาชิกต้องมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ (คะแนนเฉลี่ย 3.30)
10. กิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านมาจากการตัดสินใจของสมาชิกส่วนใหญ่ (คะแนนเฉลี่ย 3.26)

เมื่อเปรียบเทียบการรับรู้ในวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้ง 10 ข้อความรายละเอียดดังนี้ 1) การเข้าร่วมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อปรับปรุงฐานะความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น ($t = 3.91$; $P < 0.05$), 2) สมาชิกกลุ่มแม่บ้านทุกคนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการเกษตรให้ดีขึ้นด้วย ($t = 2.28$; $P < 0.05$), 3) การได้รับความรู้ด้านเคหกิจเกษตรช่วยให้ครอบครัวแม่บ้านเกษตรกรมีพลานามัยแข็งแรงสมบูรณ์ ($t = 2.90$; $P < 0.05$), 4) ความรู้เคหกิจเกษตรสามารถเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวอีกทางหนึ่ง ($t = 4.16$; $P < 0.05$), 5) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจะประสบความสำเร็จต้องอาศัยเพื่อนสมาชิกกลุ่มร่วมกัน ดำเนินกิจกรรม ($t = 4.43$; $P < 0.05$), 6) กิจกรรมของกลุ่ม จะประสบความสำเร็จได้เมื่อสมาชิก

ร่วมกันวางแผนและแบ่งงานกันทำ ($t = 3.40$; $P < 0.05$), 7) กิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านมาจากการตัดสินใจของสมาชิกส่วนใหญ่ ($t = 2.97$; $P < 0.05$), 8) การประชุมช่วยให้ได้แลกเปลี่ยนความรู้และแสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ($t = 3.57$; $P < 0.05$), 9) กิจกรรมของกลุ่มสมาชิกต้องก่อให้เกิดรายได้และผลตอบแทนแก่สมาชิกกลุ่ม ($t = 3.23$; $P < 0.05$) และ 10) กลุ่มแม่บ้านจะประสบความสำเร็จได้ สมาชิกต้องมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ ($t = 3.54$; $P < 0.05$)

และเมื่อพิจารณาการรับรู้ในวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ในภาพรวมพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีระดับการรับรู้ในวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงานของกลุ่มในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.40 และเมื่อทดสอบความแตกต่างเกี่ยวกับการรับรู้โดยภาพรวมในวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงานกลุ่มจากสมาชิกแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 4.95$; $P < 0.05$) ดังนั้นผลการวิจัยจึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ระบุว่า การรับรู้ในวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มมีความแตกต่างกัน

ความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่ม

ตารางที่ 16 แสดงถึงระดับความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของสมาชิกกลุ่มทั้ง 2 กลุ่มต่อข้อความเกี่ยวกับผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่มที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 7 ข้อความ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีระดับความพึงพอใจปานกลางในทุกข้อความ รายละเอียดเรียงลำดับความพึงพอใจจากมากไปน้อย ดังนี้

1. ความรู้ที่ได้รับการส่งเสริม (คะแนนเฉลี่ย 3.39)
2. รายได้ที่เพิ่มขึ้น (คะแนนเฉลี่ย 3.17)
3. เงินสวัสดิการกลุ่ม (คะแนนเฉลี่ย 3.08)
4. การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ (คะแนนเฉลี่ย 2.95)
5. ชื่อเสียงที่กลุ่มได้รับ (คะแนนเฉลี่ย 2.91)
6. การมีส่วนร่วมช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม (คะแนนเฉลี่ย 2.84)
7. การขีมนวัสดุอุปกรณ์จากกลุ่ม (คะแนนเฉลี่ย 2.64)

ตารางที่ 16 เปรียบเทียบความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
ที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ

ข้อความ	กลุ่มประสบ ความสำเร็จ (n = 45)	กลุ่มไม่ประสบ ความสำเร็จ (n = 257)	รวม (n = 302)	t-value
1. ความรู้ที่ได้รับการส่งเสริม	4.02	3.28	3.39	5.18*
2. ชื่อเสียงที่กลุ่มได้รับ	4.04	2.72	2.91	10.44*
3. การจำหน่ายผลิตภัณฑ์	3.80	2.80	2.95	7.53*
4. การมีส่วนร่วมช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม	3.49	2.72	2.84	5.76*
5. เงินสวัสดิการกลุ่ม	4.02	2.92	3.08	7.60*
6. รายได้ที่เพิ่มขึ้น	4.22	2.98	3.17	9.26*
7. การยืมวัสดุอุปกรณ์จากกลุ่ม	3.42	2.51	2.64	7.34*
คะแนนเฉลี่ยรวม	4.16	2.79	2.99	11.57*

หมายเหตุ: * = มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.68 – 5.00 = ระดับความพึงพอใจมาก
 2.34 – 3.67 = ระดับความพึงพอใจปานกลาง
 1.00 – 2.33 = ระดับความพึงพอใจน้อย

เมื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่มของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม พบว่า ผู้ให้ข้อมูลระบุว่ามีความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่มในระดับปานกลาง (ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.99) และเมื่อทดสอบความแตกต่าง ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งหมด 7 ข้อความ คือ 1) ความรู้ที่ได้รับการส่งเสริม ($t = 5.18$; $P < 0.05$), 2) ชื่อเสียงที่กลุ่มได้รับ ($t = 10.44$; $P < 0.05$), 3) การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ($t = 7.53$; $P < 0.05$), 4) การมีส่วนร่วมช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม ($t = 5.76$; $P < 0.05$),

5) เงินสวัสดิการกลุ่ม ($t = 7.60$; $P < 0.05$), 6) รายได้ที่เพิ่มขึ้น ($t = 9.26$; $P < 0.05$) และ 7) การยืมวัสดุอุปกรณ์จากกลุ่ม ($t = 7.34$; $P < 0.05$)

และเมื่อทดสอบความแตกต่างเกี่ยวกับความพึงพอใจโดยภาพรวมในวิธีการส่งเสริมที่ได้รับจากสมาชิกกลุ่มทั้ง 2 กลุ่ม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 11.57$; $P < 0.05$) ดังนั้นผลการวิจัยจึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ระบุว่าความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกัน

ตอนที่ 2 ลักษณะของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ระยะเวลาที่เป็นสมาชิก

ผลการวิจัยเกี่ยวกับระยะเวลาที่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 17 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จมีระยะเวลาที่เป็นสมาชิกกลุ่มมากที่สุด อยู่ในช่วง 6 – 10 ปี (ร้อยละ 66.67) รองลงมาร้อยละ 20.00 มีช่วงเวลาการเป็นสมาชิกอยู่ในระหว่าง 1 – 5 ปี โดยสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จเหล่านี้ มีระยะเวลาเฉลี่ยของการเป็นสมาชิก 8 ปี

ส่วนระยะเวลาที่เป็นสมาชิกของผู้ให้ข้อมูลที่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 67.32) อยู่ในช่วง 6 – 10 ปี รองลงมาร้อยละ 18.29 มีช่วงระยะเวลาของการเป็นสมาชิกอยู่ในช่วง 1 – 5 ปี ทั้งนี้สมาชิกเหล่านี้มีระยะเวลาเฉลี่ยของการเป็นสมาชิก 8 ปีเช่นกัน

ตารางที่ 17 เปรียบเทียบระยะเวลาที่เป็นสมาชิกของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่
ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ

ระยะเวลา ที่เป็นสมาชิกกลุ่ม (ปี)	กลุ่มประสบ ความสำเร็จ (n = 45)		กลุ่มไม่ประสบ ความสำเร็จ (n = 257)		รวม (n = 302)	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
	1 – 5	9	20.00	47	18.29	56
6 – 10	30	66.67	173	67.32	203	67.22
11 ปีขึ้นไป	6	13.33	37	14.40	43	14.24
รวม	45	100.00	257	100.00	302	100.00

หมายเหตุ: ค่าเฉลี่ยระยะเวลาเป็นสมาชิกของกลุ่มสำเร็จ = 7.82, SD = 2.60

ค่าเฉลี่ยระยะเวลาเป็นสมาชิกของกลุ่มไม่สำเร็จ = 7.91, SD = 2.56

t-value = 0.21

* = มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อทดสอบความแตกต่างของระยะเวลาที่เป็นสมาชิกของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน
เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ไม่มีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
(t = 0.21 ; P > 0.05) ผลการวิจัยจึงปฏิเสธสมมติฐานของการวิจัยที่ระบุว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน
เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีระยะเวลาที่เป็นสมาชิกแตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ
ผลการวิจัยของ จันทนา ไอสถกะพันธ์ (2538 : 44) เรื่องปัจจัยบางประการที่มีผลต่อความสำเร็จ
ในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ระบุว่า ระยะเวลาที่เป็น
สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มในจังหวัดอยุธยาไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติ

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ตารางที่ 18 แสดงถึงระดับของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จและไม่ประสบผลสำเร็จต่อข้อความเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจำนวน 5 ข้อความที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น พบว่า ผู้ให้ข้อมูลระบุการมีส่วนร่วมในระดับปานกลางทั้งหมดทุกข้อความ เรียงคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้

1. การเข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการดำเนินงานของกลุ่ม (คะแนนเฉลี่ย 3.21)
2. การเข้าร่วมการฝึกอบรมที่เจ้าพนักงานส่งเสริมจัดขึ้น (คะแนนเฉลี่ย 3.01)
3. การเข้าร่วมการแปรรูปผลผลิตของกลุ่ม (คะแนนเฉลี่ย 2.92)
4. การเข้าร่วมออกร้านของกลุ่ม (คะแนนเฉลี่ย 2.70)
5. การเข้าร่วมงานประชุมประจำปีของกลุ่ม (คะแนนเฉลี่ย 2.59)

เมื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกจากผู้ให้ข้อมูล ทั้ง 2 กลุ่ม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกข้อความ ดังนี้ 1) การเข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการดำเนินงานของกลุ่ม ($t = 5.79$; $P < 0.05$), 2) การเข้าร่วมการฝึกอบรมที่เจ้าพนักงานส่งเสริมจัดขึ้น ($t = 5.23$; $P < 0.05$), 3) การเข้าร่วมการแปรรูปผลผลิตของกลุ่ม ($t = 6.55$; $P < 0.05$), 4) การเข้าร่วมออกร้านของกลุ่ม ($t = 5.11$; $P < 0.05$) และ 5) การเข้าร่วมงานประชุมประจำปีของกลุ่ม ($t = 3.25$; $P < 0.05$)

ตารางที่ 18 เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
ที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ

การมีส่วนร่วม	กลุ่มประสบ ความสำเร็จ (n = 45)	กลุ่มไม่ประสบ ความสำเร็จ (n = 257)	รวม (n = 302)	t-value
1. การเข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นในการดำเนินงาน ของกลุ่ม	3.78	3.11	3.21	5.79*
2. การเข้าร่วมการฝึกอบรมที่เจ้า พนักงานส่งเสริมจัดขึ้น	3.67	2.89	3.01	5.23*
3. การเข้าร่วมการแปรรูปผลผลิต ของกลุ่ม	3.62	2.80	2.92	6.55*
4. การเข้าร่วมออกร้านของกลุ่ม	3.29	2.60	2.70	5.11*
5. การเข้าร่วมงานประชุมประจำปี ของกลุ่ม	2.98	2.52	2.58	3.25*
คะแนนเฉลี่ยรวม	3.42	2.54	2.67	7.19*

หมายเหตุ: * = มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.68 – 5.00 = ระดับการมีส่วนร่วมมาก

2.34 – 3.67 = ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง

1.00 – 2.33 = ระดับการมีส่วนร่วมน้อย

และเมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
ในภาพรวมของทั้ง 2 กลุ่ม พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีระดับการมีส่วนร่วมใน
การดำเนินงานของสมาชิกในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.67 และเมื่อทดสอบ
ความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมโดยรวมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
ทั้ง 2 กลุ่ม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 7.19$;

$P < 0.05$) ดังนั้นผลการวิจัยจึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ระบุว่าการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกัน

ความขัดแย้งภายในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ผลการวิจัยในตารางที่ 19 แสดงถึงระดับความขัดแย้งภายในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ต่อข้อความเกี่ยวกับความขัดแย้งภายในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 10 ข้อความ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลระดับความขัดแย้งปานกลางในทุกข้อความรายละเอียดเรียงลำดับความขัดแย้งจากมากไปน้อย ดังนี้

1. การได้รับการยอมรับนับถือจากกลุ่มของท่าน (คะแนนเฉลี่ย 3.05)
2. กลุ่มให้ออกที่ท่านแสดงความคิดเห็น (คะแนนเฉลี่ย 2.96)
3. ท่านเป็นที่รักใคร่ของเพื่อนสมาชิก (คะแนนเฉลี่ย 2.92)
4. บรรยากาศภายในกลุ่มมีความอบอุ่นช่วยเหลือกันดี (คะแนนเฉลี่ย 2.86)
5. ความยุติธรรมในการจ่ายค่าและสิ่งทดแทน (คะแนนเฉลี่ย 2.84)
6. สมาชิกโอกาสแสดงความคิดเห็นหรือปรึกษาหารือ (คะแนนเฉลี่ย 2.80)
7. สมาชิกมีโอกาสทำความเข้าใจกันอย่างฉันทามิตร (คะแนนเฉลี่ย 2.79)
8. ความยุติธรรมในการแบ่งงานรับผิดชอบ (คะแนนเฉลี่ย 2.79)
9. การช่วยกันทำงานและทำหน้าที่แทนผู้อื่นในยามจำเป็น (คะแนนเฉลี่ย 2.77)
10. ความยุติธรรมไม่ลำเอียงระหว่างกลุ่มสมาชิกทั่วไปกับสมาชิกที่เป็นเครือข่าย (คะแนนเฉลี่ย 2.74)

ตารางที่ 19 เปรียบเทียบระดับความขัดแย้งภายในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ

ความขัดแย้ง	กลุ่มประสบ ความสำเร็จ (n = 45)	กลุ่มไม่ประสบ ความสำเร็จ (n = 257)	รวม (n = 302)	t-value
1. องค์ประกอบด้านบุคคล				
1.1 การได้รับการยอมรับนับถือ จากกลุ่มของท่าน	3.33	3.00	3.05	3.20*
1.2 กลุ่มให้โอกาสท่านแสดง ความคิดเห็น	3.31	2.90	2.96	3.65*
1.3 ท่านเป็นที่รักใคร่ของเพื่อน สมาชิก	3.42	2.84	2.92	4.41*
2. ปฏิสัมพันธ์ของกลุ่ม				
2.1 สมาชิกมีโอกาสทำความ เข้าใจกันอย่างฉันท์มิตร	3.49	2.67	2.79	6.58*
2.2 บรรยากาศภายในกลุ่มมี ความอบอุ่นช่วยเหลือกันดี	3.49	2.75	2.86	6.00*
2.3 สมาชิกโอกาสแสดง ความคิดเห็นหรือปรึกษาหารือใน งานต่าง ๆ	3.31	2.72	2.80	5.14*
3. สภาพขององค์กร				
3.1 ความยุติธรรมในการจ่าย ค่าแรงและสิ่งทดแทน	3.42	2.74	2.84	5.71*
3.2 ความยุติธรรมในการแบ่ง งานรับผิดชอบ	3.49	2.67	2.79	6.60*
3.3 ความยุติธรรมไม่ลำเอียง ระหว่างกลุ่มสมาชิกทั่วไป กับสมาชิกที่เป็นเครือญาติ	3.38	2.62	2.74	6.16*

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ความขัดแย้ง	กลุ่มประสบ ความสำเร็จ (n = 45)	กลุ่มไม่ประสบ ความสำเร็จ (n = 257)	รวม (n = 302)	t-value
3.4 การช่วยกันทำงานและ ทำหน้าที่แทนผู้อื่นใน ยามจำเป็น	3.40	2.67	2.77	5.57*
คะแนนเฉลี่ยรวม	3.44	2.73	2.83	6.84*

หมายเหตุ: * = มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.68 – 5.00 = ระดับความขัดแย้งน้อย

2.34 – 3.67 = ระดับความขัดแย้งปานกลาง

1.00 – 2.33 = ระดับความขัดแย้งมาก

เมื่อเปรียบเทียบระดับความขัดแย้งของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ความขัดแย้งของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกข้อความ ดังนี้ 1) การได้รับการยอมรับนับถือจากกลุ่มของท่าน ($t = 3.20$; $P < 0.05$), 2) กลุ่มให้โอกาสท่านแสดงความคิดเห็น ($t = 3.65$; $P < 0.05$), 3) ท่านเป็นที่รักใคร่ของเพื่อนสมาชิก ($t = 4.41$; $P < 0.05$), 4) สมาชิกมีโอกาสทำความเข้าใจกันอย่างฉันท์มิตร ($t = 6.58$; $P < 0.05$), 5) บรรยาอากาศภายในกลุ่มมีความอบอุ่นช่วยเหลือกันดี ($t = 6.00$; $P < 0.05$), 6) สมาชิกมีโอกาสแสดงความคิดเห็นหรือปรึกษาหารือในงานต่างๆ ($t = 5.14$; $P < 0.05$), 7) ความยุติธรรมในการจ่ายค่าแรงและสิ่งทดแทน ($t = 5.71$; $P < 0.05$), 8) ความยุติธรรมในการแบ่งงานรับผิดชอบ ($t = 6.60$; $P < 0.05$), 9) ความยุติธรรมไม่ลำเอียงระหว่างกลุ่มสมาชิกทั่วไปกับสมาชิกที่เป็นเครือญาติ ($t = 6.16$; $P < 0.05$) และ 10) การช่วยกันทำงานและทำหน้าที่แทนผู้อื่นในยามจำเป็น ($t = 5.57$; $P < 0.05$)

และเมื่อพิจารณาความขัดแย้งของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีระดับความขัดแย้งในระดับปานกลาง โดยมีค่าคะแนน

เฉลี่ย 2.83 และเมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความขัดแย้งโดยรวมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 6.84 ; P < 0.05$) ดังนั้นผลการวิจัยจึงยอมรับสมมติฐานที่ว่าความขัดแย้งของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกัน จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าความขัดแย้งของกลุ่มอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันไป ทั้งนี้ เพราะกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จมักไม่มีปัญหาความขัดแย้งภายในกลุ่มตรงกันข้ามกับกลุ่มที่ไม่ประสบความสำเร็จ สมาชิกภายในกลุ่มเกิดความขัดแย้งกันทำให้กลุ่มพัฒนาไปไม่ได้เท่าที่ควร จนอาจเกิดความแตกแยกและล่มสลายของกลุ่มในที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ผลการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เป็นการรวบรวมระดับปัญหาของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จและไม่ประสบผลสำเร็จใน 4 ประเด็นปัญหาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น คือ 1) ปัญหาด้านบุคคล 2) ปัญหาด้านการจัดการ 3) ปัญหาด้านเงินทุน และ 4) ปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์และสถานที่ ผลการวิจัยเป็นดังนี้

3.1 ปัญหาด้านบุคคล

ปัญหาด้านบุคคลประกอบด้วยปัญหาที่เกิดขึ้นจากสมาชิกกลุ่ม คณะกรรมการดำเนินงาน และเจ้าพนักงานส่งเสริมผลการวิจัยโดยเรียงระดับปัญหาในแต่ละกลุ่มบุคคลตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยเป็นดังนี้

สมาชิกกลุ่ม

- ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก (คะแนนเฉลี่ย 3.62) ระดับปัญหาปานกลาง
- การรวมกลุ่มและช่วยเหลือกันของสมาชิก (คะแนนเฉลี่ย 3.58) ระดับปัญหาปานกลาง
- ความตั้งใจและเสียสละในการทำงาน (คะแนนเฉลี่ย 3.54) ระดับปัญหาปานกลาง

คณะกรรมการดำเนินงาน

- ความตั้งใจและเสียสละของคณะกรรมการ (คะแนนเฉลี่ย 3.66) ระดับปัญหาปานกลาง

- ความสัมพันธ์ระหว่างคณะกรรมการดำเนินงานกับสมาชิก (คะแนนเฉลี่ย 3.60) ระดับปัญหาปานกลาง
 - ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง (คะแนนเฉลี่ย 3.37) ระดับปัญหาปานกลาง
 - จำนวนคณะกรรมการ (คะแนนเฉลี่ย 3.26) ระดับปัญหาปานกลาง
- เจ้าพนักงานส่งเสริม**
- จำนวนของเจ้าพนักงานส่งเสริม (คะแนนเฉลี่ย 3.63) ระดับปัญหาปานกลาง
 - การติดต่อประสานงานระหว่างสมาชิกกับเจ้าพนักงานส่งเสริม (คะแนนเฉลี่ย 3.62) ระดับปัญหาปานกลาง

เมื่อเปรียบเทียบปัญหาในภาพรวมด้านบุคคลของผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นสมาชิกแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม (ตารางที่ 20) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ปัญหาด้านบุคคลของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 8.75$; $P < 0.05$) ดังนั้นผลการวิจัยจึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ระบุว่าปัญหาด้านบุคคลของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกัน

ตารางที่ 20 เปรียบเทียบปัญหาด้านบุคคลของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ

ปัญหา	กลุ่มประสบ	กลุ่มไม่ประสบ	รวม	t-value
	ความสำเร็จ (n = 45)	ความสำเร็จ (n = 257)	(n = 302)	
1. สมาชิกกลุ่ม				
1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก	3.16	3.70	3.62	4.72*
1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก	3.16	3.70	3.62	4.72*
1.3 การรวมกลุ่มและการช่วยเหลือกันของสมาชิก	3.09	3.67	3.58	4.36*
1.4 ความตั้งใจและเสียสละในการทำงาน	2.98	3.64	3.54	4.86*

ตารางที่ 20 (ต่อ)

ปัญหา	กลุ่มประสบ ความสำเร็จ (n = 45)	กลุ่มไม่ประสบ ความสำเร็จ (n = 257)	รวม (n = 302)	t-value
2. คณะกรรมการดำเนินงาน				
2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างคณะ กรรมการดำเนินงานกับสมาชิก	2.91	3.72	3.60	6.39*
2.2 ความตั้งใจและความเสียสละ ของคณะกรรมการ	2.91	3.79	3.66	7.58*
2.3 ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง	2.76	3.48	3.37	6.50*
2.4 จำนวนคณะกรรมการ	2.44	3.40	3.26	8.95*
3. เจ้าพนักงานส่งเสริม				
3.1 การติดต่อประสานงานระหว่าง สมาชิกกับเจ้าพนักงาน	2.87	3.75	3.62	7.58*
3.2 จำนวนของเจ้าพนักงานส่งเสริม	2.89	3.75	3.63	6.48*
คะแนนเฉลี่ยรวม	2.87	3.85	3.71	8.75*

หมายเหตุ: * = มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.68 – 5.00 = ระดับปัญหาและอุปสรรคมาก

2.34 – 3.67 = ระดับปัญหาและอุปสรรคปานกลาง

1.00 – 2.33 = ระดับปัญหาและอุปสรรคน้อย

3.2 ปัญหาด้านการจัดการ

ผลการวิจัยในตารางที่ 21 พบว่า ปัญหาด้านการจัดการเป็นปัญหาที่มีระดับของปัญหาในระดับมาก การวิจัยครั้งนี้ศึกษา 5 ประเด็นของปัญหาด้านการจัดการ ได้แก่ ปัญหาตลาด ปัญหาผลผลิต ปัญหาการขนส่ง ปัญหาแรงงาน และปัญหากระบวนการผลิต ผลการวิจัยในแต่ละประเด็นเรียงปัญหาตามค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยเป็นดังนี้

ปัญหาตลาด

- แหล่งรับซื้อผลผลิต (คะแนนเฉลี่ย 3.74) ระดับปัญหามาก
- ระยะทางจากแหล่งผลิตถึงตลาด (คะแนนเฉลี่ย 3.61) ระดับปัญหาปานกลาง

ปัญหาผลผลิต

- ราคาผลผลิต (คะแนนเฉลี่ย 3.81) ระดับปัญหามาก
- ปริมาณผลผลิต (คะแนนเฉลี่ย 3.60) ระดับปัญหาปานกลาง
- คุณภาพผลผลิต (คะแนนเฉลี่ย 3.54) ระดับปัญหาปานกลาง

ปัญหาการขนส่ง

- พาหนะขนส่ง (คะแนนเฉลี่ย 3.70) ระดับปัญหามาก
- ค่าใช้จ่ายในการขนส่ง (คะแนนเฉลี่ย 3.64) ระดับปัญหาปานกลาง

ปัญหาแรงงาน

- การจัดหาแรงงาน (คะแนนเฉลี่ย 3.71) ระดับปัญหามาก
- ค่าจ้างแรงงาน (คะแนนเฉลี่ย 3.56) ระดับปัญหาปานกลาง

ปัญหากระบวนการผลิต

- ผลิตภัณฑ์ใหม่ (คะแนนเฉลี่ย 3.97) ระดับปัญหามาก
- การออกแบบหีบห่อ (คะแนนเฉลี่ย 3.89) ระดับปัญหามาก
- การบรรจุผลิตภัณฑ์ (คะแนนเฉลี่ย 3.87) ระดับปัญหามาก
- การแปรรูป (คะแนนเฉลี่ย 3.84) ระดับปัญหามาก

เมื่อเปรียบเทียบปัญหาในภาพรวมด้านการจัดการของผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นสมาชิกแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ปัญหาด้านการจัดการของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 0.36$; $P > 0.05$) จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ระบุว่าปัญหาด้านการจัดการของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกัน ดังนั้นจึงพอจะกล่าวได้ว่า ปัญหาด้านการจัดการของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 21 เปรียบเทียบปัญหาด้านการจัดการของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ

ปัญหา	กลุ่มประสบความสำเร็จ (n = 45)	กลุ่มไม่ประสบความสำเร็จ (n = 257)	รวม (n = 302)	t-value
1. การจัดการตลาด				
1.1 แหล่งรับซื้อผลผลิต	3.60	3.74	3.72	0.98 ^{ns}
1.2 ระยะทางจากแหล่งผลิตถึงตลาด	3.44	3.61	3.58	1.21 ^{ns}
2. ผลผลิต				
2.1 คุณภาพผลผลิต	3.51	3.54	3.53	0.20 ^{ns}
2.2 ปริมาณผลผลิต	3.67	3.60	3.60	0.53 ^{ns}
2.3 ราคาผลผลิต	4.00	3.81	3.84	1.31 ^{ns}
3. การขนส่ง				
3.1 พาหนะขนส่ง	3.67	3.70	3.70	0.25 ^{ns}
3.2 ค่าใช้จ่ายในการขนส่ง	3.69	3.63	3.64	0.45 ^{ns}
4. แรงงาน				
4.1 ค่าจ้างแรงงาน	3.40	3.59	3.56	1.38 ^{ns}
4.2 การจัดหาแรงงาน	3.47	3.75	3.71	2.23*

ตารางที่ 21 (ต่อ)

ปัญหา	กลุ่มประสบ	กลุ่มไม่ประสบ	รวม	t-value
	ความสำเร็จ (n = 45)	ความสำเร็จ (n = 257)		
5. กระบวนการผลิต				
5.1 การออกแบบทึบห่อ	3.96	3.88	3.89	0.51 ^{ns}
5.2 การแปรรูป	3.82	3.84	3.84	0.14 ^{ns}
5.3 การบรรจุผลิตภัณฑ์	3.98	3.85	3.87	0.88 ^{ns}
5.4 ผลิตภัณฑ์ใหม่	4.09	3.95	3.97	1.00 ^{ns}
คะแนนเฉลี่ยรวม	3.82	3.87	3.86	0.36 ^{ns}

หมายเหตุ: * = มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ns = ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.68 – 5.00 = ระดับปัญหาและอุปสรรคมาก

2.34 – 3.67 = ระดับปัญหาและอุปสรรคปานกลาง

1.00 – 2.33 = ระดับปัญหาและอุปสรรคน้อย

3.3 ปัญหาด้านเงินทุน

ปัญหาด้านเงินทุนในการวิจัยครั้งนี้ศึกษา 3 ประเด็น ได้แก่ ปริมาณเงินทุนหมุนเวียน แหล่งเงินทุน และปริมาณเงินสนับสนุน ผลการวิจัยในแต่ละประเด็นเรียงปัญหาตามค่าคะแนนเฉลี่ย จากมากไปหาน้อยเป็นดังนี้

- แหล่งเงินทุน (คะแนนเฉลี่ย 4.32) ระดับปัญหามาก
- ปริมาณเงินทุนหมุนเวียน (คะแนนเฉลี่ย 4.21) ระดับปัญหามาก
- ปริมาณเงินสนับสนุนจากรัฐ (คะแนนเฉลี่ย 4.08) ระดับปัญหามาก

ผลการวิจัยในตารางที่ 22 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบปัญหาโดยรวมด้านเงินทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ปัญหาด้านเงินทุนของ

สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 10.81$; $P < 0.05$) ดังนั้นผลการวิจัยจึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ระบุว่าปัญหาด้านเงินทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกัน

ตารางที่ 22 เปรียบเทียบปัญหาด้านเงินทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ

ปัญหา	กลุ่มประสบความสำเร็จ (n = 45)	กลุ่มไม่ประสบความสำเร็จ (n = 257)	รวม (n = 302)	t-value
1. เงินทุน				
- ปริมาณเงินทุนหมุนเวียน	3.22	4.39	4.21	9.66*
- แหล่งเงินทุน	3.07	4.54	4.32	9.72*
- ปริมาณเงินทุนสนับสนุน จากรัฐ	2.51	4.35	4.08	13.95*
คะแนนเฉลี่ยรวม	2.93	4.64	4.39	10.81*

หมายเหตุ: * = มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.68 – 5.00 = ระดับปัญหาและอุปสรรคมาก

2.34 – 3.67 = ระดับปัญหาและอุปสรรคปานกลาง

1.00 – 2.33 = ระดับปัญหาและอุปสรรคน้อย

3.4 ปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์และสถานที่

ปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์และสถานที่ที่ประกอบด้วยปัญหาที่เกิดขึ้นจาก วัสดุดิบ เครื่องมือและอุปกรณ์ สถานที่ประกอบกิจกรรม ผลการวิจัยโดยเรียงระดับปัญหาในแต่ละประเภทตามค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยเป็นดังนี้

วัสดุดิบ

- แหล่งวัสดุดิบ (คะแนนเฉลี่ย 3.73) ระดับปัญหามาก
- ราคาวัสดุดิบ (คะแนนเฉลี่ย 3.66) ระดับปัญหาปานกลาง
- คุณภาพของวัสดุดิบ (คะแนนเฉลี่ย 3.61) ระดับปัญหาปานกลาง
- ปริมาณวัสดุดิบ (คะแนนเฉลี่ย 3.55) ระดับปัญหาปานกลาง

เครื่องมือและอุปกรณ์

- คุณภาพของเครื่องมือ (คะแนนเฉลี่ย 3.54) ระดับปัญหาปานกลาง
- ปริมาณของเครื่องมือ (คะแนนเฉลี่ย 3.48) ระดับปัญหาปานกลาง

สถานที่ประกอบกิจกรรม

- ความสะอาดของสถานที่ (คะแนนเฉลี่ย 3.36) ระดับปัญหาปานกลาง
- ความสะอาดของสถานที่ (คะแนนเฉลี่ย 3.32) ระดับปัญหาปานกลาง

เมื่อเปรียบเทียบปัญหาในภาพรวมด้านวัสดุอุปกรณ์และสถานที่ของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นสมาชิกแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม (ตารางที่ 23) ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 พบว่าปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์และสถานที่ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 3.99$; $P < 0.05$) ดังนั้นผลการวิจัยจึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ระบุว่าปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์และสถานที่ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกัน แต่ในขณะเดียวกันปัญหาทางด้านราคาวัสดุดิบ ปริมาณวัสดุดิบ และคุณภาพวัสดุดิบของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรไม่มีความแตกต่างกันทั้ง 2 กลุ่ม

ตารางที่ 23 เปรียบเทียบปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์และสถานที่ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ

ปัญหา	กลุ่มประสบ ความสำเร็จ (n = 45)	กลุ่มไม่ประสบ ความสำเร็จ (n = 257)	รวม (n = 302)	t-value
1. วัสดุ				
1.1 แหล่งวัสดุ	3.02	3.86	3.73	6.72*
1.2 ราคาวัสดุ	3.51	3.69	3.66	1.27 ^{ns}
1.3 ปริมาณวัสดุ	3.33	3.59	3.55	1.74 ^{ns}
1.4 คุณภาพวัสดุ	3.49	3.63	3.61	0.92 ^{ns}
2. เครื่องมือและอุปกรณ์				
2.1 คุณภาพของเครื่องมือ	3.29	3.58	3.54	2.07*
2.2 ปริมาณของเครื่องมือ	3.02	3.56	3.48	4.04*
3. สถานที่ประกอบกิจกรรม				
3.1 ความสะอาดของสถานที่	2.84	3.40	3.32	3.67*
3.2 ความสะดวกของสถานที่	2.98	3.43	3.36	2.67*
คะแนนเฉลี่ยรวม	3.13	3.71	3.63	3.99*

หมายเหตุ: * = มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ns = ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.68 – 5.00 = ระดับปัญหาและอุปสรรคมาก

2.34 – 3.67 = ระดับปัญหาและอุปสรรคปานกลาง

1.00 – 2.33 = ระดับปัญหาและอุปสรรคน้อย

เมื่อพิจารณาปัญหาในแต่ละประเด็น จะพบว่าปัญหาด้านการจัดการ ($t = 0.36$; $P > 0.05$) ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติ ในขณะที่ปัญหาด้านบุคคล ($t = 8.75 ; P < 0.05$) ปัญหาด้านเงินทุน ($t = 10.81 ; P < 0.05$) ปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์และสถานที่ ($t = 3.99 ; P < 0.05$) ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 8.15 ; P < 0.05$) ดังนั้นผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จจะมีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องมีปริมาณเงินทุนหมุนเวียน แหล่งเงินกู้ และปริมาณเงินทุนสนับสนุนจากรัฐรวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ และสถานที่ที่เหมาะสมกว่า จึงทำให้ปัญหาและอุปสรรคของทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกัน

สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

จากสมมติฐานที่ตั้งไว้ในการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สามารถสรุปสมมติฐานได้ดังนี้

ตารางที่ 24 เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ

ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงาน	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จ
1. ลักษณะส่วนบุคคล		
เศรษฐกิจสังคมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร		
- อายุ	-	-
- ระดับการศึกษา	*	*
- รายได้จากการเกษตร	-	-

ตารางที่ 24 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อ การดำเนินงาน	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่ประสบความสำเร็จ	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่ไม่ประสบความสำเร็จ
- รายได้นอกภาคการเกษตร	*	*
- ประสบการณ์ฝึกอบรม	*	*
- การรับข่าวสารเคหกิจเกษตร จากสื่อมวลชน	*	*
- การติดต่อกับพนักงานส่งเสริม	*	*
- การติดต่อกับสังคมภายนอก	*	*
- ความพึงพอใจในพนักงานส่งเสริม	*	*
- ความพึงพอใจในตัวผู้นำ	*	*
- ความพึงพอใจในวิธีการส่งเสริม	*	*
- การรับรู้ในวัตถุประสงค์และวิธี การดำเนินงานของกลุ่ม	*	*
- ความพึงพอใจในผลตอบแทน ที่ได้รับ	*	*
2. ลักษณะของกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร		
- ระยะเวลาที่เป็นสมาชิก	-	-
- การมีส่วนร่วมของสมาชิก	*	*
- ความขัดแย้ง	*	*
3. ปัญหาและอุปสรรค		
- ปัญหาด้านคน	*	*
- ปัญหาด้านการจัดการ	-	-

ตารางที่ 24 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อ การดำเนินงาน	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่ประสบความสำเร็จ	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่ไม่ประสบความสำเร็จ
- ปัญหาด้านเงินทุน	*	*
- ปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์และ สถานที่	*	*

หมายเหตุ * = มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

- = ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

(SUMMARY, IMPLICATIONS AND RECOMMENDATIONS)

สรุปผลการวิจัย

(Summary)

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอสุวรรณภูมิและอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คือ

1.1 สถานภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ฝึกอบรม รายได้ การรับข่าวสารเคหกิจเกษตรจากสื่อมวลชน การติดต่อกับพนักงานส่งเสริม การติดต่อกับสังคมภายนอก ความพึงพอใจในพนักงานส่งเสริม ความพึงพอใจในผู้นำกลุ่ม ความพึงพอใจในวิธีการส่งเสริม การรับรู้ในวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงานของกลุ่ม ความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่ม

1.2 ลักษณะของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ ระยะเวลาการเป็นสมาชิก การมีส่วนร่วมของสมาชิก ความขัดแย้งของกลุ่ม

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในเขตจังหวัดสุโขทัย

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จในอำเภอสุวรรณภูมิและอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ซึ่งได้จากการสุ่ม ตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi - stage random sampling) จำนวน 302 คน เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ 45 คน และกลุ่มที่ไม่ประสบความสำเร็จ 257 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และผ่านการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) กับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คนโดยหาความเชื่อมั่นตามแบบ Cronbach ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น 0.91

ข้อมูลที่รวบรวมได้นำมาถอดรหัสและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อ การวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS/PC⁺) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สถานภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรทั้งกลุ่มประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติได้แก่ อายุ ($t = 0.85$; $P > 0.05$) รายได้จากภาคการเกษตร ($t = 1.14$; $P > 0.05$) จึงกล่าวได้ว่าอายุ รายได้จากภาคการเกษตร ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร ในขณะที่มีปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่ม โดยมีความแตกต่างกัน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติคือ ระดับการศึกษา ($t = 3.45$; $P < 0.05$) รายได้นอกภาค การเกษตร ($t = 2.85$; $P < 0.05$) ประสบการณ์ฝึกอบรม ($t = 3.96$; $P < 0.05$) การรับข่าวสาร เหนือกิจกรรมจากสื่อมวลชน ($t = 6.58$; $P < 0.05$) การติดต่อกับพนักงานส่งเสริม ($t = 6.66$; $P < 0.05$) การติดต่อกับสังคมภายนอก ($t = 3.45$; $P < 0.05$) ความพึงพอใจใน พนักงานส่งเสริม ($t = 7.62$; $P < 0.05$) ความพึงพอใจในผู้นำกลุ่ม ($t = 8.59$; $P < 0.05$) ความ พึงพอใจในวิธีการส่งเสริม ($t = 6.68$; $P < 0.05$) การรับรู้ในวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนิน งานของกลุ่ม ($t = 4.95$; $P < 0.05$) ความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่ม ($t = 11.57$; $P < 0.05$)

2. ลักษณะของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า ระยะเวลาที่เป็น สมาชิก ($t = 0.21$; $P > 0.05$) ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มไม่มีความแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งกล่าวได้ว่าปัจจัยดังกล่าวไม่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร สำหรับลักษณะของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่พบว่ามี ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ($t = 7.19$; $P < 0.05$) ความขัดแย้งภายในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ($t = 6.84$; $P < 0.05$) เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการ ดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

3. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาและอุปสรรคของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ ($t = 8.15$; $P < 0.05$) ดังนั้นผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าปัญหาและอุปสรรคมี ผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

อภิปรายผลการวิจัย (Implications)

ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอ สวรรคโลกและอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัยในครั้งนี้ สามารถอภิปรายผลเพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการวางแผนปรับปรุงการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรให้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้นต่อไป ผลการวิจัยพบว่า

ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เมื่อทดสอบความแตกต่างของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 3.45 ; P < 0.05$) จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าระดับการศึกษามีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ทั้งนี้เนื่องจากระดับการศึกษาของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จมีระดับการศึกษาสูงกว่า ซึ่งเป็นส่วนผลักดันให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรประสบความสำเร็จเพราะการศึกษาเป็นการส่งเสริมประสบการณ์ของบุคคลและกลุ่มบุคคล ช่วยเพิ่มพูนความสามารถให้กลุ่มบุคคลปรับปรุงตนเองและให้กลุ่มพัฒนาขึ้น ซึ่ง สมัย เทียนชัย (2524 : 9) ให้ความเห็นว่าระดับการศึกษาก็มีส่วนผลักดันให้กลุ่มประสบความสำเร็จ การนำเอากระบวนการกลุ่มไปใช้ในการศึกษาผู้ใหญ่ทำให้ผู้ใหญ่ได้ศึกษาพิจารณารวบรวมความรู้ของบุคคลในกลุ่มจนสามารถจัดตั้งกระบวนการกลุ่มได้

รายได้จากนอกภาคการเกษตร เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เมื่อทดสอบความแตกต่างของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 2.85 ; P < 0.05$) จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่ารายได้นอกภาคการเกษตรมีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ทั้งนี้เนื่องจากรายได้จากการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จให้ผลตอบแทนในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มที่มากกว่า ส่งผลให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีรายได้ที่แตกต่างกัน ซึ่งขัดแย้งกับผลการวิจัยของศิริวรรณ วงศ์สมบัติ (2533 : 23) ที่ระบุว่า รายได้ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอสันทรายและอำเภอแมริมทั้ง 2 กลุ่ม ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เพราะสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มักจะมีรายได้จากการประกอบอาชีพที่คล้ายคลึงกัน จึงทำให้รายได้ที่ได้รับในแต่ละปีใกล้เคียงกัน

ประสบการณ์ฝึกอบรมก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เมื่อมีการทดสอบความแตกต่างของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 3.96$; $P < 0.05$) ทั้งนี้เนื่องจากประสบการณ์ฝึกอบรมจะเป็นแรงผลักดันให้กลุ่มประสบความสำเร็จเพราะการมีประสบการณ์จากการฝึกอบรมบ่อยครั้งจะเป็นการสร้างเสริมความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในการทำงานมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้แม่บ้านเกษตรกรพัฒนาความสามารถและทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุญผา สันพะเยาว์ (2538 : 61) ที่ระบุว่า ประสบการณ์ฝึกอบรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จและไม่ประสบผลสำเร็จของจังหวัดลำปาง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เพราะสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ได้รับประสบการณ์ฝึกอบรม จะได้รับความรู้วิชาการแผนใหม่ได้กว้างขวางยิ่งขึ้น จึงส่งผลให้นำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนามกลุ่มให้ประสบความสำเร็จ

การรับข่าวสารเคหกิจเกษตรจากสื่อมวลชน ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เมื่อมีการทดสอบความแตกต่างของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 6.58$; $P < 0.05$) ทั้งนี้เนื่องจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จมีระดับการรับข่าวสารเคหกิจเกษตรจากสื่อมวลชนแตกต่างจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จ โดยมีระบบการรับข่าวสารผ่านสื่อวิทยุโทรทัศน์ วารสาร หนังสือพิมพ์และแผ่นพับหรือเอกสารเผยแพร่ในระดับที่มากกว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จซึ่งเมื่อพิจารณาโดยภาพรวมแล้วทั้ง 2 กลุ่มยังมีระดับการรับข่าวสารน้อย (คะแนนเฉลี่ย 0.90) ทั้งนี้เนื่องจากสื่อวารสาร หนังสือพิมพ์และแผ่นพับ หรือเอกสารเผยแพร่หาอ่านได้ยากในชนบทและหน่วยงานของรัฐก็ไม่ผลิตสื่อออกมามากนัก อีกทั้งระดับการศึกษาของชาวบ้านก็อยู่ในระดับประถมศึกษาตอนต้น ซึ่งบางคนอ่านหนังสือไม่ออก จึงส่งผลให้มีการรับข่าวสารในระดับน้อยทั้ง 2 กลุ่ม

การติดต่อกับพนักงานส่งเสริมก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เมื่อทดสอบความแตกต่างของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มเกี่ยวกับการติดต่อกับพนักงานส่งเสริม พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 6.66$; $P < 0.05$) ทั้งนี้เนื่องมาจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จจะมีการติดต่อขอรับความรู้จากพนักงานส่งเสริม โดยเฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี ร้อยละ 48.89 ในขณะที่สมาชิกกลุ่ม

แม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จ ไม่เคยติดต่อขอรับความรู้จากพนักงานส่งเสริม ร้อยละ 70.82 ซึ่งการติดต่อกับพนักงานส่งเสริมบ่อยครั้งจะเป็นการเพิ่มประสบการณ์ความรู้ในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับ คณิต มานพพงษ์ (2518) ใน แสง ริมประนาม (2537 : 34) ที่ระบุว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่สนับสนุนให้เกษตรกรมีการยอมรับเทคโนโลยีเร็วกว่าดีกว่าผู้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่น้อยครั้ง

การติดต่อกับสังคมภายนอก ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เมื่อทดสอบความแตกต่างของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม เกี่ยวกับการติดต่อกับสังคมภายนอก พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 3.45 ; P < 0.05$) ทั้งนี้เนื่องมาจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ มีการติดต่อกับสังคมโดยเฉลี่ยในปริมาณที่มากกว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จที่ไม่เคยมีการติดต่อกับสังคมภายนอกในรอบปีที่ผ่านมา ร้อยละ 77.82 ซึ่งการติดต่อขอรับความรู้จากสังคม ภายนอก จะส่งผลให้เกิดโลกทัศน์ที่กว้างขึ้นมีความรู้และประสบการณ์เทคโนโลยีใหม่ๆ ในการทำงานมากขึ้นทำให้กลุ่มสามารถประสบความสำเร็จได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ดิเรก ฤกษ์หรรษา (2528) ใน แสง ริมประนาม (2537 : 34) ที่สรุปว่า ถ้าเกษตรกรเดินทางออกนอกหมู่บ้านบ่อยครั้งจะยอมรับเทคโนโลยีเร็วกว่าเกษตรกรผู้เดินทางออกนอกหมู่บ้านน้อยครั้ง

ความพึงพอใจในพนักงานส่งเสริม เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เมื่อทดสอบความแตกต่างของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มเกี่ยวกับความพึงพอใจในพนักงานส่งเสริม พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 7.62 ; P < 0.05$) ทั้งนี้เนื่องมาจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จมีระดับความพึงพอใจมาก (คะแนนเฉลี่ย 4.22) ในขณะที่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จมีระดับความพึงพอใจในพนักงานส่งเสริมระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 3.15) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพนักงานส่งเสริมส่วนใหญ่จะมีการติดต่อ ปรึกษาหารือ รวมทั้งเข้าร่วมประชุมหรือจัดอบรมให้กับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จมากกว่ากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่สำเร็จ จึงเป็นผลให้ความพึงพอใจในพนักงานส่งเสริมทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกัน

ความพึงพอใจในผู้นำกลุ่ม เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเมื่อทดสอบความแตกต่างของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มเกี่ยวกับความพึงพอใจใน

ผู้นำกลุ่ม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 8.59$; $P < 0.05$) ทั้งนี้เนื่องมาจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จมีระดับความพึงพอใจมาก (คะแนนเฉลี่ย 4.20) ในขณะที่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จจะมีระดับความพึงพอใจใน ผู้นำระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 2.99) ทั้งนี้เพราะผู้นำกลุ่มประสบความสำเร็จจะมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีถ่ายทอดความรู้ให้สมาชิกกลุ่มได้เป็นอย่างดี และให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อนสมาชิกมีความอดทนในการทำงาน สามารถสร้างแรงจูงใจในกลุ่มได้เป็นอย่างดี มีการประกอบอาชีพเป็นแบบอย่างเป็นสื่อกลางในการติดต่อประสานงาน มีความริเริ่มสร้างสรรค์ที่ดีกว่าผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จ จึงส่งต่อการดำเนินงานของกลุ่มที่แตกต่างกัน

ความพึงพอใจในวิธีการส่งเสริม เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เมื่อทดสอบความแตกต่างของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มเกี่ยวกับความพึงพอใจในวิธีการส่งเสริม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 6.68$; $P < 0.05$) พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จมีระดับความพึงพอใจในวิธีการส่งเสริมในระดับความพึงพอใจมาก (คะแนนเฉลี่ย 3.82) ในขณะที่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 2.74) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จได้รับโอกาสทดลองและลงมือปฏิบัติด้วยตนเองมากกว่า มีประสบการณ์จากการได้รับความรู้จากวิทยากรหรือดูงานจากแหล่งอื่น ๆ บ่อยครั้งกว่าตลอดจนการได้รับการติดตามผลงานจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมอย่างสม่ำเสมอเนื่องตลอดทั้งปี ซึ่งมีผลทำให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จจะมีระดับความพึงพอใจในวิธีการส่งเสริมที่มากกว่า

การรับรู้ในวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งมีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เมื่อทดสอบความแตกต่างของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม เกี่ยวกับการรับรู้ในวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงานของกลุ่ม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 4.95^*$; $P < 0.05$) ทั้งนี้เนื่องมาจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จมีระดับการรับรู้มาก (คะแนนเฉลี่ย 3.93) ในขณะที่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จมีระดับการรับรู้ปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 3.31) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จเปิดโอกาสให้สมาชิกช่วยตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารงานกลุ่ม รวมทั้งระบุนความรับผิดชอบแต่ละขั้นตอน ขอบเขต

ระยะเวลาและวิธีปฏิบัติขณะร่วมกันทำกิจกรรม มีการวางแผนและแบ่งงานกันทำ กลุ่มระบุวัตถุประสงค์และเป้าหมายงานในการปฏิบัติงานทุกครั้ง จึงทำให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จมีการรับรู้ในวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงานของกลุ่มอย่างแท้จริง

ความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่ม ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เมื่อทดสอบความแตกต่างของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มเกี่ยวกับความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 11.57 ; P < 0.05$) พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จจะมีความพึงพอใจในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย 4.16) ในขณะที่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จมีระดับความพึงพอใจปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 2.79) ทั้งนี้เนื่องจากการเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จจะมีผลตอบแทนที่ได้รับมากกว่าได้แก่ชื่อเสียง มีรายได้ที่เพิ่มขึ้น ได้รับเงินสวัสดิการ สามารถยืมวัสดุอุปกรณ์ ได้รับผลประโยชน์อื่น ๆ มากกว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จ

ลักษณะของกลุ่ม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ความขัดแย้งภายในกลุ่มก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่า

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเมื่อทดสอบความแตกต่างของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่ม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 7.19 ; P < 0.05$) ทั้งนี้เนื่องมาจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จจะมีระดับการมีส่วนร่วมในการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการดำเนินงานกลุ่ม เข้าร่วมการฝึกอบรมที่เจ้าพนักงานส่งเสริมจัดขึ้น เข้าร่วมการแปรรูปผลผลิตและออกร้านของกลุ่ม รวมทั้งร่วมประชุมประจำปีของกลุ่มมากกว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จ โดยอาจเป็นเพราะกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จมีการดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องตลอดทั้งปี จึงทำให้สมาชิกกลุ่มได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากกว่า

ความขัดแย้งภายในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เมื่อทดสอบความแตกต่างของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มเกี่ยวกับ

ความขัดแย้งภายในกลุ่ม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 6.84$; $P < 0.05$) ทั้งนี้เป็นเพราะกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จมีกิจกรรมในการดำเนินงานมากกว่า ทำให้การมีปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มและสภาพองค์กรโดยทั่วไปมีการกระทบกระทั่งกันมากกว่าทำให้มีระดับความขัดแย้งที่มากกว่ากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จ

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เป็นปัจจัยสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เมื่อทดสอบความแตกต่างของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่ม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 8.15$; $P < 0.05$) ทั้งนี้เนื่องมาจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จมีระดับปัญหาในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับปานกลางได้แก่ ปัญหาด้านบุคคล (คะแนนเฉลี่ย 2.87) ปัญหาด้านเงินทุน (คะแนนเฉลี่ย 2.93) ปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์และสถานที่ (คะแนนเฉลี่ย 3.13) ในขณะที่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จมีระดับปัญหาในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับมากได้แก่ ปัญหาด้านบุคคล (คะแนนเฉลี่ย 3.85) ปัญหาด้านเงินทุน (คะแนนเฉลี่ย 4.64) ปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์และสถานที่ (คะแนนเฉลี่ย 3.71) ทั้งนี้เป็นเพราะกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จมีการติดต่อประสานงาน ดำเนินกิจกรรมกลุ่มต่อเนื่อง รวมทั้งได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุน วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ จากหน่วยงานราชการ และมีสถานที่ดำเนินกิจกรรมที่เหมาะสมกว่า จึงทำให้ปัญหาและอุปสรรคของทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกัน

โดยสรุปแล้ว กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จส่วนใหญ่มีโครงสร้างการประสานงานเป็นธุรกิจส่วนตัวโดยอาศัยภาครัฐเข้ามาสนับสนุน มีการบริหารจัดการเครือข่ายเป็นแบบเครือข่าย การระดมทุนจำกัดการกระจายทางเศรษฐกิจเฉพาะในหมู่เครือข่าย ดังนั้นเจ้าหน้าที่ภาครัฐทั้งในระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติการต้องปรับเปลี่ยนบทบาทในการทำงานสร้างจิตสำนึกในการพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอย่างแท้จริง มิใช่เพียงหวังแค่ผลงานเหมือนที่ผ่านมา อันนำมาซึ่งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จอย่างแท้จริง เข้มแข็ง และยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอสุวรรณคโลกและอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ซึ่งสามารถใช้เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารของกรมส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่งานเคหกิจการเกษตร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานส่งเสริมในอำเภอสุวรรณคโลกและอำเภอเมือง รวมทั้งอำเภออื่นๆ ในจังหวัดสุโขทัย ได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและกำหนดนโยบาย แนวทางการพัฒนาปรับปรุงงานสถาบันกลุ่มเกษตรกรที่รับผิดชอบให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผลดียิ่งขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดผลดีต่อแม่บ้านเกษตรกรและครอบครัวเกษตรกรให้สามารถช่วยเหลือตนเองมีรายได้ที่มั่นคงต่อไป จึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. จากผลการวิจัย พบว่า การติดต่อกับพนักงานส่งเสริมและความพึงพอใจในพนักงานส่งเสริมถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญ ที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เนื่องจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมมักออกเยี่ยมเยียน พบปะสังสรรค์ และให้การสนับสนุนช่วยเหลือเฉพาะกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จ ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์กัน ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมจะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทและเทคนิควิธีในการทำงานให้สอดคล้องกับพัฒนาการของการรวมกลุ่มในลักษณะและระดับต่าง ๆ เพื่อพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ประสบความสำเร็จ ให้เกิดเป็นกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ รวมทั้งพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จอยู่แล้วให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น และขยายเครือข่ายต่อไป

2. จากผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจในกลุ่มผู้นำถือเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เนื่องจาก ผู้นำเป็นผู้ที่สามารถสื่อสารประสานกับสมาชิกเพื่อร่วมกันดำเนินงานให้บรรลุถึงความสำเร็จ นอกจากนี้ผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ มักมีโครงสร้างอำนาจแบบเครือญาติกับสมาชิกกลุ่ม และมีความสัมพันธ์เชิงพึ่งพากับเจ้าหน้าที่รัฐ ดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะที่สำคัญต่อการพัฒนาและเสริมสร้างผู้นำ คือ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้องชี้แจงแนะนำให้ผู้ในกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของผู้นำอย่างแท้จริง โดยต้องเปลี่ยนบทบาทไปตามพัฒนาการของกลุ่มและกิจกรรม รวมทั้งพัฒนาการด้านการเรียนรู้และประสบการณ์ของตน ตลอดจนใช้ความดี ความรู้ ความสามารถ ความยุติธรรมในการสร้างศรัทธา และเชื่อมั่นจากสมาชิกในกลุ่ม สามารถประสานให้เกิดการปฏิบัติงานร่วมกัน ให้ความสนใจต่อสมาชิกในกลุ่มเท่า ๆ กัน เพื่อมิให้เกิดการผูกขาดผู้นำ

3. จากผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ดังนั้นเจ้าหน้าที่ต้องเร่งดำเนินการ เช่น จัดประชุม อบรม แนะนำแหล่งทุน ให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิต จัดหาวัตถุดิบ ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการด้านการตลาดให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทุกกลุ่มมีความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับจากการเป็นสมาชิกให้มากขึ้น โดยการพิจารณาให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกำหนดอัตราการปันผลกำไรสุทธิประจำปี และการจัดสรรเงินทุนสำรองให้ชัดเจนแน่นอน ควรมีสวัสดิการให้สมาชิกเพื่อช่วยเหลือสมาชิกกลุ่มยามมีปัญหาเดือดร้อน และควรมีการปันผลคืนตามหุ้นที่ถือและได้รับเงินเฉลี่ยคืนตามส่วนที่ได้ดำเนินธุรกิจกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอัตราที่สูง และให้โอกาสสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้มีโอกาสเสนอตัวเข้าร่วมในการประกวดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางสำนักงานเกษตรกรจังหวัดจัดขึ้น

4. จากผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ดังนั้นเจ้าหน้าที่จะต้องเป็นผู้กระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มเกิดการเรียนรู้และเข้ามามีส่วนร่วม โดยการจัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์กลุ่มเพื่อให้สมาชิกภายในกลุ่มมีความเข้าใจ และเรียนรู้ร่วมกันในประเด็นต่าง ๆ จัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ระดับอำเภอ และจังหวัด ตลอดจนจัดทัศนศึกษาดูงาน และเชิญผู้มีประสบการณ์มาให้ข้อคิดเห็นและแลกเปลี่ยนแนวคิดและประสบการณ์ในการดำเนินงาน พัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรให้เกิดความสำเร็จ เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น เนื่องจากกระบวนการของการมีส่วนร่วมนั้นมิได้ขึ้นอยู่กับการริเริ่ม หรือวางแผนโดยเจ้าหน้าที่รัฐแต่เพียงอย่างเดียว แต่ความสำเร็จนั้นขึ้นอยู่กับสมาชิกในกลุ่มต้องมามีส่วนร่วมในกระบวนการอย่างเป็นอิสระ เป็นการทำงานในรูปกลุ่มที่มีวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมอย่างชัดเจน พลังกลุ่มจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้งานพัฒนาต่าง ๆ บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป (Recommendation for Further Study)

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เฉพาะกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอสุวรรณภูมิและอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย เท่านั้น จึงมีข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรขยายพื้นที่ทำการวิจัยออกไปให้ครอบคลุมพื้นที่ระดับจังหวัดและระดับภาคต่อไป จะทำให้ผลการวิจัยมีประโยชน์ต่อการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เนื่องจากมีปัญหาและอุปสรรคมากที่ต้องศึกษารายละเอียดให้ลึกลงไป ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

3. ควรวิจัยในกลุ่มบุคคลเป้าหมายอื่นๆ ที่จัดอยู่ในงานด้านสถาบันเกษตรกรเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข การปฏิบัติงานให้เหมาะสม และเป็นประโยชน์สูงสุดกับผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน และกลุ่มบุคคลเป้าหมายอื่น ๆ

4. การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาโดยพิจารณาที่ปลายเหตุว่าปัจจัยใดมีผลต่อความสำเร็จหรือไม่สำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ดังนั้นงานวิจัยครั้งต่อไปควรเน้นที่กระบวนการ (Process) ในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยควรทำเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) หรือวิจัยเชิงปฏิบัติการ(Action Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและละเอียดมากขึ้น อันจะนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรให้เข้มแข็งต่อไป

บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2518. เอกสารดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร. กรุงเทพมหานคร:

กรมส่งเสริมการเกษตร.

_____. 2527. เอกสารแนวทางการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร. กรุงเทพมหานคร:

กรมส่งเสริมการเกษตร.

_____. 2530. เอกสารดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร. กรุงเทพมหานคร:

กรมส่งเสริมการเกษตร.

_____. 2534. การดำเนินงานพัฒนาสตรีในภาคเกษตรปี 2535-2539. กรุงเทพมหานคร:

กรมส่งเสริมการเกษตร.

เกียรติสุดา ศุภเวทย์เวหน. 2539. เอกสารประกอบการสอนกระบวนวิชาวิจัยการศึกษา.

เชียงใหม่: ภาควิชาประเมินผล, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

จันทนา ไอสถกระพันธ์. 2538. ปัจจัยบางประการที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน

ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้, เชียงใหม่.

จิตติ มงคลชัยอรัญญา. 2535. การกระตุ้นให้เกิดกลุ่มใหม่และการวิเคราะห์กลุ่มเดิม.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จิราภรณ์ อารยะรังสฤษฎ์. 2539. จิตวิทยาการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม. เชียงใหม่: โรงพิมพ์

ช้างเผือก.

ดิเรก ฤกษ์ห่อราย. 2527. การส่งเสริมการเกษตร. (พิมพ์ครั้งที่ห้า). กรุงเทพมหานคร:

ไทยวัฒนาพานิช.

ถวิล ธาราโกชน. 2532. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอ เอส พรินติ้งเฮ้าส์.

ธวัชชัย ยงกิตติกุล. 2533. แนวทางการส่งเสริมบทบาทสตรีเกษตรกร. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

นำชัย ทนุผล. 2529ก. การพัฒนาชุมชน. เชียงใหม่: ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

..... 2529ข. งานวิจัยเรื่องการตอบสนองของประชาชนที่มีต่อโครงการพัฒนาผู้นำท้องถิ่น. เชียงใหม่: สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

..... 2532ก. การมีส่วนร่วมของเกษตรกรผู้นำในงานส่งเสริมการเกษตร 8 จังหวัดภาคเหนือ. (รายงานการวิจัย). เชียงใหม่: ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

..... 2532ข. การวางแผนและประเมินผลโครงการส่งเสริมการเกษตร. เชียงใหม่: ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

..... 2536. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและไม่สำเร็จของกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: (รายงานผลการวิจัย). สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

นำชัย ทนุผล และ สุนิลา ทนุผล. 2532. พัฒนาชุมชน: หลักการและยุทธวิธี. เชียงใหม่: ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์. 2527. รายงานการประชุมเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล.

บุญธรรม คำพอ. 2520. ความแตกต่างระหว่างผู้ยอมรับและไม่ยอมรับวิทยาการเกษตร
แผนใหม่ในเขตมูลนิธิบูรณะชนบท. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2536. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์สามเจริญพานิช.

บุปผา สันพะเยาว์. 2538. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและไม่สำเร็จของกลุ่มแม่บ้าน
เกษตรกรในจังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันเทคโนโลยี
การเกษตรแม่โจ้, เชียงใหม่.

ประสาธ คำชื่น. 2535. สถานภาพส่วนบุคคลและสถานการณ์ของกลุ่มตามการรับรู้
ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดสิงห์บุรี.
ปัญหาพิเศษปริญญาโท, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้, เชียงใหม่.

ปัญญา หิรัญรัมย์. 2529. ความรู้พื้นฐานทางการส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์บริษัทสารมวลชน.

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. 2534. ผู้นำและการพัฒนาภาวะผู้นำในงานส่งเสริมการเกษตร.
กรุงเทพมหานคร: ธนบรรณการพิมพ์.

พนม ลิมอารี. 2529. กลุ่มสัมพันธ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพิมพ์ปรีดาออฟเซต.

พัฒนกร ยาวิไชย. 2534. ทศนคติของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่องานส่งเสริมเคหกิจ
เกษตร. อำเภอเมือง จังหวัดน่าน, วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
เชียงใหม่.

- พิมาน วงศ์อภัย. 2533. **ปัจจัยที่ส่งเสริมให้องค์กรประชาชนสามารถพึ่งตนเอง:ศึกษากรณี ศูนย์บริการสมาชิกนิคมสร้างตนเองโนนสัง อำเภอโนนสัง จังหวัดอุดรธานี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- พิสมัย วิบูลย์สวัสดิ์. 2527. **จิตวิทยาสังคมร่วมสมัย.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สยามศึกษา.
- เพชรรัตน์ วรรณภีร์. 2538. "นโยบายและแนวทางการส่งเสริมการเกษตรปี 2529." **วารสารส่งเสริมการเกษตร.** ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 พฤศจิกายน 2538: 19.
- ไพบูลย์ ช่างเรียน และ สมปราชญ์ จอมเทศ. 2521. **จิตวิทยาการจัดการและพฤติกรรมบริหารองค์การ.** กรุงเทพมหานคร: ธนบรรณการพิมพ์.
- ภาณี บุญยเกื้อกุล. 2530. **เอกสารประกอบคำบรรยายนโยบายงานเกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.** กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการเกษตร.
- ลักขณา ศรีวัฒน์. 2530. **จิตวิทยาเบื้องต้น.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- วสุธาร ศรีนพรัตน์. 2525. **หลักและวิธีวิจัยทางศึกษาศาสตร์.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ภาพพิมพ์
- วิศิษฐศักดิ์ ไทยทอง. 2527. **จิตวิทยาสังคมร่วมสมัย.** เชียงใหม่: สำนักพิมพ์สยามศึกษา จำกัด.
- ศิริวรรณ วงศ์สมบัติ. 2533. **การมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอสันทรายและแมริม.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้, เชียงใหม่.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. 2527. **จิตวิทยาสังคม.** กรุงเทพมหานคร: พิมพ์อักษรพัฒนาพานิชย์.

สมพงษ์ เกษมสิน. 2519. การบริหารงานบุคคลแผนใหม่. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
ไทยวัฒนาพานิช.

สรรเสริญ วงศ์ชะอุ่ม. 2544. เศรษฐกิจพอเพียง:พื้นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพ
มหานคร:บริษัท เพชรรุ่งการพิมพ์ จำกัด.

สรศักดิ์ ชำนาญแทน. 2534. การบริหารงานบุคคลแผนใหม่. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
ไทยวัฒนาพานิช.

สมัย เทียนชัย. 2524. สังคมวิทยาการศึกษา. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สำนักงานเกษตรจังหวัดสุโขทัย. 2542ก. สรุปผลการดำเนินงานพัฒนาสถาบันเกษตรกรปี 2542.
(อัดสำเนา).

_____ 2542ข. แบบบัญชีรายชื่อทะเบียนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรปี 2542. (อัดสำเนา).

สำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่. 2543. ข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
ในเขตภาคเหนือ ปี 2543. (อัดสำเนา).

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2542. ข้อมูลประชากรแรงงานประจำปี 2542. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

สุชา จันทน์อม. 2528. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาจิตวิทยา,
คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

_____ 2531. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

สุนิลา ทนุผล. 2530. การศึกษาผู้ใหญ่ทางการเกษตร. เชียงใหม่: สถาบันเทคโนโลยี
การเกษตรแม่โจ้.

สุพัตรา มาศดิตถ์. 2532. **แนวทางในการส่งเสริมบทบาทสตรีเกษตรกร**. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

สุรางค์ จันทน์เอม. 2529. **จิตวิทยาสังคม**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรบัณฑิต.

เสถียร เหลืองอร่าม. 2519. **หลักมนุษยสัมพันธ์ต่อการบริหารงานในองค์การ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แพรวพิทยา.

แสวง ริมประนาม. 2537. **ผลจากการยอมรับการผลิตแบบไร่นาสวนผสมของเกษตรกรจังหวัด นครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้, เชียงใหม่.

อาภรณ์พันธ์ จันทรสว่าง. 2525. **สังคมวิทยา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์.

อำนาจศาสตร์ หัสดิน. 2528. **ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับนวัตกรรมของชาวไทยภูเขา เผ่าแม้ว หมู่ที่ 10 บ้านปากกลาง ตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

อุทัย บุญประเสริฐ. 2531. **กระบวนการกลุ่มหรือกลุ่มสัมพันธ์และการบริหารทีมงานที่มี ประสิทธิภาพ**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

MAEJO UNIVERSITY

ภาควิชาคณิตศาสตร์

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เพื่อการศึกษา เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้าน

เกษตรกร อำเภอสุวรรณภูมิและอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย

โดย นายธนรัตน์ แสงรัตนชัยกุล เลขที่แบบสัมภาษณ์.....
 นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร [] [] [] 1-3
 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ ผู้สัมภาษณ์.....
 วัน / เดือน / ปี.....
 เวลา.....

ชื่อ.....ชื่อกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....บ้านเลขที่.....
 หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัดสุโขทัย

คำชี้แจง กาเครื่องหมาย X ทั้บหมายเลขที่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรให้ข้อมูล

ตอนที่1 ศึกษาสภาพพื้นฐานของแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ สถานภาพส่วนบุคคล
 เศรษฐกิจ สังคม ของแม่บ้านเกษตรกร

1. ปัจจุบัน อายุ.....ปี [] [] 4 - 5
2. ระดับการศึกษา [] 6
 1. ไม่ได้รับการศึกษา 4. ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
 2. ชั้นประถมศึกษาตอนต้น 5. ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
 3. ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย 6. ปริญญาตรีขึ้นไป
3. รายได้ในครอบครัวในรอบปีที่ผ่านมา (1 กุมภาพันธ์ 2544 – 31 มกราคม 2545)
 - 3.1 รายได้จากการเกษตร ได้แก่
 - รายได้จากการปลูกพืช.....บาท [] [] [] [] [] [] 7 -13
 - รายได้จากการเลี้ยงสัตว์.....บาท [] [] [] [] [] [] 14 -20
 - รวมทั้งหมด.....บาท [] [] [] [] [] [] 21 - 27
 - 3.2 รายได้จากนอกภาคการเกษตร ได้แก่
 - รายได้จากการรับจ้าง.....บาท [] [] [] [] [] [] 28 - 34
 - รายได้จากการค้าขาย.....บาท [] [] [] [] [] [] 35 - 41
 - รายได้จากแหล่งอื่น ๆ (ระบุ).....บาท [] [] [] [] [] [] 42 - 48

รวมทั้งหมด.....บาท [] [] [] [] [] 49 - 55

รวมทั้งสิ้น (3.1 + 3.2)บาท [] [] [] [] [] 56 - 62

4. ท่านเคยเข้าร่วมการฝึกอบรมด้านเคหกิจเกษตรนับตั้งแต่ท่านสมัครเป็นสมาชิกจำนวน
.....ครั้ง [] [] 63 - 64

5. ท่านได้รับข่าวสารเคหกิจเกษตรจากสื่อมวลชนมากน้อยเพียงใด

1.	ไม่เคยฟัง, ไม่เคยดู, ไม่เคยอ่าน	= การไม่เคยรับรู้ข่าวสาร	= 0 คะแนน
2.	1 ครั้ง	= การรับรู้ข่าวสารน้อยที่สุด	= 1 คะแนน
3.	2 ครั้ง	= การรับรู้ข่าวสารน้อย	= 2 คะแนน
4.	3 ครั้ง	= การรับรู้ข่าวสารปานกลาง	= 3 คะแนน
5.	4 ครั้ง	= การรับรู้ข่าวสารบ่อย	= 4 คะแนน
6.	ตั้งแต่ 5 ครั้งขึ้นไป	= การรับรู้ข่าวสารบ่อยที่สุด	= 5 คะแนน

5.1 รายการวิทยุ (จำนวนครั้ง/สัปดาห์) [] 65

1.	ไม่เคยฟัง	4.	3 ครั้ง/สัปดาห์
2.	1 ครั้ง/สัปดาห์	5.	4 ครั้ง/สัปดาห์
3.	2 ครั้ง/สัปดาห์	6.	ตั้งแต่ 5 ครั้งขึ้นไป

5.2 รายการโทรทัศน์ (จำนวนครั้ง/สัปดาห์) [] 66

1.	ไม่เคยดู	4.	3 ครั้ง/สัปดาห์
2.	1 ครั้ง/สัปดาห์	5.	4 ครั้ง/สัปดาห์
3.	2 ครั้ง/สัปดาห์	6.	ตั้งแต่ 5 ครั้งขึ้นไป

5.3 วารสาร (จำนวนครั้ง/สัปดาห์) [] 67

1.	ไม่เคยอ่าน	4.	3 ครั้ง/สัปดาห์
2.	1 ครั้ง/สัปดาห์	5.	4 ครั้ง/สัปดาห์
3.	2 ครั้ง/สัปดาห์	6.	ตั้งแต่ 5 ครั้งขึ้นไป

5.4 หนังสือพิมพ์ (จำนวนครั้ง/สัปดาห์) [] 68

1.	ไม่เคยอ่าน	4.	3 ครั้ง/สัปดาห์
2.	1 ครั้ง/สัปดาห์	5.	4 ครั้ง/สัปดาห์
3.	2 ครั้ง/สัปดาห์	6.	ตั้งแต่ 5 ครั้งขึ้นไป

5.5 แผ่นพับ/เอกสารเผยแพร่ (จำนวนครั้ง/เดือน)

[] 69

1. ไม่เคยอ่าน	4. 3 ครั้ง/เดือน
2. 1 ครั้ง/เดือน	5. 4 ครั้ง/เดือน
3. 2 ครั้ง/เดือน	6. ตั้งแต่ 5 ครั้งขึ้นไป

6. ท่านติดต่อขอรับข่าวสารความรู้จากเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรโดยเฉลี่ยปีละกี่ครั้ง [] 70

1. ไม่เคยติดต่อ	4. 3 ครั้ง/ปี
2. 1 ครั้ง/ปี	5. 4 ครั้ง/ปี
3. 2 ครั้ง/ปี	6. ตั้งแต่ 5 ครั้งขึ้นไป

7. ท่านติดต่อกับบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกที่ให้ความรู้ทางเคหกิจเกษตรโดยเฉลี่ยปีละกี่ครั้ง [] 71

1. ไม่เคยติดต่อ	4. 3 ครั้ง/ปี
2. 1 ครั้ง/ปี	5. 4 ครั้ง/ปี
3. 2 ครั้ง/ปี	6. ตั้งแต่ 5 ครั้งขึ้นไป

8. ท่านมีความพึงพอใจในเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรมากน้อยเพียงใด

ข้อความ	ความพึงพอใจ					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
	5	4	3	2	1	
1. ความน่าไว้วางใจ	5	4	3	2	1	[] 72
2. ความจริงใจในการถ่ายทอดความรู้	5	4	3	2	1	[] 73
3. ความยุติธรรมในการแบ่งปันความรู้	5	4	3	2	1	[] 74
4. ความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติงาน	5	4	3	2	1	[] 75
5. ความใจกว้างต่อแม่บ้านเกษตรกร	5	4	3	2	1	[] 76
6. ความชำนาญในงานส่งเสริม	5	4	3	2	1	[] 77
7. ทักษะการถ่ายทอดความรู้	5	4	3	2	1	[] 78

ข้อความ	ความพึงพอใจ					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
	5	4	3	2	1	
8. ประสิทธิภาพในกิจกรรมที่ส่งเสริม	5	4	3	2	1	[] 79
9. ความรอบรู้ในกิจกรรมทุกอย่าง	5	4	3	2	1	[] 80
10. ความมั่นใจในตนเอง	5	4	3	2	1	[] 81
11. ความตั้งใจบากบั่นในการทำงาน	5	4	3	2	1	[] 82
12. ความกล้าหาญในการตัดสินใจ	5	4	3	2	1	[] 83
13. ความตื่นตัวในการทำงานส่งเสริม	5	4	3	2	1	[] 84
14. ความกระฉับกระเฉงในการทำงาน	5	4	3	2	1	[] 85

9. ท่านมีความพึงพอใจในบทบาท หน้าที่ และความสามารถของประธานกลุ่มแม่บ้านมากน้อยเพียงใด

ข้อความ	ความพึงพอใจ					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
	5	4	3	2	1	
1. การทำหน้าที่นำความรู้และความเจริญมาสู่กลุ่มสมาชิก	5	4	3	2	1	[] 86
2. การประกอบอาชีพเป็นแบบอย่างแก่กลุ่มสมาชิก	5	4	3	2	1	[] 87
3. การทำหน้าที่เป็นสื่อกลางติดต่อระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ กับสมาชิก	5	4	3	2	1	[] 88

ข้อความ	ความพึงพอใจ					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
	5	4	3	2	1	
4. การมีความอดทนในการทำงานในกิจกรรมกลุ่ม	5	4	3	2	1	[] 89
5. การถ่ายทอดความรู้ให้แก่เพื่อนสมาชิกจากผู้นำกลุ่ม	5	4	3	2	1	[] 90
6. การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนสมาชิก	5	4	3	2	1	[] 91
7. การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	5	4	3	2	1	[] 92

10. ท่านมีความพึงพอใจในวิธีการส่งเสริมของเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรมากน้อยเพียงใด

ข้อความ	ความพึงพอใจ					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
	5	4	3	2	1	
1. วิธีการบรรยายและให้โอกาสในการทดลองและลงมือปฏิบัติ	5	4	3	2	1	[] 93
2. การเชิญวิทยากรจากที่อื่นมาให้ความรู้แก่ท่าน	5	4	3	2	1	[] 94
3. การคัดเลือกเรื่องที่จะส่งเสริมเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น	5	4	3	2	1	[] 95
4. การติดตามผลงานจากเจ้าหน้าที่หลังจากให้การส่งเสริม	5	4	3	2	1	[] 96

11. ท่านรับรู้ในวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของท่านมากน้อยเพียงใด

ข้อความ	การรับรู้					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
	5	4	3	2	1	
1. การเข้าร่วมกลุ่มแม่บ้านเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อปรับปรุงฐานะความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น	5	4	3	2	1	[] 97
2. สมาชิกทุกคนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการเกษตรให้ดีขึ้นด้วย	5	4	3	2	1	[] 98
3. การได้รับความรู้ด้านเคหกิจเกษตรช่วยให้ครอบครัวมีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์	5	4	3	2	1	[] 99
4. ความรู้เคหกิจเกษตรสามารถเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวอีกทางหนึ่ง	5	4	3	2	1	[] 100
5. กลุ่มจะประสบความสำเร็จต้องอาศัยเพื่อนสมาชิกกลุ่มร่วมกันดำเนินกิจกรรม	5	4	3	2	1	[] 101
6. กิจกรรมของกลุ่มจะประสบความสำเร็จได้เมื่อสมาชิกร่วมกันวางแผนและแบ่งงานกันทำ	5	4	3	2	1	[] 102

ข้อความ	การรับรู้					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
	5	4	3	2	1	
7. กิจกรรมของกลุ่มมาจากการตัดสินใจของสมาชิกส่วนใหญ่	5	4	3	2	1	[] 103
8. การประชุมช่วยให้ได้แลกเปลี่ยนความรู้และแสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกัน	5	4	3	2	1	[] 104
9. กิจกรรมของกลุ่มต้องก่อให้เกิดรายได้และผลตอบแทนแก่สมาชิกกลุ่ม	5	4	3	2	1	[] 105
10. กลุ่มแม่บ้านจะประสบความสำเร็จได้สมาชิกต้องมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ	5	4	3	2	1	[] 106

12. ท่านมีความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับจากการดำเนินงานของกลุ่มมากน้อยเพียงใด

ข้อความ	ความพึงพอใจ					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
	5	4	3	2	1	
1. ความรู้ที่ได้รับการส่งเสริม	5	4	3	2	1	[] 107
2. ชื่อเสียงที่กลุ่มได้รับ	5	4	3	2	1	[] 108
3. การจำหน่ายผลิตภัณฑ์	5	4	3	2	1	[] 109
4. การมีส่วนช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม	5	4	3	2	1	[] 110
5. เงินสวัสดิการกลุ่ม	5	4	3	2	1	[] 111
6. รายได้ที่เพิ่มขึ้น	5	4	3	2	1	[] 112
7. การยืมวัสดุอุปกรณ์กลุ่ม	5	4	3	2	1	[] 113

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1. ระยะเวลาที่เป็นสมาชิกกลุ่ม.....ปี [] [] 114 - 115
2. ท่านคิดว่าท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านในด้านต่าง ๆ เหล่านี้มากน้อยเพียงใด

ข้อความ	การมีส่วนร่วม					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
	5	4	3	2	1	
1. การเข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการดำเนินงานของกลุ่ม	5	4	3	2	1	[] 116
2. การร่วมอบรมที่เจ้าพนักงานจัดขึ้น	5	4	3	2	1	[] 117
3. การเข้าร่วมการแปรรูปผลผลิตของกลุ่ม	5	4	3	2	1	[] 118
4. การเข้าร่วมออกร้านของกลุ่ม	5	4	3	2	1	[] 119
5. การเข้าร่วมงานประชุมประจำปีกลุ่ม	5	4	3	2	1	[] 120

3. ท่านมีความคิดเห็นต่อความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่มในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

ข้อความ	ความคิดเห็น					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
	5	4	3	2	1	
1. องค์ประกอบด้านบุคคล						
1.1 การได้รับการยอมรับนับถือจากกลุ่มของท่าน	5	4	3	2	1	[] 121
1.2 กลุ่มให้โอกาสท่านแสดงความคิดเห็น	5	4	3	2	1	[] 122

ข้อความ	ความคิดเห็น					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
	5	4	3	2	1	
1.3 ท่านเป็นที่รักใคร่ของเพื่อนสมาชิก	5	4	3	2	1	[] 123
2. ปฏิสัมพันธ์ของกลุ่ม						
2.1 สมาชิกมีโอกาสทำ ความเข้าใจกันอย่างฉันท มิตร	5	4	3	2	1	[] 124
2.2 บรรยากาศภายใน กลุ่มมีความอบอุ่น ช่วย เหลือกันดี	5	4	3	2	1	[] 125
2.3 สมาชิกมีโอกาสแสดง ความคิดเห็นหรือปรึกษา หารือในงานต่าง ๆ	5	4	3	2	1	[] 126
3. สภาพขององค์กร						
3.1 ความยุติธรรมในการ จ่ายค่าแรงและสิ่งทดแทน	5	4	3	2	1	[] 127
3.2 ความยุติธรรมในการ แบ่งงานรับผิดชอบ	5	4	3	2	1	[] 128
3.3 ความยุติธรรม ไม่ ลำเอียงระหว่างกลุ่ม สมาชิกทั่วไป กับสมาชิกที่ เป็นเครือญาติ	5	4	3	2	1	[] 129
3.4 การช่วยกันทำงาน และทำหน้าที่แทนผู้อื่นใน ยามจำเป็น	5	4	3	2	1	[] 130

ตอนที่ 3 ท่านคิดว่าปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต่อไปนี้นี้มีอย่างน้อยเพียงใด

ข้อความ	ปัญหา					
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
1. คน						
1.1 สมาชิกกลุ่ม						
1.1.1 ความสัมพันธ์ ระหว่างสมาชิก	5	4	3	2	1	[] 131
1.1.2 การรวมกลุ่มและ ช่วยเหลือกันของสมาชิก	5	4	3	2	1	[] 132
1.1.3 ความตั้งใจและเสีย สละในการทำงาน	5	4	3	2	1	[] 133
1.2 คณะกรรมการ ดำเนินงาน						
1.2.1 ความสัมพันธ์ ระหว่างคณะกรรมการ กับสมาชิก	5	4	3	2	1	[] 134
1.2.2 ความตั้งใจและเสีย สละของคณะกรรมการ	5	4	3	2	1	[] 135
1.2.3 ระยะเวลาการดำรง ตำแหน่ง	5	4	3	2	1	[] 136
1.2.4 จำนวนคณะ กรรมการ	5	4	3	2	1	[] 137
1.3 เจ้าพนักงาน ส่งเสริม						
1.3.1 การติดต่อประสาน งานระหว่างสมาชิกกับเจ้า พนักงานเคหกิจเกษตร	5	4	3	2	1	[] 138

ข้อความ	ปัญหา					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
	5	4	3	2	1	
1.3.2 จำนวนของเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรไม่เพียงพอ	5	4	3	2	1	[] 139
2. การจัดการของกลุ่ม						
2.1 ตลาด						
2.1.1 แหล่งรับซื้อผลิตภัณฑ์มีจำกัด	5	4	3	2	1	[] 140
2.1.2 ระยะทางจากแหล่งผลิตถึงตลาด	5	4	3	2	1	[] 141
2.2 ผลผลิต						
2.2.1 คุณภาพผลผลิต	5	4	3	2	1	[] 142
2.2.2 ปริมาณผลผลิต	5	4	3	2	1	[] 143
2.2.3 ราคาผลผลิต	5	4	3	2	1	[] 144
2.3 การขนส่ง						
2.3.1 พาหนะขนส่ง	5	4	3	2	1	[] 145
2.3.2 ค่าใช้จ่ายในการขนส่ง	5	4	3	2	1	[] 146
2.4 แรงงาน						
2.4.1 ค่าจ้างแรงงาน	5	4	3	2	1	[] 147
2.4.2 การจัดหาแรงงาน	5	4	3	2	1	[] 148
2.5 กระบวนการผลิต						
2.5.1 การออกแบบหีบห่อ	5	4	3	2	1	[] 149
2.5.2 การแปรรูป	5	4	3	2	1	[] 150
2.5.3 การบรรจุผลิตภัณฑ์	5	4	3	2	1	[] 151
2.5.4 ผลิตภัณฑ์ใหม่	5	4	3	2	1	[] 152

ข้อความ	ปัญหา					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
	5	4	3	2	1	
3. เงินทุน						
3.1 ปริมาณเงินทุน หมุนเวียน	5	4	3	2	1	[] 153
3.2 แหล่งเงินทุน	5	4	3	2	1	[] 154
3.3 ปริมาณเงินทุน สนับสนุนจากรัฐ	5	4	3	2	1	[] 155
4. วัสดุอุปกรณ์และสถานที่						
4.1 วัตถุดิบ						
4.1.1 แหล่งวัตถุดิบ	5	4	3	2	1	[] 156
4.1.2 ราคาวัตถุดิบ	5	4	3	2	1	[] 157
4.1.3 ปริมาณวัตถุดิบ	5	4	3	2	1	[] 158
4.1.4 คุณภาพวัตถุดิบ	5	4	3	2	1	[] 159
4.2 เครื่องมือ และอุปกรณ์						
4.2.1 คุณภาพของ เครื่องมือ	5	4	3	2	1	[] 160
4.2.2 ปริมาณของเครื่อง มือ	5	4	3	2	1	[] 161
4.3 สถานที่ประกอบ กิจกรรม						
4.3.1 ความสะอาดของ สถานที่	5	4	3	2	1	[] 162
4.3.2 ความสะดวกของ สถานที่	5	4	3	2	1	[] 163

ภาคผนวก ข
แบบสำรวจข้อมูล
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อจัดชั้นมาตรฐานกลุ่ม
ภาคเหนือ
กรมส่งเสริมการเกษตร

แบบสำรวจข้อมูล
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อจัดชั้นมาตรฐานกลุ่ม
ภาคเหนือ กรมส่งเสริมการเกษตร

ชื่อกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....จัดตั้งปี พ.ศ.....

หมู่ที่ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....สำรวจเมื่อวันที่เดือน.....พ.ศ.....

คำชี้แจง 1. แบบสำรวจนี้ต้องการข้อมูลในรอบปีที่ผ่านมา โดยนับย้อนหลังจากวันที่ทำการสำรวจ
 2. ให้ใส่อักษรหน้าข้อความใดข้อความหนึ่งในแต่ละคำถามตามสภาพความเป็นจริงของกลุ่มลงในช่องว่าง หน้าคำถามแต่ละข้อ

1. การดำเนินการกลุ่ม

1.1 กลุ่มมีการพัฒนาทางด้าน สมาชิก ครอบคลุม กลุ่ม และสังคมเพียงพอหรือไม่
 โดยพิจารณาคะแนนจากการเปลี่ยนแปลงทั่ว ๆ ไปที่เกิดขึ้น เช่น คะแนน

1.1.1 ตัวสมาชิก มีการใช้เวลาว่างให้เห็นประโยชน์

1.1.2 ครอบคลุม มีการจัดบ้านเรือนให้ถูกต้อง

1.1.3 กลุ่มมีที่ทำการกลุ่มและป้ายชื่อสมาชิกตามบ้าน

1.1.4 สังคม มีการพัฒนาในหมู่บ้าน เช่น ถนน ดั่งขยะ ฯลฯ

ก. มีการพัฒนาทั้ง 4 ข้อ 4

ข. มีการพัฒนาเพียง 3 ข้อ 3

ค. มีการพัฒนาเพียง 2 ข้อ 2

ง. มีการพัฒนาเพียง 1 ข้อ 1

จ. ไม่มีการพัฒนาเลย

1.2 มีการทำกิจกรรมรวมของกลุ่มและการจัดบันทึกหรือไม่ อย่างไร คะแนน

ก. มีกิจกรรมรวมและจัดบันทึกเป็นประจำ 4

ข. มีกิจกรรมรวมและจัดบันทึกบางกิจกรรม ไม่ต่อเนื่อง 3

ค. มีกิจกรรมรวม แต่ไม่มีการจัดบันทึก 2

ง. ไม่มีกิจกรรมรวม 0

1.3 มีการประชุมกลุ่มและรายงานการประชุมหรือไม่ เพียงไร คะแนน

ก. มีการประชุมและมีรายงานการประชุม 10 ครั้ง/ปี หรือมากกว่า 4

ข. มีการประชุมและมีรายงานการประชุม 5-9 ครั้ง/ปี 3

ค. มีการประชุมและมีรายงานประชุม 1-4 ครั้ง / ปี	2
ง. มีการประชุมแต่ไม่มีรายงานการประชุม	1
จ. ไม่มีการประชุม	0
1.4 กลุ่มมีแผนและโครงการของกลุ่มหรือไม่	คะแนน
ก. มีแผนและโครงการ และมีการดำเนินการตามแผนตลอดปี	4
ข. มีแผนและโครงการที่ไม่ต่อเนื่องตลอดปี	3
ค. มีแผนและโครงการ แต่ไม่สามารถดำเนินการได้	1
ง. ไม่มีแผนและโครงการกลุ่ม	0
1.5 สมาชิกกลุ่มมีกิจกรรมส่วนตัวและจัดบันทึกหรือไม่	คะแนน
ก. มีกิจกรรมส่วนตัวและจัดบันทึกตลอดปี	3
ข. มีกิจกรรมส่วนตัวและมีการจัดบันทึกบางกิจกรรมและไม่ต่อเนื่อง	2
ค. มีกิจกรรมส่วนตัว แต่ไม่มีการจัดบันทึก	1
ง. ไม่มีกิจกรรมส่วนตัว	0
1.6 กลุ่มมีสวัสดิการบริการหรือช่วยเหลือสมาชิกหรือไม่ เช่นเงินกู้ฉุกเฉิน ฌาปนกิจฯ	
ก. มีสวัสดิการที่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน สามารถช่วยเหลือสมาชิกได้ และมีแนวโน้มที่จะสามารถดำเนินการได้ผลดี และต่อเนื่องในอนาคต	3
ข. มีสวัสดิการ แต่ไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน	2
ค. ไม่มีสวัสดิการ	0
1.7 กลุ่มมีการจัดทำบัญชีในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ หรือไม่ อย่างไร	คะแนน
ก. มีการจัดทำบัญชีเบื้องต้นถูกต้อง และครบทุกกิจกรรม	3
ข. มีการจัดทำบัญชีเบื้องต้นถูกต้องในบางกิจกรรม	2
ค. ไม่มีการจัดทำบัญชี	0
1.8 กลุ่มให้ความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ หรือไม่อย่างไร	คะแนน
ก. มีความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ ตั้งแต่ 4 ครั้ง/ ปี	3
ข. มีความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ น้อยกว่า 4 ครั้ง / ปี	2
ค. ไม่มีความร่วมมือ	0
1.9 กลุ่มมีการประชาสัมพันธ์ผลงานกลุ่มหรือไม่	คะแนน
ก. มี	2
ข. ไม่มี	0

2. เศรษฐกิจ

2.1 กลุ่มมีการปรับปรุงคุณภาพ-ปริมาณของผลผลิตและผลิตภัณฑ์หรือไม่อย่างไร คะแนน

ก. มีอย่างต่อเนื่องตลอดปีเกือบทุกชนิด	10
ข. มีบางครั้ง บางชนิด	5
ค. ไม่มีเลย	0

2.2 กลุ่มมีการบริหารงานเงินทุนหมุนเวียนและทรัพย์สินอย่างไร คะแนน

ก. มียอดเงินทุนหมุนเวียนและทรัพย์สินเพิ่มขึ้น	10
ข. มียอดเงินทุนหมุนเวียนและทรัพย์สินเท่าเดิม	6
ค. มียอดเงินทุนหมุนเวียนและทรัพย์สินลดลง	3
ง. ไม่มีเงินทุนหมุนเวียนและทรัพย์สิน	0

2.3 กลุ่มมีการรวมกัน ซื้-ขาย ผลผลิตและผลิตภัณฑ์หรือไม่ อย่างไร คะแนน

ก. มีเป็นประจำ	10
ข. มีบ้างบางครั้งในบางฤดู	5
ค. ไม่มีเลย	0

3. การรับความรู้และข่าวสาร

3.1 สมาชิกกลุ่มได้รับการสาธิตและมีกปฏิบัติในสิ่งที่เป็นความรู้หรือไม่อย่างไร คะแนน

ก. ได้รับจากทุกๆ หน่วยงานรวมกัน ตั้งแต่ 5 ครั้ง/ปีขึ้นไป	7
ข. ได้รับจากทุก ๆ หน่วยงานรวมกัน 2-4 ครั้ง/ปี	4
ค. ได้รับจากทุก ๆ หน่วยงานรวมกัน 1 ครั้ง/ปี	2
ง. ไม่เคยได้รับ	0

3.2 สมาชิกกลุ่มนำเอาความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติหรือไม่ คะแนน

ก. ปฏิบัติ	7
ข. ไม่ปฏิบัติ	0

3.3 กลุ่มมีกิจกรรมรับความรู้ เช่น ทัศนศึกษา อบรม ที่อ่านหนังสือพิมพ์

เสียงตามสาย ฯลฯ หรือไม่

ก. มี	6
ข. ไม่มี	0

4. การถ่ายทอดความรู้และข่าวสาร

4.1 สมาชิกกลุ่มมีการถ่ายทอดความรู้ให้กับเพื่อนสมาชิกหรือไม่	คะแนน
ก. มี	5
ข. ไม่มี	0
4.2 สมาชิกกลุ่มมีการถ่ายทอดความรู้ให้กับบุคคลอื่น ๆ หรือไม่	คะแนน
ก. มี	5
ข. ไม่มี	0
4.3 กลุ่มมีการถ่ายทอดความรู้ให้กับกลุ่มอื่นหรือไม่	คะแนน
ก. มี	5
ข. ไม่มี	0
4.4 สมาชิกกลุ่มมีการถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิกครอบครัวหรือไม่	คะแนน
ก. มี	5
ข. ไม่มี	0

คะแนนรวม

จัดอยู่ในมาตรฐานอันดับที่

หมายเหตุ	1. กลุ่มระดับที่ 1 ต้องได้คะแนนรวม	80	คะแนนขึ้นไป
	2. กลุ่มระดับที่ 2 ต้องได้คะแนนรวม	50-79	คะแนน
	3. กลุ่มระดับที่ 3 ต้องได้คะแนนรวมต่ำกว่า	50	คะแนน
	ถ้ากลุ่มใดมีกิจกรรมไม่ครบทั้ง 4 กิจกรรมหลัก ให้ลดระดับลง 1 ระดับ		

ภาคผนวก ค
ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล : นายธนรัตน์ แสงรัตนชัยกุล

วัน เดือน ปีเกิด : 23 มกราคม พ.ศ. 2516

จังหวัดที่เกิด : นครสวรรค์

ประวัติการศึกษา :

- ปีการศึกษา พ.ศ. 2527 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาที่โรงเรียน โชติทวี จังหวัดนครสวรรค์
- ปีการศึกษา พ.ศ. 2530 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่โรงเรียน นครสวรรค์
- ปีการศึกษา พ.ศ. 2533 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่โรงเรียน วัดราชบพิธ จังหวัดกรุงเทพมหานคร
- ปีการศึกษา พ.ศ. 2537 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ 2) สาขาบ้านและชุมชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัด เชียงใหม่

ประวัติการทำงาน :

- พ.ศ. 2538 - 2539 เป็นเจ้าหน้าที่อำนวยบริการ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาพยุหคีรี จังหวัดนครสวรรค์
- พ.ศ. 2539 - 2540 เป็นเจ้าหน้าที่อำนวยบริการ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาถนนสวรรควิถี จังหวัดนครสวรรค์
- พ.ศ. 2541 - 2544 นักวิชาการเคหกิจเกษตร 3-4 สำนักงานเกษตรจังหวัด สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย
- พ.ศ. 2544 - ปัจจุบัน นักวิชาการเคหกิจเกษตร 4 สำนักงานเกษตรจังหวัด อุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี